

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رودخانه ها و سواحل در آئینه قانون

مشمول بر:
قوانین، مصوبات، آئین نامه ها، بخشنامه ها
و استعلامات حقوقی

تدوین:
شکور سلطانی
غزال جعفری

سال ۱۳۸۸

مقدمه:

ارزش و اهمیت آب و لزوم حفظ و صیانت این مبناء حیاتی به عنوان مقدس‌ترین عطیه الهی همواره مورد تاکید بوده و در قرن حاضر نیز عامل توسعه متوازن و پایدار کشورها محسوب می‌گردد. اهمیت آب با توجه به رشد جمعیت، مهاجرت و گسترش شهرنشینی و عدم توجه کافی به حفظ و صیانت آن در دهه‌های اخیر بیشتر شده و این عامل باعث گردیده آب به مهمترین چالش انسان‌ها در آغاز هزاره سوم تبدیل و مسئولین، متخصصین و کارشناسان جهانی آب را به چاره اندیشی وادارد. امروزه به علت افزایش تقاضا جهت احداث اعیانی در اراضی حاشیه رودخانه‌ها و مجاری آبی متأسفانه روند تعرضات به حدود بستر و حریم رودخانه‌ها افزایش یافته که خود تهدیدی برای دسترسی به آب سالم و حفاظت از آن برای نسل‌های آتی محسوب می‌شود.

لذا با تکامل تمدن بشری و ظهور پدیده‌های نو، به‌منظور تعیین نحوه برخورد و ارتباط این پدیده‌ها با جنبه‌های مختلف مسائل انسانی، قواعد و قوانین خاص آنها نیز وضع گردید به گونه‌ای که در عصر حاضر شاهد انبوهی از مقررات می‌باشیم که پا به پای بروز پدیده‌های جدید اجتماعی به تناسب موضوعات مختلف از جمله حفاظت از منابع آبی وضع شده است. با تصویب قانون آب و نحوه ملی شدن آن در سال ۱۳۴۷، وظیفه تعیین حدود بستر و حریم مجاری آبی و حفاظت از آنها از دخل و تصرف غیرمجاز به وزارت نیرو (وزارت آب و برق در زمان تصویب) محول گردید. در سال ۱۳۵۹ با تصویب لایحه قانونی رفع تجاوزات از تأسیسات آب و برق کشور، نحوه رسیدگی و مجازات متصرفین تأسیسات آب و برق تعیین گردید. در اواخر سال ۱۳۶۱ با تصویب قانون توزیع عادلانه آب مجدداً به وظیفه وزارت نیرو در امر حفاظت از مجاری آبی و تعیین حدود بستر و حریم آنها تاکید گردید. بی‌تردید حفاظت از منابع عمومی و انفال از جمله رودخانه‌ها در سطح کشور مستلزم ایجاد تعامل با سایر ارگانها و همکاری مردم می‌باشد که قطعاً این امر بدون شناخت قوانین و مقررات حاکم بر آنها میسر نخواهد بود زیرا در غیر اینصورت تلاش‌های یک جانبه وزارت نیرو و به تبع آن شرکتهای زیر مجموعه نمی‌تواند اثرگذاری مناسبی را به همراه داشته باشد.

کتاب حاضر حاوی قوانین، مصوبات، آیین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و استعلامات حقوقی در زمینه حفاظت از رودخانه‌ها و سواحل از بدو قانونگذاری تا پایان سال ۱۳۸۷ می‌باشد. امید است این مجموعه بتواند ضمن فراهم نمودن دسترسی ساده‌تر علاقمندان، متخصصین و کارشناسان به قوانین و آیین نامه‌های مربوطه موجب افزایش دانش و آگاهی مردم نسبت به حقوق متقابل خود و دولت به عنوان متولی حفاظت از انفال گردد.

ستار محمودی

مشاور وزیر نیرو

و مدیرعامل شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: قوانین و مقررات

- ۱- موادی از قانون مدنی در خصوص تعاریف مالکیت، حق انتفاع و حق ارتفاق و حریم املاک (مصوب ۱۳۰۷) ۱
- ۲- لایحه قانونی راجع به قنوت (مصوب ۱۳۰۹) ۵
- ۳- قانون تکمیل قانون قنوت (مصوب ۱۳۱۳) ۷
- ۴- قانون تعیین حریم دریاچه احدائی در پشت سدها (مصوب ۱۳۴۴) ۸
- ۵- تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح شهرداریها (مصوب ۱۳۴۵) ۹
- ۶- قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۱۳۴۷) ۹
- ۷- قانون پیشگیری و مبارزه باخطرات سیل (مصوب ۱۳۴۸) ۱۰
- ۸- قانون اراضی مستحدث و ساحلی (مصوب ۱۳۵۴) ۱۲
- ۹- قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی یا مواد نفتی (مصوب ۱۳۵۴) ۱۷
- ۱۰- تبصره ۵۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۵ در زمینه بهره‌برداری از معادن شن و ماسه (مصوب ۱۳۵۵) ۱۸
- ۱۱- اصل ۴۵ قانون اساسی (مصوب ۱۳۵۸) ۱۹
- ۱۲- لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و برق کشور (مصوب ۱۳۵۹) ۱۹
- ۱۳- قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۰) ۲۱
- ۱۴- قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه مرزی (مصوب ۱۳۶۲) ۲۴
- ۱۵- تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ در زمینه بهره برداری از معادن شن و ماسه (مصوب ۱۳۶۳) ۲۵
- ۱۶- قانون محاسبات عمومی کشور در خصوص اموال دولتی (مصوب ۱۳۶۶) ۲۵
- ۱۷- قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی (مصوب ۱۳۷۰) ۲۶
- ۱۸- تبصره ۴۲ قانون بودجه سال ۱۳۷۱ ۲۷
- ۱۹- قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵) ۲۷
- ۲۰- ماده (۴) قانون معادن (مصوب ۱۳۷۷) ۲۸
- ۲۱- قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن (مصوب ۱۳۷۹) ۲۸

۲۲- ماده ۶۳ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی (مصوب ۱۳۸۳)..... ۲۹

فصل دوم: آیین نامه ها و مصوبات و بخشنامه ها

- ۱- مجموعه بخشنامه های ثبتی..... ۳۳
- ۲- آیین نامه مربوط به اجرای ماده یک قانون تعیین حریم دریاچه احدثای پشت سدها..... ۳۴
- ۳- آیین نامه اجرائی تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ اکل کشور ۳۵
- ۴- آیین نامه اجرائی قانون حفظ و تثبیت کناره ها و بستر رودخانه های مرزی (مصوب ۱۳۶۳)..... ۴۳
- ۵- آیین نامه حریم مخازن، تاسیسات آبی، کانال های عمومی آبرسانی، آبیاری وزه کشی (مصوب ۱۳۷۱)..... ۵۰
- ۶- آئین نامه اجرائی قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی (مصوب ۱۳۷۲)..... ۵۲
- ۷- گزیده ای از آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوب ۱۳۷۳)..... ۵۶
- ۸- مصوبه هیئت وزیران مبنی بر افزودن یک تبصره به ماده ۱۶ آئین نامه اجرائی تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ اکل کشور (مصوب ۱۳۷۵)..... ۵۶
- ۹- آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله ها، مردابها و... (مصوب ۱۳۷۹)..... ۵۷
- ۱۰- آیین نامه اجرائی ماده (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی (مصوب ۱۳۷۹) ۶۲
- ۱۱- آیین نامه قانون ثبت اسناد و املاک اصلاحی (مصوب ۱۳۸۰) ۶۳
- ۱۲- آیین نامه داخلی کار گروه تخصصی سیل و طغیان رودخانه (مصوب ۱۳۸۲)..... ۶۴
- ۱۳- بخشهایی از طرح امداد و نجات کشور (مصوب ۱۳۸۲)..... ۶۹
- ۱۴- ضوابط نظارت بر بهره برداری از معادن شن، ماسه خاک رس (مصوب ۱۳۸۲)..... ۷۶
- ۱۵- برنامه جلوگیری و کاهش آلودگی رودخانه های مهم استان (مصوب ۱۳۸۲)..... ۷۸
- ۱۶- اصلاحیه بند (خ) و الحاقیه تبصره به ماده (۲) آیین نامه مربوط به بستر حریم رودخانه ها (مصوب ۱۳۸۲)..... ۷۸
- ۱۷- الحاقیه تبصره به ماده (۲) آیین نامه مربوط به بستر حریم رودخانه ها (مصوب ۱۳۸۲)..... ۷۹
- ۱۸- دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (مصوب ۱۳۸۲)..... ۷۹

- ۱۹- اصلاح ضوابط نظارت فنی بر بهره برداری از معادن شن، ماسه و خاک رس (مصوب ۱۳۸۳)..... ۸۴
- ۲۰- ضوابط زیست محیطی فعالیتهای معدنی (مصوب ۱۳۸۴)..... ۸۴
- ۲۱- آئین نامه اجرایی ماده (۶۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (مصوب ۱۳۸۶)..... ۸۹
- ۲۲- آئین نامه اجرایی تبصره ۲ ماده ۲ قانون اراضی مستحدث ساحلی (مصوب ۱۳۸۷)..... ۹۳

فصل سوم: ابلاغیه‌ها، استعلامها، آراء هیأت عمومی دیوان عدالت

اداری و مکاتبات حقوقی

- ۱- نظریه شماره ۷/۴۳۹۳-۶۰/۱۰/۵- درخصوص منسوخ بودن تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح قانون شهرداریها..... ۹۷
- ۲- استعلام در خصوص ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب از رئیس اداره حقوقی دادگستری..... ۹۸
- ۳- بخشنامه وزیر نیرو راجع به اجتناب از تبعات سو بهره برداری بی رویه شن و ماسه و خسارت به تاسیسات آبی ۹۹
- ۴- بخشنامه وزیر محترم نیرو در خصوص تبصره ۳ ذیل ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب (۱۳۸۷/۴۹۷۸ مورخ ۷۵/۸/۱۹)..... ۱۰۲
- ۵- نظریه اداره حقوقی قوه قضاییه در خصوص زمینهای موقوفه و مبنی بر اینکه بستر رودخانه انفال و اموال عمومی است..... ۱۰۴
- ۶- نظریه دیوان محاسبات استان تهران در خصوص واگذاری و فروش انهار متروکه و مسیلهها..... ۱۰۵
- ۷- نامه مدیر کل دفتر حقوقی در مورد اجاره و فروش بستر مسیلهها و رودخانه های متروکه..... ۱۰۶
- ۸- بخشنامه رئیس قوه قضایی درخصوص جلوگیری از ساخت و ساز در حریم و بستر رودخانه و تجاوز و تخریب تاسیسات آب و برق..... ۱۰۷
- ۹- رای صادره هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر ابطال آیین نامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها..... ۱۰۸

- ۱۰- بند ۱۱ صورتجلسه هیئت رسیدگی به امور معادن مبنی بر جایگزینی مطالع کوهی بجای شن و ماسه رودخانه ای در استان تهران..... ۱۱۰
- ۱۱- بخشنامه به مراجع قضایی سراسر کشور در خصوص لزوم رسیدگی خارج از نوبت به شکایت نمایندگان قانونی وزارت نیرو و شرکتهای وابسته و دعوت از نماینده قانونی آنها در دعای له و علیه آنها برخورد قاطع با متجاوزان و اخلال کنندگان به تاسیسات عمومی..... ۱۱۱
- ۱۲- نامه ابلاغیه دبیر شورای عالی شهرسازی به استانها درخصوص ممنوعیت ساخت و ساز در حریم رودخانه و سواحل دریا و دریاچه ها..... ۱۱۲
- ۱۳- رای دیوان عدالت اداری در خصوص ماده ۸ آئین نامه مربوط به بستر و حریم..... ۱۱۳
- ۱۴- نامه معاونت حفاظت و بهره برداری مبنی بر اعلام و انتشار اطلاعیه تعیین حریم و بستر سراسری توسط شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان..... ۱۱۴
- ۱۵- نامه مدیر کل دفتر حقوقی درخصوص واگذاری بستر انهار متروکه طبیعی و احداثی..... ۱۱۵
- ۱۶- گزارش دفتر حقوقی به وزیر محترم نیرو درخصوص تبصره ۶ ماده قانون شهرداریها (مالکیت بستر رودخانه در محدوده شهرها)..... ۱۱۶
- ۱۷- نامه معاونت حفاظت و بهره برداری درخصوص مروری بر عملکرد شهرداری تهران و تعدادی از شهرهای بزرگ کشور..... ۱۱۹
- ۱۸- نامه وزیر محترم کشور به استاندار سمنان درخصوص تشکیل کمیته ویژه برای جلوگیری از برداشت غیر اصولی شن و ماسه از بستر رودخانه..... ۱۲۳
- ۱۹- ابلاغ وزیر محترم نیرو مبنی بر خودداری از دریافت هرگونه وجهی بابت نظارت شن و ماسه..... ۱۲۴
- ۲۰- نامه معاون برنامه ریزی و نظارت وزیر نیرو در خصوص مدت زمان انعقاد قرارداد اجاره بستر..... ۱۲۵
- ۲۱- نامه مدیر کل دفتر حقوقی درخصوص اسناد مالکیت قبل از قانون آب و نحوه ملی شدن آن (سال ۱۳۴۷)..... ۱۲۶
- ۲۲- نامه معاون رئیس قوه قضائیه و رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مبنی ایجاد وحدت رویه ثبت بستر و حریم..... ۱۲۷

- ۲۳- نامه مدیر کل دفتر حقوقی درخصوص چگونگی صدور اسناد مالکیت اراضی واقع در مجاورت رودخانه ها و انهار..... ۱۲۸
- ۲۴- نامه دستورالعمل پیشنهادی دفتر مهندسی رودخانه ها و سواحل درخصوص نحوه تعیین حریم و بستر مسیله‌ها و انهار محدوده شهر تهران..... ۱۲۹
- ۲۵- دستور العمل دفتر مهندسی رودخانه ها و سواحل در خصوص نحوه تعیین حریم و بستر مسیله‌ها و انهار محدوده شهر تهران ۱۳۰
- ۲۶- نامه شماره ۱۸۲۵۳/۴۱۰ مورخ ۸۴/۳/۳۱ در خصوص ثبت اراضی متعلق به وزارت نیرو ۱۳۲
- ۲۷- استعلام مشورتی شماره ۲۱۴ در خصوص مسئولیت حفظ و نگهداری از بستر رودخانه ها در داخل محدوده شهری ۱۳۳
- ۲۸- بخشنامه در خصوص لزوم رعایت نظریات قانونی و دفتر حقوقی وزارت نیرو در پاسخ به استعلامات ۱۳۵
- ۲۹- نامه معاون رئیس قوه قضائیه و رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مبنی بر ارسال پاسخ استعلامات ادارات ثبت ظرف حداکثر ۱۰ روز از وصول استعلام..... ۱۳۶
- ۳۰- نامه سرپرست دفتر حقوقی وزارت نیرو درخصوص تجاوز به بستر و حریم رودخانه واقعه دعوی براساس مقررات مندرج در ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و..... ۱۳۷
- ۳۱- نامه دفتر حقوقی وزارت نیرو درخصوص انهار متروکه..... ۱۳۹
- ۳۲- نامه مشاور وزیر درخصوص واگذاری مدیریت بستر و حریم رودخانه ها و مسیل ها به شهرداریها..... ۱۴۰
- ۳۳- نامه معاون رئیس قوه قضائیه در خصوص قید میزان حریم رودخانه ها و انهار و ..در اسناد مالکیت اشخاص..... ۱۴۳
- ۳۴- رای هیئت عمومی در خصوص ابطال بخشی از ماده ۹ آیین نامه مربوطه به نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیله‌ها و مرداب ها و برکه های طبیعی (مصوب سال ۱۳۸۶) ۱۴۴
- ۳۵- نامه معاون حقوقی امور مجلس و پشتیبانی در خصوص قید میزان حریم رودخانه ها و انهار و ..در اسناد مالکیت اشخاص ۱۴۶

- ۳۶- نامه معاون حقوقی امور مجلس و پشتیبانی در خصوص قید میزان حریم رودخانه ها و
انهار و .. در اسناد مالکیت اشخاص ۱۴۷
- ۳۷- بند الف رای صادره از هیات عمومی دیوان عدالت اداری درخصوص بخشهایی از
آئین نامه بستر و حریم..... ۱۴۸
- ۳۸- نامه مدیر عامل شرکت مدیریت منابع آب درخصوص اجاره بستر و حریم..... ۱۴۹
- ۳۹- نامه مدیر عامل شرکت مدیریت منابع آب در خصوص عدم اخذ هرگونه وجه بابت
اعلام بسترو حریم..... ۱۵۰
- ۴۰- نامه معاون حقوقی امور مجلس درخصوص تعیین بستر و حریم و تشخیص متروکه
بودن رودخانه ها و مسیلهها (سال ۱۳۸۶)..... ۱۵۱
- ۴۱- نامه معاون حقوقی امور مجلس درخصوص تعیین بستر و حریم و تشخیص متروکه
بودن رودخانه ها و مسیلهها (سال ۱۳۸۷)..... ۱۵۲

و سخر لکم الفک لتجری فی البحر بامرہ و سخر لکم النهار*

پیشگفتار

رودخانه‌ها بعنوان شریانهای حیاتی، نقش و اهمیت بسزائی در چرخه حیات زمین ایفا می‌نمایند به نحوی که اولین نمود یکجا نشینی و تمدن انسانی همواره در کنار منابع آبی بوده و با دنبال کردن حاشیه رودخانه‌ها می‌توان به نمونه‌های ارزشمندی از حیات قدیمی انسانی مانند تمدن مصر در کنار رود نیل یا تمدن بین النهرین در کنار رودخانه‌های دجله و فرات دست یافت. به عبارت دیگر رودخانه‌ها و تمدن‌های انسانی از جبر روزگار به هم گره خورده‌اند و خواه ناخواه در حوزه آبریز رودخانه‌ها آثار تمدن و شهرنشینی زیادی را از تمامی دوران‌های تاریخی می‌توان یافت. بنابراین نقش رودخانه در رونق جوامع بسیار بارز بوده و اهمیت آن غیر قابل انکار است. اما جایگاه آب، این منبع حیاتی در قرن آینده پیش‌بینی می‌شود به حدی افزایش یابد که به محل اصلی مناقشات و محور توسعه کشورهای جهان تبدیل گردد و البته اهمیت این منبع غیر قابل تجدید در کشور ما که از نظر منابع آب با محدودیت جدی روبرو است بیش از دیگر کشورها نمایان می‌باشد.

امروزه با افزایش جمعیت و توسعه ساخت و سازها، متأسفانه علیرغم استفاده‌های بی‌شمار از رودخانه و دریا، خواسته یا ناخواسته به حریم و بستر آنها تجاوز شده و این زیاده‌طلبی بصورت استفاده بی‌رویه از شن و ماسه بستر رودخانه، ساخت و ساز در بستر و حریم رودخانه و سواحل دریا و احداث سازه‌های تقاطعی بدون رعایت اصول فنی، بیشتر خود را نشان داده است. لذا با مدیریت و حفاظت از منابع آبی می‌توان بحران آبی پیش‌رو را به بهترین نحو تخفیف داد که قطعاً تحقق این امر بدون همکاری و مشارکت ملی میسر نخواهد بود. آنچه مسلم است اولین گام در حفاظت از منابع آبی به عنوان موهبت الهی و ثروت ملی حفاظت از بستر و حریم مجاری انتقال و ذخیره آن یعنی رودخانه‌ها، تالابها و سواحل می‌باشد.

* - و کشتی را برایتان رام ساخته است تا به حکم او در دریا روان باشد و نهرها را بر روی زمین برای شما جاری گردانید. (سوره ابراهیم -

بر این اساس قوانین و مقرراتی وضع گردیده تا با استفاده از اصول علمی اثبات شده توسط اندیشمندان مهندسی رودخانه و سواحل ، نظام حقوقی خاصی حاکم شود تا با جلوگیری از تجاوز انسان، از خسارتهایی که بطور طبیعی توسط رودخانه یا دریا بوجود می آید، پیشگیری شود. هدف از تهیه و تدوین این مجموعه سهولت دسترسی و تسهیل در آشنایی کارشناسان و ذینفعان با قوانین، آیین نامه ها، مصوبات، بخشنامه ها و استعلامات حقوقی مرتبط با مباحث رودخانه و سواحل است. لازم بذکر است، موادی از مصوبات و آیین نامه ها که اصلاح یا ابطال گردیده به صورت زیرنویس در حاشیه نسخه اصلی آن نمایش داده شده است. در این جا لازم است از همکاری و مشارکت آقایان مهندس کریم خانی، مهندس کریمی، مهندس بیچکی، مهندس جعفری، آقای بابایی (پیشکسوت حقوقی وزارت نیرو)، خانم ها بهارشاهی و مهندس گلزار خرم تشکر و قدردانی گردد. انتظار می رود به منظور تکامل این مجموعه با تذکرات و ارشادات اهل نظر و علمای حقوقی و فنی بستر تکمیل و اغنای این مجموعه فراهم گردد و اشتباهات و نواقص آن به دیده اغماض نگریسته شود.

شکور سلطانی

غزال جعفری

فصل اول

قوانین و مقررات

**موادی از قانون مدنی در مورد تعاریف مالکیت، حق انتفاع و حق ارتفاق حریم املاک
(مصوب ۱۳۰۷)**

ماده ۲۹- ممکن است اشخاص نسبت به اموال علاقه های ذیل را دارا باشند:

۱ - مالکیت (اعم از عین یا منفعت)

۲ - حق انتفاع

۳ - حق ارتفاق به ملک غیر.

فصل اول: مالکیت (اعم از عین یا منفعت)

ماده ۳۰ - هر مالکی نسبت به مایملک خود حق همه گونه تصرف و انتفاع دارد مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد.

ماده ۳۱ - هیچ مالی را از تصرف صاحب آن نمی تواند بیرون کرد مگر به حکم قانون.

ماده ۳۲ - تمام ثمرات و متعلقات اموال منقوله و غیر منقوله که طبعاً یا در نتیجه عملی حاصل شده باشد بالتبع مال مالک اموال مزبوره است.

ماده ۳۳ - نما و محصولی که از زمین حاصل می شود مال مالک زمین است چه بخودی خود روئیده باشد یا به واسطه عملیات مالک مگر اینکه نما یا حاصل از اصله یا حبه غیر حاصل شده باشد که در این صورت درخت و محصول مال صاحب اصله یا حبه خواهد بود اگرچه بدون رضای صاحب زمین کاشته شده باشد.

ماده ۳۴ - نتایج حیوانات در ملکیت تابع مادر است و هر کس مالک مادر شد مالک نتایج آن هم خواهد شد.

ماده ۳۵ - تصرف بعنوان مالکیت دلیل مالکیت است مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.

ماده ۳۶ - تصرفی که ثابت شود ناشی از سبب ملک یا ناقل قانونی نبوده معتبر نخواهد بود.

ماده ۳۷ - اگر متصرف فعلی اقرار کند که ملک سابقاً مال مدعی او بوده است در این صورت مشار الیه نمی تواند برای رد ادعای مالکیت شخص مزبور به تصرف خود استناد کند مگر اینکه ثابت نماید که ملک به ناقل صحیح به او منتقل شده است.

ماده ۳۸ - مالکیت زمین مستلزم مالکیت فضای محاذی آن است تا هرکجا الارود و همچنین است نسبت به زیر زمین بالجمله مالک حق همه گونه تصرف در هوا و فرازگرفتن دارد مگر آنچه را که قانون استثناء کرده باشد.

ماده ۳۹ - هر بنا و درخت که در روی زمین است و همچنین هر بنا وحفری که در زیر زمین است ملک مالک آن زمین محسوب می شود مگر اینکه خلاف آن ثابت شود.

فصل دوم - حق انتفاع

ماده ۴۰ - حق انتفاع عبارت ازحقی است که بموجب آن شخص می تواند از مالی که عین آن ملک دیگری است مالک خاصی ندارد استفاده کند.

مبحث اول - درعمری و رقبی و سکنی

ماده ۴۱ - عمری حقی انتفاعی است که بموجب عقدی از طرف مالک برای شخص به مدت عمرخود یا عمرمنتفع و یا عمرشخص ثالثی برقرار شده باشد.

ماده ۴۲ - رقبی حق انتفاعی است که ازطرف مالک برای مدت معینی برقرارمی گردد.

ماده ۴۳ - اگرحق انتفاع عبارت از سکونت درمسکنی باشد سکنی یا حق سکنی نامیده می شود و این حق ممکن است بطریق عمری یا بطریق رقبی برقرار شود.

ماده ۴۴ - درصورتی که مالک برای حق انتفاع مدتی معین نکرده باشد حبس مطلق بوده و حق مزبور تا فوت مالک خواهد بود مگر اینکه مالک قبل ازفوت خود رجوع کند.

ماده ۴۵ - در موارد فوق حق انتفاع را فقط درباره شخص یا اشخاصی می توان برقرارکرد که در حین ایجاد حق مزبور وجود داشته باشند ولی ممکن است حق انتفاع تبعاً برای کسانی هم که درحین عقد بوجود نیامده اند برقرار شود و مادامی که صاحبان حق انتفاع موجود هستند حق مزبور باقی و بعد از انقراض آنها حق زائل می گردد.

ماده ۴۶ - حق انتفاع ممکن است فقط نسبت به مالی برقرار شود که استفاده از آن با بقاء عین ممکن باشد اعم از اینکه مال مزبور منقول باشد یا غیرمنقول و مشاع باشد یا مفروز.

ماده ۴۷ - در حبس اعم ازعمری وغیره قبض شرط صحت است.

ماده ۴۸ - منتفع باید از مالی که موضوع حق انتفاع است سوءاستفاده نکرده و درحفاظت آن تعدی یا تفریط ننماید.

ماده ۴۹ - مخارج لازمه برای نگاهداری مالی که موضوع انتفاع است برعهده منتفع نیست مگر اینکه خلاف آن شرط شده باشد.

ماده ۵۰ - اگر مالی که موضوع حق انتفاع است بدون تعدی یا تفریط منتفع تلف شود مشارالیه مسئول آن نخواهد بود.

ماده ۵۱ - حق انتفاع در مواد ذیل زایل می شود:

(۱) در صورت انقضاء مدت.

(۲) در صورت تلف شدن مالی که موضوع انتفاع است.

ماده ۵۲ - در موارد ذیل منتفع ضامن تضررات مالک است:

(۱) در صورتی که منتفع از مال موضوع انتفاع سوءاستفاده کند.

(۲) در صورتی که شرایط مقرر از طرف مالک را رعایت ننماید و این عدم رعایت موجب خسارتی بر موضوع حق انتفاع باشد.

ماده ۵۳ - انتقال عین از طرف مالک به غیر موجب بطلان حق انتفاع نمی شود ولی اگر منتقل الیه جاهل باشد که حق انتفاع متعلق به دیگری است اختیار فسخ معامله را خواهد داشت.

ماده ۵۴ - سایر کیفیات انتفاع از مال دیگری به نحوی خواهد بود که مالک قرار داده یا عرف و عادت اقتضاء بنماید.

فصل سوم - حق ارتفاق

ماده ۹۳ - ارتفاق حقی است برای شخص در ملک دیگری.

ماده ۹۴ - صاحبان املاک می توانند در ملک خود هر حقی را که بخواهند نسبت به دیگری قرار دهند در این صورت کیفیت استحقاق تابع قرارداد و عقدی است که مطابق آن حق داده شده است.

ماده ۹۵ - هرگاه زمین یاخانه کسی مجرای فاضل آب یا آب باران زمین یا خانه دیگری بوده است صاحب آن خانه یا زمین نمی تواند جلوگیری از آن کند مگر در صورتی که عدم استحقاق او معلوم شود.

ماده ۹۶ - چشمه واقعه در زمین کسی محکوم به ملکیت صاحب زمین است مگر اینکه دیگری نسبت به آن چشمه عیناً یا انتفاعاً حقی داشته باشد.

ماده ۹۷ - هرگاه کسی از قدیم درخانه یا ملک دیگری مجرای آب به ملک خود یا حق مرور داشته صاحب خانه یا ملک نمی تواند مانع آب بردن یا عبور او از ملک خود شود و همچنین است سایر حقوق از قبیل حق داشتن در شبکه و ناودان و حق شرب و غیره.

ماده ۹۸ - اگر کسی حق عبور در ملک غیر ندارد ولی صاحب ملک اذن داده باشد که از ملک او عبور کنند هر وقت بخواهد میتواند از اذن خود رجوع کرده و مانع عبور او بشود و همچنین است سایر ارتفاعات.

ماده ۹۹ - هیچکس حق ندارد ناودان خود را بطرف ملک دیگری بگذارد یا آب باران از بام خود به بام یا ملک همسایه جاری کند و یا برف بریزد مگر به اذن او.

ماده ۱۰۰ - اگر مجرای آب شخصی درخانه دیگری باشد و در مجری خرابی به هم رسد بنحوی که عبور آب موجب خسارت خانه شود مالک خانه حق ندارد صاحب مجری را به تعمیر مجری اجبار کند بلکه خود او باید دفع ضرر از خود نماید چنانچه اگر خرابی مجری مانع عبور آب شود مالک خانه ملزم نیست که مجری را تعمیر کند بلکه صاحب حق باید خود رفع مانع کند در این صورت برای تعمیر مجری می تواند داخل خانه یا زمین شود ولیکن بدون ضرورت حق ورود ندارد مگر به اذن صاحب ملک.

ماده ۱۳۶ - حریم مقداری از اراضی اطراف ملک و قنات و نهر و امثال آن است که برای کمال انتفاع آن ضرورت دارد.

ماده ۱۳۷ - حریم چاه برای آب خوردن (۲۰) گز و برای زراعت (۳۰) گز است.

ماده ۱۳۸ - حریم چشمه و قنات از هر طرف در زمین رخواه (۵۰۰) گز و در زمین سخت (۲۵۰) گز است لیکن اگر مقادیر مذکور در این ماده و ماده قبل برای جلوگیری از ضرر کافی نباشد به اندازه ای که برای دفع ضرر کافی باشد به آن افزوده میشود.

ماده ۱۳۹- حریم در حکم ملک صاحب حریم است و تملک و تصرف در آن که منافعی باشد با آنچه مقصود از حریم است بدون اذن از طرف مالک صحیح نیست و بنابراین کسی نمی تواند در حریم چشمه یا قنات دیگری چاه یا قنات بکند ولی تصرفاتی که موجب تضییع نشود جائز است.

(۲) لایحه قانونی راجع به قنات (مصوب ۱۳۰۹)

ماده ۱- اگر کسی مالک چاه قنات یا مجرای آبی در ملک غیر و یا در اراضی مباحه باشد تصرف صاحب چاه یا صاحب مجری فقط من حیث مالکیت قنات و مجری و برای عملیات عملیات مربوطه به قنات و مجری خواهد بود و صاحب ملک می تواند در اطراف چاه و مجری و یا اراضی واقع بین دو چاه تا حریم چاه و مجری هر تصرفی که بخواهد نماید مشروط بر اینکه تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات یا مجری نشود و نیز در اراضی مباحه واقع در اطراف چاه یا مجری و یا بین دو چاه اشخاص دیگر هم می توانند با رعایت حریم که به موجب قانون مدنی معین است و سایر مقررات مربوطه به اراضی مباحه تصرفاتی بنمایند که موجب ضرر صاحب قنات یا صاحب مجری نباشد.

ماده ۲- هرگاه کسی مالک چاه قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد صاحب ملک حق ندارد صاحب مجری و یا صاحب چاه را از پاک کردن مجری یا چاه قنات خود ممانعت نماید اگر چه قنات یا مجرای آب بایر باشد لیکن در صورتی که چاه قنات یا مجرای آب در داخله شهر ها و یا داخله قصبات و یا در ابنیه و یا منازل واقع در غیر شهر ها و قصبات و یا در معابر عمومی باشد صاحب ملک یا متصدی آن می تواند صاحب قنات یا مجری را به برداشتن لات و غیره که از چاه و مجری خارج می شود اجبار کند.

ماده ۳- در املاک مزروعی مطلقا و در باغات دهات و باغات قصبات و باغات خارج از شهرها مشروط بر اینکه عرفا اطلاق منزل به آنها نتوان کرد هرگاه کسی بخواهد چاه یا استخر یا مجرای قناتی احداث نماید یا برای اصلاح یا تکمیل قناتی چاه یا مجرای ایجاد کند صاحبان املاک مذکوره حق ندارند (مشروط بر اینکه رعایت حریم شده باشد) جلوگیری نمایند ولی باید قیمت عادلانه زمین و اعیان آن که چاه و استخر و مجرای جدید در آنجا حفر می شود قبلا تسدیه گردد و به علاوه صاحب ملک حق دارد تقاضا کند که صاحب چاه

تعهد نماید برای جلوگیری از خطرات روی چاه را بپوشاند. هرگاه در موضوع اینکه باز بودن روی چاه برای صاحب ملک خطراتی دارد یا خیر اختلاف باشد محکمه پس از رسیدگی حکم مقتضی صادر خواهد نمود. در مورد املاک غیر قابل انتقال مثل موقوفات زمینی که چاه یا استخر یا مجرای جدید باید در آنجا حفر شود در مقابل حق الارض عادلانه به صاحب قنات یا مجری اجازه حفر چاه یا استخر و یا مجری داده می شود.

ماده ۴- هر گاه کسی برای کشیدن زه آب و خشکانیدن با طلاق متعلق به خود و یا بستن سد و یا سیل برگردان و یا جدا کردن آب از رودخانه و یا رد کردن جوی از رو یا زیر قنات یا مجری محتاج به تصرف در ملک غیر باشد و نتواند با صاحب زمین در فروش یا اجاره زمین تراضی نماید محکمه حکم می دهد که صاحب زمین اراضی لازمه را در مقابل قیمت عادلانه واگذار نماید و یا در مقابل مال الاجاره عادلانه و به مدتی که محکمه معین می نماید و باید متناسب با انجام امور مزبور فوق باشد اجاره دهد.

اختیار هر یک از دو شق فوق با صاحب زمین خواهد بود مگر در موارد املاک غیر قابل انتقال که متصدی آن باید فقط حق الارض بگیرد.

تبصره - در مواقعی که دولت از نقطه نظر مصالح عمومی یکی از اعمال مذکوره در ماده فوق را بخواهد به عنوان حاکمیت انجام دهد مورد تابع مقررات قانون مخصوص خواهد بود.

ماده ۵- در مورد موارد فوق اشخاصی که از اجبار صاحب زمین به فروش یا اجازه زمین استفاده می نمایند مسئول مخارج ساختمان ناسمان های لازمه و مخارج دیگر از این به طور کلی مسئول هر خسارت دیگری نیز خواهند بود که از عملیات آنها برای صاحب زمین ایجاد می شود.

ماده ۶- در هر موردی که راجع به لزوم تصرف در ملک غیر و یا حدوث ضرر به نحو مذکور در ماده ۵ و یا تعیین قیمت و مال الاجاره عادلانه و حق الارض بین طرفین تراضی حاصل نشود تشخیص امر را تعیین قیمت و خسارت و یا میزان مال الاجاره و حق الارض موافق اصول محاکمات حقوقی به وسیله اهل خبره به عمل خواهد آمد.

ماده ۷- هرگاه زمینی که چاه یا مجری یا استخر باید در آنجا کنده شود یا یکی از عملیات مذکور در ماده ۴ باید در آن صورت بگیرد از اراضی خالصه باشد وزارت مالیه مکلف است به قیمت عادله به صاحب قنات بفروشد.

ماده ۸- مفاد ماده ۵۹۴ قانون مدنی در مورد قنات بایره نیز مجری خواهد بود مشروط بر اینکه شریک یا شرکا حاضر برای شرکت در مخارج تنقیه مالک بیش از نصف قنات باشند و در این صورت تعیین قیمت و یا مال الاجاره و غیره بسته به نظر محکمه است که عنداللزوم به وسیله اهل خبره معین می نماید.

ماده ۹- هرگاه مالک قنات بایر و متروک بخواهد قنات یا رشته جدید احداث کند که مالک زمین مختار است به جای قیمت عادله اراضی که برای حفر چاه های جدید لازم است تقاضا کند که مالک قنات بایر و متروک چاه های متروکه را مسطح کرده به مالک اراضی واگذار نماید.

(۳) قانون تکمیل قانون قنات (مصوب ۱۳۱۳)

ماده واحده- ماده ذیل در تحت نمره ۱۰ تصویب و به قانون راجع به قنات مصوب ۶ شهریور ماه ۱۳۰۹ اضافه می شود.

ماده ۱۰- هرگاه اشخاص متعدد در رودخانه و یا نهر و یا چشمه و یا قناتی برای مشروب ساختن اراضی معینی حق آبه داشته باشند و یک یا چند نفر بخواهند از حق مزبور برای مشروب نمودن زمین دیگری یا تغییر مجرای اختصاصی استفاده کنند شرکا دیگر آب یا مجرای حق ممانعت نخواهند داشت مشروط به اینکه از این اقدام ضرری متوجه اشخاص ذیحق نشود درمورد این ماده اهل خبره معین می کنند که چه مقدار آب و یا چه مقدار از زمان استفاده باید بعلت استفاده کردن از آب در نقطه پایین ترکاسته شود مگر اینکه در تعیین مقدار مزبور بین شرکا اختلافی موجود نباشد.

(۴) قانون تعیین حریم دریاچه احدثی در پشت سدها (مصوب ۱۳۴۴)

ماده ۱- با توجه به مدلول ماده ۱۳۶ قانون مدنی حریم دریاچه های احدثی در پشت سدها (برروی خطی است موازی به فاصله افقی) یکصد و پنجاه متر از محیط اطراف تر شده مخزن سد بر مبنای حداکثر ارتفاع آب روی سرریز. اجازه ایجاد تاسیسات و هرگونه دخل و تصرف در حریم بموجب آیین نامه ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارت آب و برق و تصویب هیات وزیران تعیین می گردد.

ماده ۲- در مورد سدهایی که بعد از تصویب این قانون احدث میشود ایجاد مستحدثات در حریم دریاچه سدها همزمان با آگهی وزارت آب و برق درباره احدث سد طبق آیین نامه مذکور در ماده یک خواهد بود. و در مورد مستحدثاتی که قبل از آگهی مذکور در فوق در حریم دریاچه سدها ایجاد شده باشد عیناً مانند مستحدثاتی که در مخزن سد قرار گرفته اند رفتار خواهد شد.

ماده ۳- دولت می تواند در صورت لزوم مستحدثاتی را که در حریم دریاچه سدها قبل از تصویب این قانون ایجاد شده است بشرح زیر خریداری و تصرف نماید.

الف) تعیین بهای مستحدثات از طریق توافق بین وزارت آب و برق و صاحبان مستحدثات بعمل می آید اگر این توافق حاصل نشود بوسیله کمیسیونی مرکب از وزارت آب و برق (دادستان کل) مدیرکل ثبت یا نمایندگان آنها با توجه به نظر کارشناسان تعیین خواهد شد و رای کمیسیون قطعی است. حضور مالک یا نماینده او در کمیسیون مزبور بلامانع است.

ب) ملاک تعیین قیمت عبارت از بهای عادلانه مستحدثات مشابه واقع در حوزه عملیات عمرانی در سال قبل از تاریخ تصویب طرح است.

ج) تصرف مستحدثات قبل از پرداخت تمام قیمت مجاز نیست مگر با رضایت فروشنده.

د) در صورتیکه مالک با رعایت بند الف به انتقال ملک و تحویل آن رضایت ندهد دادستان محل از طرف او سند انتقال ملک مورد نظر را پس از تودیع تمام قیمت در صندوق ثبت امضاء و در مدت سه ماه به تخلیه قطعی ملک مذکور اقدام می نماید.

ماده ۴- دولت مأمور اجرای این قانون است.

(۵) تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح شهرداریها^۱ (مصوب ۱۳۴۵)

تبصره ۶: اراضی کوچه های عمومی و میدان‌ها و پیاده روها و خیابان‌ها و بطور کلی معابر و بستر رودخانه ها و نهرها و مجاری فاضلاب شهرها و باغ های عمومی و گورستان های عمومی و درخت‌های معابر عمومی واقع در محدوده شهر که مورد استفاده عموم است ملک عمومی محسوب و در مالکیت شهرداری است. ایجاد تأسیسات آبیاری از طرف وزارت آب و برق در بستر رودخانه ها واقع در محدوده شهرها بلامانع است. شهرداری ها نیز مکلفند برای اجرای هرگونه عملیات عمرانی در بستر رودخانه‌ها قبلاً نظر وزارت آب و برق را جلب نمایند.

(۶) قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۱۳۴۷)

بخش اول: مالکیت عمومی و ملی آب

ماده ۱- کلیه آبهای جاری در رودخانه ها و انهار طبیعی و دره ها و جویبارها در هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیرزمینی و همچنین سیلابها و فاضلابها و زهابها و دریاچه ها و مردابها و برکه های طبیعی و چشمه سارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیرزمینی ثروت ملی محسوب و متعلق به عموم است و مسئولیت حفظ و بهره برداری این ثروت ملی و احداث و اداره تأسیسات توسعه منابع آب به وزارت آب و برق محول می شود.

ماده ۲- بستر انهار طبیعی و رودخانه ها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند متعلق به دولت است و پهنای آن تا حدی است که مسیر رودخانه یا نهر را در حداکثر طغیان معمولی نشان می دهد و همچنین است ساحل دریاها و دریاچه ها طبق قانون اراضی ساحلی مصوب ۱۳۴۷/۵/۲۵ ایجاد هر نوع اعیانی در بستر انهار و رودخانه ها و در سواحل دریا و دریاچه ها اعم از طبیعی و یا مخزنی با توجه به حریم قانونی است مگر با اجازه وزارت آب و برق.

۱- بخشی از مفاد تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح شهرداریها به موجب نظریه شماره ۷/۴۳۹۳ - مورخ

۱۳۶۰/۱۰/۰۵ اداره حقوقی وزارت دادگستری منسوخ است. (رجوع به بند ۱ فصل سوم)

تبصره ۱- حداکثرطغیان در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی با توجه به آمار هیدرولوژی رودخانه و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی از طرف وزارت آب و برق تعیین خواهد شد.

تبصره ۲- وزارت آب و برق در صورتی که اعیانی های موجود در بستر انهار و رودخانه ها را برای بهره برداری آب و برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت آب و برق با نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه یا قلع خواهد کرد. در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون ایجاد اعیانی باکسب اجازه از مقامات ذیصلاحیت شده باشد فقط خسارت اعیانی به ترتیب مقرر در ماده ۵۰ تعیین و پرداخت می شود.

(۷) قانون پیشگیری و مبارزه با خطرات سیل (مصوب سال ۱۳۴۸)

ماده ۱- بمنظور حفظ جان و مال مردم از خطرات سیل و تامین بهداشت عمومی وزارت کشور مکلف است بلافاصله پس از تصویب این قانون کلیه اقدامات لازم را برای حفظ و اصلاح و احداث مسیل و سیل برگردان و کشیدن کانال فاضلاب بعمل آورده و از کلیه اراضی و مستحذات و ساختمانهای متعلق به دولت و موسسات یا اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی در هر نقطه که برای تامین منظورهای مذکور ضرورت داشته باشد استفاده نموده و تصرف و تملک کند، در نقاطی که شهرداری وجود دارد اراضی و مستحذات و ساختمانهای مورد تصرف یا تملک از طرف وزارت کشور در اختیار شهرداری قرار خواهد گرفت تا شهرداری خسارت مربوط را به ترتیب مقرر در این قانون بپردازد. در هر نقطه که استفاده از اراضی و مستحذات و ساختمانها طبق این قانون ضروری باشد کلیه مالکین و متصرفین مکلفند از تاریخ اخطار یا آگهی شهرداری برحسب اقتضا ظرف مدتی که حداکثر از یکماه بیشتر نخواهد بود اراضی و مستحذات و ساختمان را در اختیار شهرداری قرار دهند و در غیر اینصورت از طرف شهرداری اقدام به تصرف یا تملک خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتی که اراضی مورد لزوم طبق تشخیص وزارت کشور بموجب مدارک یا نقشه ها و عکسهای هوایی موجود قبلاً مسیل یا در قانونی آن بوده اعم از اینکه بسایر و یا ساختمانهایی در آنها احداث شده باشد و در تصرف متجاوزین اصلی یا قائم مقام قهری آنان مانده باشد مجاناً به تملک شهرداری درخواهد آمد ولی ذینفع می تواند در صورتی که مدعی حقی باشد به مراجع قانونی مراجعه نماید. در صورتی که نسبت به این قبیل اراضی و مستحدثات بعد از تاریخ اول اسفند ۱۳۴۷ نقل و انتقالاتی صورت گرفته باشد انتقال دهنده مسئول جبران خسارت انتقال گیرندگان خواهد بود.

تبصره ۲- شهرداری مکلف است بها یا خسارت ناشی از تصرف و تملک اراضی و مستحدثات و ساختمانهای موضوع تبصره یک را که قبل از تاریخ اول اسفند ماه ۱۳۴۷ برابر موازین قانونی به ملکیت اشخاص درآمده باشد برحسب مورد طبق تشخیص کمیسیون فنی پرداخت نماید و نظر کمیسیون قطعی است.

آئین نامه مربوط به تشکیل کمیسیون موضوع این تبصره از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب کمیسیونهای کشور مجلسین خواهد رسید. بها و یا خساراتی که از طرف شهرداری به این قبیل اشخاص پرداخت می شود به انضمام زبان دیرکرد به ماخذ قانونی از متجاوز اصلی با رعایت تبصره یک ماده ۱۳ قانون نوسازی و عمران شهری از طریق اجرای ثبت وصول خواهد شد. تشخیص متجاوز اصلی و تعیین تمام یا قسمتی از وجوه پرداختی شهرداری که باید ازم تجاوز اصلی وصول شود با کمیسיוنی خواهد بود که از وزرای کشور و دادگستری و آبادانی و مسکن و یا نمایندگان آنها تشکیل می گردد.

تبصره ۳- درمورد اراضی و مستحدثات و ساختمانهایی که مشمول تبصره یک و دو نمی باشد شهرداری مکلف است بها و یا خسارت ناشی از تصرف و تملک خود را برحسب مورد طبق تشخیص کمیسیون فنی مذکور در تبصره ۲ پرداخت کند.

ماده ۲- به منظور کمک به تامین هزینه های مورد نیاز برای اقدامات اجرائی مقرر در ماده یک انجمنهای شهر مکلفند عوارض مخصوصی بر اراضی و ساختمانها و مستحدثات و موسسات تولیدی و بازرگانی و حق کسب و پیشه و سایر منابعی که مقتضی بدانند برقرار نمایند.

تبصره ۱- در صورت عدم پرداخت عوارض مزبور از طرف مودیان ظرف مدتی که از طرف شهرداریها اعلام خواهد شد جریمه ای معادل نصف عوارض مزبور نیز تعلق خواهد گرفت و نسبت به وصول آن طبق قانون شهرداریها عمل خواهد شد.

تبصره ۲- کلیه عواید حاصله منحصراً برای مصارف مقرر در این قانون اختصاص داشته و در صورت تخلف عمل مرتکب در حکم تصرف غیر قانونی در اموال دولت می باشد.

ماده ۳- مصوبات انجمنهای شهر در اجرای این قانون پس از تایید وزارت کشور به موقع به اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۴- وزارت کشور مجاز است اجرای ماده یک را در خارج از محدوده شهرها و همچنین در روستاهای کشور در نقاطی که ضروری تشخیص دهد به مورد اجرا بگذارد. پرداخت بها یا جبران خسارت ناشیه از اجرای این ماده با رعایت شقوق مذکور در ماده یک بعهد وزارت کشور خواهد بود.

ماده ۵- برای مبارزه با خطر سیل و سایر حوادث طبیعی درسراسر مملکت وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی مکلفند کلیه امکانات خود را در اختیار وزارت کشور قرار دهند.

ماده ۶- آئین نامه های اجرایی این قانون به استثنای آئین نامه تبصره ۲ ماده یک بوسیله وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت دولت خواهد رسید.

ماده ۷- این قانون پس از تصویب در نقاطی که از طرف وزارت کشور اعلام می شود بلافاصله به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۸- وزارت کشور و شهرداریها مامور اجرای این قانون هستند.

(۸) قانون اراضی مستحدثت و ساحلی (مصوب ۱۳۵۴)

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این قانون بشرح زیر تعریف و توصیف میشود.

الف- اراضی مستحدثت عبارت است از زمین هایی که در نتیجه پایین رفتن سطح آب دریا یا هر نوع جریان آب در کرانه های دریا و دریاچه ها و جزایر یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالابها ظاهر می شوند.

ب- اراضی ساحلی پهنه ای است با عرض مشخص از اراضی مجاور دریا و دریاچه ها یا خلیج که حداقل از یک سو به کنار دریا یا دریاچه ها یا خلیج متصل باشد.

ج- تالاب، اعم از مرداب، باتلاق یا آب بندان طبیعی که سطح آن در حداکثر ارتفاع آب از پنج هکتار کمتر نباشد.

د- حریم، قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یکطرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد.

ماده ۲- عرض اراضی ساحلی و مستحدث و حریم منابع مندرج در این قانون بشرح ذیل تعیین می شود.

الف- عرض اراضی مستحدث دریای خزر خط خط ترانزیت به ارتفاع یکصد و پنجاه سانتی متر از سطح آب در آخرین نقطه پیشرفت آب دریا در سال ۱۳۴۲ ولی در نقاطی که این خط به جاده سراسری عمومی ساحلی فعلی برخورد می کند حد اراضی مستحدث جاده مزبور است.

ب- عرض اراضی خلیج فارس و دریای دو کیلو متر از آخرین حد پیشرفت آب دریا بالاترین نقطه مد خواهد بود.

ج- عرض اراضی ساحلی دریاچه ارومیه یک هزار متر از آخرین حد پیشرفت آب در سال ۱۳۵۳ می باشد.

لجن زارهای متصل به این عرض و نمک زارها تا آخرین حد آنها جزو اراضی ساحلی مزبور محسوب است. عرض حریم دریای خزر شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۴۲ و عرض حریم دریاچه ارومیه شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۵۳ و عرض حریم خلیج فارس و دریای عمان شصت متر از آخرین نقطه مد می باشد.

تبصره ۱- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است حداکثر ظرف پنج سال از تاریخ تصویب این قانون حدود آن قسمت از حریم اراضی مستحدث دریای خزر را تاکنون علامت گذاری نشده و نیز حریم و اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان و دریاچه ارومیه را شناسایی و نقشه برداری و با نصب علائم مشخص نماید، این حد پس از تشخیص از لحاظ حریم با اراضی مستحدث یا اراضی ساحلی قطعی است، اراضی مستحدثی که بعد از تصویب این قانون ایجاد می شود به عرض حریم مذکور اضافه خواهد شد.

هزینه انجام کار بر اساس طرحی که از سازمان جنگلها و مراتع تهیه و به سازمان برنامه و بودجه پیشنهاد می شود توسط سازمان برنامه و بودجه تامین و از محل اعتبارات مربوطه تادیه خواهد شد.

تبصره ۲-۱ عرض حریم و حدود اراضی مستحدث سایر دریاچه ها و تالابهای کشور و مدت لازم برای نصب علائم مشخصه آنها بنا به پیشنهاد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و تصویب هیات وزیران تعیین می شود.

ماده ۳-۱ کلیه اراضی مستحدث کشور متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آنها را ندارند و در صورتی که نسبت به اراضی مذکور درخواست ثبت شده باشد آن درخواست باطل و ادارات ثبت مکلفند تقاضای ثبت اراضی مزبور را از وزارت کشاورزی و منابع طبیعی یا سازمان های دولتی که در آنها تصرفاتی دارند با تایید وزارت کشاورزی و منابع طبیعی بپذیرند.

تبصره ۱-۱ اراضی مستحدث دریای خزر که از طرف اشخاص تقاضای ثبت شده و تا تاریخ ۱۳۴۲/۷/۱۳ موضوع تصویب نامه شماره ۴۱۷۲۰-۱۳۴۲/۷/۱۳ ملک بنام آنها در دفتر املاک به ثبت رسیده و یا حکم قطعی مالکیت به نفع اشخاص تا تاریخ مذکور صادر شده باشد از مقررات این ماده مستثنی است.

ماده ۴-۱ کلیه اراضی ساحلی دریای عمان و خلیج فارس و دریاچه ارومیه که تا تاریخ تصویب این قانون به نام اشخاص در دفتر املاک به ثبت نرسیده باشند متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آنها را ندارند و در صورتی که نسبت به اراضی مزبور تقاضای ثبت شده ولی منجر به ثبت ملک به نام متقاضی در دفتر املاک نشده باشد تقاضای ثبت باطل است و اداره ثبت مکلف است تقاضای ثبت اراضی مزبور را در وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و یا سایر سازمانهای دولتی که در این اراضی تصرفاتی دارند با تایید وزارت کشاورزی و منابع طبیعی بپذیرند.

تبصره ۱-۱ مستثنیات این ماده که به هر حال خارج از حریم می باشد به شرح زیر است:

الف- اراضی واقع در محدوده قانونی شهرها در تاریخ تصویب این قانون.

۱- آیین نامه اجرایی این تبصره طی مصوبه شماره ۳۲۷۹/ت ۳۶۲۵۶ ک مورخ ۱۳۸۷/۰۱/۱۹ به تصویب هیأت محترم وزیران رسیده است. (رجوع به بند ۲۲ فصل دوم)

ب - عرصه واعیان احداث شده و اراضی مزروعی و آیش و باغات و نخلستان ها و قلمستان ها که تا تاریخ تصویب این قانون احداث شده میزان آیش طبق عرف محل و به هر صورت از دو برابر زمین تحت کشت تجاوز نخواهد کرد.

ج - محوطه ساختمانهایی که در اراضی موضوع بند (ب) این تبصره قرار دارند حد اکثر تا بیست برابر بر بنای آنها مشروط بر آنکه مساحت آنها از ۳۰۰۰ متر مربع بیشتر نبوده و در حریم دریا و دریاچه یا خلیج نیز واقع نباشد.

تبصره ۲- تشخیص مستثنیات مندرج در بندهای فوق به عهده سازمان جنگلها و مراتع کشور بوده و نظریه سازمان در این مورد قطعی است.

ماده ۵- در صورتی که اراضی مذکور در ماده ۴ این قانون با رعایت شرایط مقرر در آن ماده در دفتر املاک به نام اشخاص ثبت شده باشد به تشخیص هیئت وزیران مورد نیاز طرحهای عمومی کشور باشد آن اراضی به تصرف طرح مربوطه در خواهد آمد و هر گاه مقدار زمین در یک مالکیت کمتر از هزار متر باشد بهای عادلانه آن طبق قانون برنامه و بودجه تعیین از محل اعتبارات پرداخت خواهد شد، ولی هر گاه مجموع آن در یک مالکیت از هزار متر بیشتر باشد، مازاد بر هزار متر مربع از نزدیک ترین منابع ملی آن منطقه به مساحت مساوی به مالک واگذار و پا به پا خواهد شد.

ماده ۶- وزات کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است عرصه و اعیان و محوطه های ساختمانهایی را که تا تاریخ ۱۳۴۶/۵/۳۰ از طرف اشخاص در اراضی مستحدث متعلق به دولت در کرانه دریای خزر ایجاد و احداث شده به صاحبان آنها اجازه دهد یا بفروشد. بهای عرصه و اجاره بها به ترتیب مذکور در ماده (۱۲) این قانون تعیین می گردد.

تبصره ۱- در صورتی که صاحبان اعیان در ضرب الاجلی که از طرف وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تعیین و ابلاغ یا آگهی می شود و از سه ماه کمتر و از یک ماه بیشتر نخواهد بود حاضر به خرید یا اجاره عرصه نشوند، اعیان موجود در اراضی مزبور با سپردن بهای آن به صندوق ثبت متعلق به دولت خواهد بود و سند مالکیت عرصه و اعیان به نام وزارت کشاورزی و منابع طبیعی صادر و به درخواست وزارت مذکور و با دادستان توسط گارد جنگل و منابع طبیعی نسبت به موضوع دستور صادر می نماید و این دستور قطعی است.

از تاریخ سپردن بهای اعیان توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تا تاریخ جلع ید از عرصه واعیان ماهانه معادل یک درصد مجموع بهای عرصه واعیان از متصرف حق الارض وصول خواهد گردید.

تبصره ۲- منظور از اعیان در این قانون ساختمان یا تاسیسات یا باغ میوه یا بیشه دست کاشت و قلمستان می باشد. کپر، آلونک، کپر و صرف دیوار کشی و حفر چاه و ایجاد حصار و نصب سیستم خاردار و امثالهم اعیانی محسوب نمی شوند، تشخیص وزارت کشاورزی و منابع طبیعی در این مورد قطعی است.

ماده ۷- حریم منابع مندرج در ماده (۲) قابل تملک و تصرف خصوصی نیست ولو اینکه متصرف این قبیل اراضی اسناد مالکیت گرفته باشند، ولی استفاده از حریم مزبور برای ایجاد تاسیسات ضروری دولتی که جنبه اختصاصی نداشته باشد با رعایت آیین نامه مقررات اجرایی این قانون و تصویب هیات وزیران مجاز می باشد.

تبصره - ایجاد اسکله برای ایجاد دسترسی به دریا به منظور استفاده از تاسیسات تفریحی ساحلی یا تعمیرگاههای دریایی متعلق به بخش خصوصی بر اساس طرحی که بر حسب مورد توسط وزارت اطلاعات یا جهانگردی یا وزارت راه و ترابری پیشنهاد و به تصویب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی می رسد با اخذ اجازه بها مجاز می باشد.

ماده ۸- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است تاسیساتی را که در حریم یا داخل دریا یا دریاچه ایجاد شده است به ترتیبی که در ماده (۱۲) این قانون مقرر شده خریداری نماید و تا زمانی که خریداری نشده است از متصرفین حق الارض دریافت کند.

مبدا محاسبه و مطالبه حق الارض ۱۳۴۲/۷/۱۳ می باشد مگر اینکه تاسیسات بعد از تاریخ مذکور احداث شده باشد که در این صورت تاریخ ایجاد تاسیسات مبدا مطالبه حق الارض خواهد بود.

سازمانهای دولتی که از لحاظ پرداخت حق الارض مشمول این ماده نیستند منظور از تاسیسات در این ماده هر نوع ساختمان یا اسکله یا توقفگاه یا گردشگاه های دریایی و یا خطوط لوله برای بردن آب از دریا می باشد اجازه مندرج در این ماده مانع مراجعه سازمان جنگلها و مراتع کشور به مراجع قضایی جهت تشکیل حکم خلع ید و قلع بنای اشخاص در حریم نیست.

ماده ۹- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است اراضی مستحدث ساحلی متعلق به دولت را بفروشد یا اجازه دهد تا با سایر اراضی وتاسیسات معاوضه نماید، تعیین ضوابط و شرایط فروش و اجاره و معاوضه و بهره وری از اراضی مزبور در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین می گردد.

تبصره - مالکانی که اراضی مستحدث و ساحلی بین اراضی آنها و حریم دریا قرارگرفته در صورت تساوی شرایط برای خرید یا اجاره یا معاوضه حق تقدم دارند، در این قبیل موارد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مراتب را به آنها ابلاغ ودر روزنامه کثیر الانتشار آگهی می نمایند استفاده از این حق تقدم در طول یک ماه از تاریخ صدور آگهی یا اخطار خواهد بود.

ماده ۱۱- هر کس به قصد تصرف به اراضی ساحلی و متعلق به دولت و حریم دریا ودریاچه ها و تالابهای کشور تجاوز کند ویا اراضی مزبور را با برداشتن شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید به حبس جنه ای تا سه سال و خلع ید محکوم خواهد شد. وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است به محض اطلاع بوسیله گارد جنگل و مامورین خود رفع تجاوز کند و مراتب را برای رسیدگی به موضوع و تعقیب کیفری کتباً به دادسرای محل اعلام نماید. اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شود به حکم دادگاه جزایی به نفع دولت ضبط یا قلع بنا خواهد شد.

ماده ۱۳- از تاریخ اجرای این قانون، قانون مربوط به اراضی ساحلی مصوب مرداد ماه ۱۳۴۶ ملغی است.

ماده ۱۴- آیین نامه های اجرایی این قانون توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تهیه و پس از تایید هیئت مذکور در ماده ۱۲ به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

(۹) قانون حفاظت دریا و رودخانه های مرزی از آلودگی یا مواد نفتی (مصوب ۱۳۵۴)

ماده ۲ - آلوده کردن رودخانه های مرزی و آبهای داخلی و دریای سرزمینی ایران به نفت یا هر نوع مخلوط نفتی خواه توسط کشتی ها و خواه توسط سکوها ی حفاری یا جزایر مصنوعی (اعم از ثابت و شناور) و خواه توسط لوله ها و تأسیسات و مخازن نفتی واقع در خشکی یا دریا ممنوع است و مرتکب به حبس جنحه ای از شش ماه تا دو سال یا پرداخت جزای نقدی از یک میلیون تا ده میلیون ریال یا به هر دو مجازات محکوم می گردد، در صورتی که آلودگی

بواسطه بی مبالائی یا بی احتیاطی واقع شود مجازات مرتکب حدائیل جزای نقدی مذکور است. نیروی دریایی یا ژاندارمری کشور بر حسب مورد به منظور جلب و دستگیری مرتکب و تنظیم صورتمجلس تشخیص میزان آلودگی در صورتی که وسیله آلوده کننده نفتکش باشد آن را متوقف و در مورد سایر منابع آلوده کننده از ادامه عملیات آنها جلوگیری بعمل خواهد آورد.

تبصره - تا هنگامی که نحوه جلوگیری از آلودگی خلیج فارس و بحر عمان از طریق معاهدات چند جانبه بین المللی یا توافق های دو جانبه بین دولت ایران و سایر دول ساحلی مناطق مذکور فوق تعیین نشده باشد. مقررات این قانون در خلیج فارس تا حد نهایی آبهای روی فلات قاره و در بحر عمان تا فاصله پنجاه میل از خط مبدا دریای سرزمینی لازم الاجراء خواهد بود. در مناطقی که فلات قاره ایران در خلیج فارس به موجب موافقت نامه هایی با دول دیگر تعیین و تحدید نگردیده است تا زمانی که به ترتیب دیگری بین طرفین توافق نشده باشد اجرای مقررات این قانون محدود به خط منصفی است که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأ دریای سرزمینی ایران و کشور مقابل آن به یک فاصله باشد.

(۱۰) تبصره ۵۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۵ در زمینه بهره برداری از معادن شن و ماسه (مصوب ۱۳۵۵)

تبصره ۵۵: از اول سال ۱۳۵۵ کلیه امور مربوط به بهره برداری از انواع معمولی شن، ماسه، قلوه سنگ و خاک رس به استانداردها و فرمانداریهای کل محول می شود. استانداران و فرمانداران کل مکلفند با رعایت قانون گسترش کشاورزی در قطبهای کشاورزی و قانون آب و نحوه ملی شدن آن بهره برداری از معادن مذکور را بر اساس ضوابط و ترتیبات و به مدتی که به پیشنهاد وزارت صنایع و معادن به تصویب هیئت وزیران می رسد به اشخاص واگذار و در آمد حاصل را به حساب انجمن شهرستان مربوط منظور نماید که اضافه بر اعتبار طرحهای خاص ناحیه ای و بر طبق مقررات راجع به طرحهای مذکور منحصرأ به مصرف عمران روستاهای همان شهرستان برسد. ماده ۱۰۵ الحاقی به قانون شهرداری مصوب ۲۷ بهمن ماه سال ۱۳۴۵ در مورد مواد معدنی واقع در حوزه خدمات و نظارت شهرداریها و املاک اشخاص به قوت خود باقی است. اجازه هائی که برای خارج از محدوده قانونی تا این تاریخ به استناد قانون معادن برای بهره برداری مواد معدنی مزبور صادر شده تا پایان مدت مندرج در اجازه

معتبر است ولی رسیدگی به امور آنها طبق ضوابط و ترتیبات مذکور در این تبصره به عهده استانداریها و فرمانداریهای کل وصول و به ترتیب مقرر در این تبصره مصرف خواهد شد. در اجرای این تبصره آن قسمت از مقررات مربوط به معادن که به مفاد این تبصره مغایرت دارد موقوف الاجرا خواهد بود.

(۱۱) اصل ۴۵ قانون اساسی (مصوب ۱۳۵۸)

انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل زمین‌های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و سایر آبهای عمومی، کوهها، دره‌ها، جنگل‌ها، نیزارها، بیشه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید، تفصیل و ترتیب استفاده هر یک را قانون معین می‌کند.

(۱۲) لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور (مصوب ۱۳۵۹)

ماده ۱- هرکس از آب لوله کشی و انهار آبیاری و شبکه های توزیع و خطوط انتقال نیروی برق استفاده غیر مجاز نماید یا در تأسیسات آب و برق دخالت غیر قانونی کند به پرداخت مبلغ بیست تا پنجاه هزار ریال جزای نقدی و رفع تجاوز و اعاده وضع سابق محکوم می شود و در صورت تکرار یا ادامه عمل علاوه بر رفع تجاوز و اعاده وضع سابق به حبس جنبه‌ای از ۶۱ روز تا شش ماه و در هر دو حال به جبران خسارت وارده محکوم خواهد شد چنانچه عمل مرتکب بر طبق قوانین دیگر مشمول مجازات بیشتری باشد به مجازات اشد محکوم می شود.

ماده ۲- هرگاه استفاده یا دخالت به نفع اشخاص حقوقی باشد مجازات مقرر در ماده (۱) درباره مدیر مسئول شخص حقوقی اعمال خواهد شد مگر آنکه مشارالیه اثبات نماید که دستور دهنده شخص دیگری بوده که در این صورت مجازات مقرر درباره شخص دستور دهنده اجرا خواهد شد.

ماده ۳- مجازات پیش بینی شده در ماده (۱) برای کارگران و افرادی نیز که به دستور دیگری در تأسیسات آب و برق دخالت غیر قانونی می‌کنند مقرر است.

ماده ۴- هرگاه مرتکب یا کارگران و افراد مذکور از مستخدمین شاغل یا بازنشسته سازمانهای ذیربط باشند به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۱) و انفصال موقت از شش ماه تا سه سال و انفصال دائم و قطع حقوق بازنشستگی در مورد بازنشستگان محکوم می شوند.

ماده ۵- افرادی که قبل از تصویب این قانون مرتکب اعمال مذکور در ماده (۱) شده اند مکلفند ظرف یک ماه از تاریخ اعلام سازمانهای ذینفع هزینه خرابیهای حاصله را به تشخیص سازمانهای مذکور بپردازند، در غیر این صورت به مجازات مقرر در همان ماده و رفع تجاوز و ترمیم و اعاده وضع سابق و جبران خسارات وارده محکوم خواهند شد.

ماده ۶- تعقیب کیفری و اجرای احکام صادره در هر مرحله که باشد در صورت ترمیم خرابیها و رفع تجاوز و اعاده وضع سابق با گذشت سازمانهای ذینفع موقوف خواهند شد.

ماده ۷- دادرها پس از وصول پرونده و به درخواست سازمان ذینفع فوراً و خارج از نوبت دستور رفع تجاوز و ترمیم خرابیهای حاصله و اعاده وضع سابق را به هزینه مرتکب خواهند داد. هرگاه مرتکب از تادیه هزینه خودداری نماید سازمان ذینفع با اجازه دادرها برای ترمیم و اعاده وضع سابق اقدام خواهد نمود و سپس هزینه های انجام شده را به اضافه ۱۰ درصد از مرتکب وصول خواهد کرد.

ماده ۸ - هرکس نسبت به عملیات اجرایی که به منظور احداث تأسیسات آب و برق انجام می شود مزاحمت یا ممانعت بعمل آورد به حبس جنحه ای از ۶۱ روز تا شش ماه و جبران خسارات وارده محکوم خواهد شد. بعلاوه دادرها مکلفند که به درخواست سازمانهای ذینفع فوراً و خارج از نوبت دستور رفع مزاحمت یا ممانعت صادر نمایند.

ماده ۹ - چنانچه در مسیر و حریم خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و حریم کانالها و انهار آبیاری احداث ساختمان یا درختکاری و هر نوع تصرف خلاف مقررات شده یا بشود سازمانهای آب و برق بر حسب مورد با اعطای مهلت مناسب با حضور نمایندگان دادستان مستحذات غیر مجاز را قلع و قمع و رفع تجاوز خواهند نمود شهربانی و ژاندارمری مکلفند که به تقاضای سازمانهای ذیربط برای اعزام ماموران کافی و انجام وظیفه اقدام نمایند.

ماده ۱۰- اعطای پروانه ساختمان و انشعاب آب و برق و گاز و سایر خدمات در مسیر و حریم موضوع ماده (۹) ممنوع است.

(۱۳) قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱)

ماده ۱- براساس اصل (۴۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آبهای دریاها و آبهای جاری در رودها و انهار طبیعی و دره ها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیرزمینی، سیلابها و فاضلابها و زه آبها و دریاچه ها و مردابها و برکه های طبیعی و چشمه سارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیرزمینی از مشترکات بوده و در اختیار حکومت اسلامی است و طبق مصالح عامه از آنها بهره برداری می شود. مسئولیت حفظ و اجاره و نظارت بر بهره برداری از آنها به دولت محول می شود.

ماده ۲- بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانه ها اعم از اینکه آب دائمی یا فصلی داشته باشند و مسیله ها و بستر مردابها و برکه های طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین و اراضی ساحلی و اراضی مستحذنه که در اثر پایین رفتن سطح آب دریاها و دریاچه ها و یا خشک شدن مردابها و باتلاق ها پدید آمده باشد در صورت عدم احیا قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران.

تبصره ۱- تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل باتوجه به آمار هیدرولوژی رودخانه و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تاسیسات آبی با وزارت نیرو است.

تبصره ۲- حریم مخازن و تاسیسات آبی و همچنین کانالهای آبرسانی آبیاری و زهکشی اعم از سطحی و زیر زمینی بوسیله وزارت نیرو تعیین و پس از تصویب هیئت وزیران قطعیت پیدا خواهد کرد.

تبصره ۳- ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیله ها و مرداب و برکه های طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است مگر با اجازه وزارت نیرو.

تبصره ۴- وزارت نیرو در صورتی که اعیانی های موجود در بستر و حریم انهار و رودخانه ها و کانالهای عمومی و مسیله ها و مرداب و برکه های طبیعی را برای امور مربوط به آب یا برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخیله و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان

یا نماینده او اقدام به تخلیه یا قلع خواهد کرد. خسارات به ترتیب مقرر در موارد (۴۳) و (۴۴) این قانون تعیین و پرداخت می شود.

ماده ۳۰- گزارش کارکنان وزارت نیرو و موسسات تابعه و کارکنان وزارت کشاورزی (بنا به معرفی وزیر کشاورزی) که به موجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو برای اجرای وظایف مندرج در این قانون انتخاب و به دادرها معرفی می شوند ملاک تعقیب متخلفین است و در حکم ضابطین دادگستری خواهد بود و تعقیب متخلفین طبق بند ب از ماده ۵۹ قانون آیین دادرسی کیفری بعمل خواهد آمد.

ماده ۳۱- مامورین شهربانی و ژاندارمری و سایر قوای انتظامی حسب مورد موظفند دستورات وزارت نیرو و سازمانهای آب منطقه‌ای و وزارت کشاورزی را در اجرای این قانون به مورد اجراء گذارند.

ماده ۳۵- درمورد حفاظت و نگهداری چاه، قنات، نهر، جوی و استخر و هر منبع معینی یا مجرا و تاسیسات آبی مشترک کلیه شرکا به نسبت سهم خود مسئولند.

ماده ۳۶- مصرف کنندگان آب از مجاری و سردهنه مشترک مسئول نگهداری تاسیسات مشترک هستند و هیچ کس بدون اجازه وزارت نیرو حق احداث و تغییر مقطع و مجرای آب و انشعاب جدید را ندارد و هر بالا دستی مسئول خساراتی است که از عمل غیرمعارف او به پایین دستی وارد می آید.

ماده ۳۷- هیچ نهر و جوی و قنات و چاهی نباید در اماکن و جاده های عمومی و اماکن متبرکه و باستانی و حریم آنها به صورتی باشد که ایجاد خطر و مزاحمت برای ساکنین و عابرین و وسایط نقلیه و اماکن مذکور نماید.

در غیر اینصورت مالک یا مالکین موظفند طبق مشخصات فنی وزارتخانه های مربوطه اقدامات لازم برای رفع خطر یا مزاحمت را بعمل آورند. در صورتی که مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارتخانه ذیربط و شهرداری (در شهرها) حداکثر بمدت یکماه طبق ماده مذکور، در رفع خطر اقدام نکنند دولت برای رفع خطر را اقدام و هزینه آن را از مالک یا مالکین دریافت خواهد کرد و در صورتی که خطر قابل رفع نباشد آنرا مسدود می نماید.

تبصره- احداث نهر یا جوی و لوله کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تاسیسات آب و یا برق موکول به تحصیل اجازه از وزارت نیرو در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجاره نامه لازم الاجرا است.

ماده ۳۸- هرگاه استفاده کنندگان نهر یا جوی یا چاه یا قنات و امثال آن حاضر به تأمین هزینه نشوند هر یک از شرکاء می توانند مطابق ماده (۵۹۴) قانون مدنی عمل نمایند.

ماده ۳۹- هر نهری که در زمین دیگری جریان داشته و در صورت ثبوت اعراض ذیحق در محاکم قضایی حق مجرا از بین خواهد رفت.

ماده ۴۰- در مواردیکه کانالها یا انهار مورد استفاده اشخاص مانع از عملیات عمرانی و یا بهره برداری صاحب زمین گردد صاحب زمین می تواند بجای آنها مجرای دیگری با تصویب وزارت نیرو به صورتی که سبب اتلاف آب و یا موجب اشکال در امر آبرسانی یا آبیاری نگردد به هزینه خود احداث کند.

ماده ۴۱- هرگاه آب بران نتوانند در مورد مسیر و یا طرز انشعاب آب از مجرای طبیعی یا کانال اصلی با یکدیگر توافق نمایند حسب مورد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی می تواند با توجه به اینکه بحق دیگری لطمه ای نرسد مسیر یا انشعاب را تعیین کند.

ماده ۴۳- در موارد ضرورت اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند با رعایت حریم مورد نظر در اختیار دولت قرار می گیرند و قیمت عادلانه با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت می شود.

تبصره ۱- در مواردیکه دولت قادر به پرداخت بصورت نقدی نیست می تواند با توافق مالک به شکل قسطی پرداخت نماید.

تبصره ۲- به وزارتین کشاورزی و نیرو اجازه داده میشود در مواردیکه اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و زهکشی واقع و زمینهایی که در اجرای طرح غیرقابل استفاده میشود با توافق مالک از زمینهایی که در اثر اجرای طرح قابل کشت شده یا بشود و یا زمینهای مواتی که آماده واگذاری است و یا در مقابل حق اشتراک از شبکه آبیاری به افراد مزبور داده شود و مابه التفاوت ناشی از بهای زمین و حق اشتراک را بصورت اقساطی پرداخت نمایند.

ماده ۴۶- آلوده ساختن آب ممنوع است. مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از منابع آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول می‌شود.

ماده ۴۸- صدور اجازه بهره‌برداری یا واگذاری بهره‌برداری از شن و ماسه و خاک رس بستر حریم رودخانه‌ها، انهار و مسیله‌ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است.

تبصره- وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مورد نظر خود را جهت درج در پروانه بهره‌برداری به دستگاه صادرکننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت.

ماده ۴۹- تشخیص صلاحیت فنی کارشناسان رشته‌های مختلف فنون مربوط به امور آب و آبرسانی درمورد اخذ پروانه کارشناسی رسمی دادگستری با استعلام از وزارت نیرو خواهد بود.

ماده ۵۰- در هر مورد که دادگاه‌ها در اجرای مقررات این قانون صالح به رسیدگی باشند مکلفند به فوریت و خارج از نوبت به اختلافات رسیدگی و حکم صادر نمایند.

ماده ۵۱- آئین نامه‌های اجرائی این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی برحسب مورد تهیه و پس از تصویب هیات وزیران قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۵۲- کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد از تاریخ تصویب این قانون در آن قسمت که مغایر است بلااثر است.

(۱۴) قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه مرزی (مصوب ۱۳۶۲)

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون وظیفه حفظ و تثبیت کناره و بستررودخانه مرزی و احیاناً اصلاح مسیر آنها با رعایت کامل اصل ۷۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با وزارت نیرو خواهد بود که با همکاری مداوم و مستمر وزارتخانه‌های کشور، کشاورزی، امور خارجه دفاع (اداره جغرافیای ارتش) و ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) و با رعایت مفاد معاهدات و موافقتنامه‌ها و پروتکل‌های مرزی بین ایران و دول همجوار به نحوی که در این قانون مشخص می‌گردد نسبت به انجام امور فنی و اجرایی اقدام نماید.

تبصره- چنانچه به تشخیص وزارت نیرو از متخصصین (علاوه بر کادر شاغل در وزارتخانه‌ها) ضروری باشد وزارت نیرو میتواند فقط متخصصین ایرانی مورد نیاز را استخدام نماید.

ماده ۲- کمیته‌ای مرکب از نمایندگان مطلع وزارتخانه‌ها، سازمان برنامه و بودجه و سایر سازمانهای ذیربط در وزارت نیرو تشکیل خواهد شد تا نسبت به ایجاد هماهنگی و همکاری وزارتخانه‌ها و سازمانهای مذکور در ماده ۱ با وزارت نیرو و تعیین خط مشی کلی و اولویتها و برنامه‌های مطالعاتی و اجرایی در مورد هر یک از رودخانه‌های مرزی و رفع مشکلات اتخاذ تصمیم نماید.

(۱۵) تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ در زمینه بهره برداری از معادن شن و ماسه (مصوب ۱۳۶۳)

تبصره ۶۶: از اول سال ۱۳۶۳ کلیه امور مربوط به بهره برداری از معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی به وزارت کشور محول می شود تا با رعایت مفاد تبصره ماده ۲۴ قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی از طریق فرمانداریها و فصل بخشداریها و شهرداریهای هرمجل و یا سازمانهای دولتی دیگر و یا بخش خصوصی انجام دهد و درآمد حاصله ناشی از قیمت پایه موضوع ماده (۲۶) قانون معادن فوق الذکر را به حساب در آمد عمومی کشور منظور نماید.

(۱۶) قانون محاسبات عمومی کشور در خصوص اموال دولتی (مصوب ۱۳۶۶)

ماده ۱۱۵ - فروش اموال غیر منقول وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی که مازاد بر نیاز تشخیص داده شود باستثناء اموال غیر منقول مشروحه زیر:

- ۱- اموال غیر منقولی که از نفایس ملی باشد.
- ۲- تأسیسات و استحکامات نظامی و کارخانجات اسلحه و مهمات سازی.
- ۳- آثار و بناهای تاریخی.
- ۴- اموال غیر منقول که در رابطه با مصالح و منافع ملی در تصرف دولت باشد که فروش آنها ممنوع میباشد بنا به پیشنهاد وزیر مربوط با تصویب هیأت وزیران و با رعایت سایر مقررات مربوط مجاز می باشد وجوه حاصل از فروش این قبیل اموال باید به حساب درآمد عمومی کشور واریز شود.

(۱۷) قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی (مصوب ۱۳۷۰)

ماده واحده - به موجب این قانون "کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی" به منظور مبادله اطلاعات، مطالعه، تحقیقات علمی و پیدا کردن راه کارهای منطقی جهت پیشگیری و کاهش اثرات بلایای طبیعی ناشی از طوفان، سیل، خشکسالی، سرمازدگی، آفات گیاهی، آلودگی هوا، زلزله و لغزش های لایه زمین، نوسانات آب دریاها و دریاچه ها و رودخانه ها و امثال آن، به ریاست وزیر کشور و عضویت وزراء و مسئولین سازمانها (در غیاب وزراء، معاونین ذیربط شرکت می نمایند) و عضویت سازمان هواشناسی کشور، وزارت نیرو، وزارت کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد سازندگی، وزارت راه و ترابری، سازمان برنامه و بودجه، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت مسکن و شهرسازی، مؤسسه ژئوفیزیک، جمعیت هلال احمر، سازمان جنگلها و مراتع، وزارت بازرگانی و هر وزارتخانه، مؤسسه، نهاد و نیروهای انتظامی و یا نظامی که ریاست این کمیته حسب ضرورت مصلحت بداند، تشکیل می گردد.

تبصره ۱- کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی جهت انجام مطالعات و تحقیقات دامنه دار بر روی بلایای طبیعی کشور، تاریخچه آنها، پیش آگاهی و همچنین برای اعلام وضعیت اضطراری و نحوه مقابله یا جبران خسارتها، کمیته های فرعی مورد نیاز تشکیل خواهد داد.

تبصره ۲ - سازمان برنامه و بودجه موظف است اعتبار مورد نیاز طرحهای این کمیته که توسط دستگاههای مربوطه پیش بینی نشده باشد در قالب طرحهای مصوب دستگاه مربوط تصویب نماید.

تبصره ۳ - وزیر کشور، دستور تشکیل کمیته های استانی کاهش اثرات بلایای طبیعی را به ریاست استاندار، برای هر استان، با وضعیت فوق صادر خواهد کرد.

تبصره ۴ - وزارت کشور موظف است هر ۶ ماه یک بار نتایج مربوط به مطالعات و تحقیقات و راه حل های پیشنهادی را به اطلاع دستگاههای اجرایی مربوطه به منظور تمهیدات لازم و کلیه کمیسیونهای مجلس شورای اسلامی برساند.

تبصره ۵ - آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت کشور با نظرخواهی سایر اعضا کمیته تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۱

تبصره ۶ - کمیته ملی مجاز است بخشی از اختیارات خود را به کمیته‌های فرعی یا استانی تفویض نماید. قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ نهم مرداد ماه یک هزار و سیصد و هفتاد مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۰/۰۵/۱۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

(۱۸) تبصره ۴۲ قانون بودجه سال ۱۳۷۱

از ابتدای سال ۱۳۷۱ کلیه پروژه های راهسازی و راهداری فقط مشمول بهره مالکانه شده و از پرداخت عوارض شن و ماسه معاف می گردد. همچنین وزارت راه و ترابری در کمیته تعیین عاملین استخراج و بهره برداری از معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی عضویت یافته و اولویت بهره برداری از معادن مذکور برای راهسازی و راهداری می باشد. هرگونه برداشت از معادن شن و ماسه و خاک رس رودخانه ها و سواحل دریا بدون اخذ مجوز قبلی از کمیته فوق الذکر در حکم تصرف غیر قانونی در اموال عمومی محسوب و متخلفین ضمن جبران خسارت وارده تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

(۱۹) قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵)

ماده ۶۹۰ - هرکس بوسیله صحنه سازی از قبیل پی کنی، دیوار کشی، تغییر حد فاصل، امحای مرز، کرت بندی، نهر کشی، حفرچاه، غرس اشجار و زراعت و امثال آن به تهیه آثار تصرف در اراضی مزروعی اعم از کشت شده یا درآیش زراعی، جنگلها و مراتع ملی شده، کوهستانها، باغها و قلمستانها، منابع آب، چشمه سارها، انهار طبیعی و پارکهای ملی، تاسیسات کشاورزی و دامداری و دامپروری کشت و صنعت و اراضی موات و بایر و سایر اراضی و املاک متعلق به دولت یا شرکتهای وابسته به دولت یا شهرداریها یا اوقاف و همچنین اراضی و املاک و موقوفات و محبوسات و اثلاث باقیه که برای مصارف عام المنفعه اختصاص

۱ - آیین نامه اجرایی این قانون طی مصوبه شماره ۴۸۹۶/ت/۶۳ هـ مورخ ۱۳۷۲/۰۳/۲۶ هیأت محترم وزیران به تصویب رسید. (رجوع به بند ۶ فصل دوم)

یافته یا اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور تصرف یا ذیحق معرفی کردن خود یا دیگری، مبادرت نماید یا بدون اجازه سازمان محیط زیست یا مراجع دیگر مبادرت به عملیاتی نماید که موجب تخریب محیط زیست و منابع طبیعی گردد یا موجب اقدام به هرگونه تجاوز و تصرف عدوانی یا رفع مزاحمت یا ممانعت از حق یا اعاده وضع به حال سابق نماید.

تبصره ۱- رسیدگی به جرائم فوق الذکر خارج از نوبت بعمل می آید و مقام قضایی با تنظیم صورتجلسه دستور متوقف ماندن عملیات متجاوز را تا صدور حکم قطعی خواهد داد.

تبصره ۲- در صورتی که تعداد متهمان سه نفر یا بیشتر باشند و قرائن قوی بر ارتکاب جرم موجود باشد قرار بازداشت صادر خواهد شد، مدعی می تواند تقاضای خلع ید و قلع بنا و اشجار و رفع آثار تجاوز را بنماید.

(۲۰) ماده (۴) قانون معادن (مصوب ۱۳۷۷)

ماده ۴- امور مربوط به مواد معدنی طبقات یک و دو به استثنای شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی در چهارچوب مقررات این قانون در حیطه وظایف وزارت معادن و فلزات می باشد.

تبصره - تشخیص معمولی بودن شن و ماسه و خاک رس با وزارت معادن و فلزات است.

(۲۱) قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن (مصوب ۱۳۷۹)

تبصره ۵ از ماده ۱- برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه تا شعاع ۵۰۰ متر از بالا دست و یک کیلومتر از پایین دست پلها ممنوع است و متخلفان به مجازات مربوط محکوم خواهند شد.

ماده ۴- وزارت راه و ترابری مکلف است هنگام ایجاد راههای جدید و راه آهن، گذرگاههای ضروری، مجاری لازم را در نظر گرفته و موجبات ارتباط دو طرف راه احداثی را به نحو مقتضی فراهم کند.

(۲۲) ماده ۶۳ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی (مصوب ۱۳۸۳)

ماده ۶۳- دولت موظف است حداکثر تا پایان سال اول برنامه چهارم، به منظور ساماندهی و جلوگیری از آلودگی و تخریب سواحل، با اولویت دریای خزر، طرح جامع ساماندهی سواحل که متضمن اقدامهای ضروری همچون: تعیین و آزادسازی حریم، استقرار مدیریت یکپارچه سواحل، ضوابط و استانداردهای زیست محیطی و دریانوردی، صیادی و آبرزی پروری، بازیابی و اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات را همراه با تعیین مسئولیت دستگاههای ذیربط در زمینه سیاست گذاری اجرا و نظارت، تدوین نماید.

تبصره: دولت موظف است کلیه وزارتخانه ها و موسسات دولتی را به شکلی ساماندهی نماید که تا پایان برنامه چهارم، عقب نشینی شصت (۶۰) متر حریم دریا صد در صد (۱۰۰٪) انجام پذیرد.

آیین نامه اجرایی این ماده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور، جهاد کشاورزی، راه و ترابری، نیرو و عنداللزوم سایر دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

فصل دوم

آیین نامه ها و مصوبات و بخشنامه ها

(۱) مجموعه بخشنامه های ثبتی

بند ۲۶۴- الف- قبول درخواست ثبت قبرستانهای عمومی و بستر مسیلهای از اشخاص اکیداً ممنوع است.

ب- در مورد املاکی که حدود آنها مجاورت با رقبات فوق الذکر دارد در موقع تحدید حدود علاوه بر ارسال یک نسخه از آگهی تحدیدی به مراجع ذیصلاح نماینده مرجع مربوطه را هم دعوت نمایند که از تجاوز احتمالی مجاورین با پلاکهای عمومی فوق الاشاره جلوگیری شود.

بند ۲۶۷- چون بر اساس قانون توزیع عادلانه آبها که کلیه آبهای جاری در رودخانه ها و انهار طبیعی و سیلابها و فاضلاب ها و غیره در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و حفظ و بهره برداری از آن به وزارت نیرو محول و ایجاد هر نوع اعیانی در بستر آنها و رودخانه ها بدون اجازه وزارت مزبور ممنوع می باشد و نظر به اینکه قلمرو شمول این اختیار وزارت نیرو می باشد و با عطف توجه به ماده ۵۲ قانون مرقوم که مقرر می دارد کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن در قسمتی که مغایرت دارد ملغی است، علیهذا مقررات تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح قانون شهرداریها مصوب سال ۱۳۴۵ با تصویب قانون مذکور در این قسمت منسوخ است.

بند ۲۷۰- بقرار اطلاع اغلب اشخاص مسیل و یا رودخانه متروکه را تسطیح نموده و درصدد تقاضای ثبت آن برمی آیند، برای جلوگیری از این امر لازم است قبل از قبول تقاضای ثبت اراضی نقشه هوائی از ذینفع مطالبه و پس از تطبیق آن با وضع محل و اطمینان به آنیکه مورد تقاضا مسیل و یا رودخانه متروکه نباشد نسبت به قبول تقاضای ثبت با رعایت مقررات و دستورات صادره قبلی اقدام نمایند.

(۲) آیین نامه مربوط به اجرای ماده ۱ قانون تعیین حریم دریاچه احدثی پشت سدها

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۴۶/۷/۲۲ در اجرای ماده (۱) قانون تعیین حریم دریاچه احدثی در پشت سدها و بنا به پیشنهاد وزارت آب و برق آیین نامه زیر را تصویب نمودند.

ماده ۱- به منظور حفظ و حراست دریاچه ها و جلوگیری از آلودگی آب دخل و تصرف و احداث هرگونه ساختمان و ایجاد اعیانی در حریم دریاچه پشت سدها مستلزم صدور اجازه کتبی از طرف وزارت آب و برق یا موسسات تابعه مجاز وزارت آب و برق خواهد بود.

ماده ۲- متقاضیان ساختمان در حریم دریاچه باید نقشه های ساختمانی را ضمیمه درخواست خود نموده و از وزارت آب و برق و یا موسسات تابعه درخواست صدور اجازه نمایند، این اجازه با رعایت طرح جامع مراکز بیلاقی و تفریحی اطراف دریاچه که توسط وزارت آبادانی و مسکن تهیه و به تصویب شورای عالی شهرسازی خواهد رسید صادر خواهد شد.

ماده ۳- وزارت آب برق یا موسسات تابعه مجاز با وصول درخواست اجازه ساختمان نقشه های بنا را مورد بررسی قرار داده چنانچه از نظر حفظ و حراست دریاچه و تاسیسات سد و بهداشت آب بلامانع باشد بصورت اجازه ساختمان مبادرت می نمایند و در غیر این صورت درخواست کننده را برای انجام منظور راهنمایی خواهند نمود تا نقشه های ساختمانی را با رعایت اصول فنی و بهداشتی از هر گونه دخل و تصرف در حریم دریاچه ها که ملازمه با داشتن اجازه دارد ممانعت و همچنین در احداث هر نوع ساختمان و اعیانی نظارت خواهند کرد که بدون اجازه اصلاح و تکمیل و مجدداً برای صدور اجازه تسلیم نمایند.

ماده ۴- احداث جنگل، باغ، گلکاری و درختکاری و هرگونه عملیات کشاورزی در حریم دریاچه سدها فقط با استفاده از کود شیمیایی مجاز خواهد بود.

ماده ۵- درخواست کنندگان اجازه احداث جنگل، باغ، درختکاری و جنگلکاری و گلکاری و هرگونه عملیات کشاورزی تقاضانامه خود را با تعهد اینکه فقط از کود شیمیایی استفاده خواهند کرد به موسسات مجاز سد تسلیم خواهند نمود.

ماده ۶- استفاده از حریم در جاده ها برای تاسیسات ورزشی و تفریحات سالم در صورتی که از طرف وزارت آب و برق از نظر حفظ و حراست دریاچه و عدم آلودگی آب مجاز تشخیص داده شود موکول به صدور اجازه خواهد بود.

- ماده ۷-** موسسات تابعه وزارت آب و برق راساً و یا به وسیله مامورین انتظامی و یا بر خلاف مدلول اجازه نامه و تعهد که درباره رعایت اصول فنی و بهداشتی نموده اند اقدامی ننماید.
- ماده ۸-** مامورین انتظامی حسب مورد موظفند در صورت مراجعه وزارت آب و برق با موسسات تابعه آن وزارت در اجرای مقررات این آیین نامه اقدام نمایند.

(۳) آیین نامه اجرایی تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور (موضوع: بهره برداری از معادن شن و ماسه) (مصوب ۱۳۶۳)

ماده ۱- دفاتر فنی استاندارد ها مکلفند، موقعیت، حدود و مشخصات معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس موجود و همچنین معادن جدید را تهیه و برای تهیه نحوه بهره برداری به هیأت رسیدگی موضوع ماده (۲) این آیین نامه ارجاع نمایند.

تبصره- ادارات کل معادن و فلزات استانها بنا به تقاضای دفاتر فنی استانداریها جهت تعیین موقعیت، حدود و مشخصات معادن شن و ماسه معمولی همکاری لازم را معمول خواهند داشت و دفاتر فنی استانداریها نیز آمار دقیق استخراج از معادن شن و ماسه را مرتباً و حداقل هر شش ماه یکبار به ادارت کل ذیربط گزارش خواهند نمود.

ماده ۲- دفاتر فنی استانداریها مسئول رسیدگی به امور بهره برداری معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی می باشند و مکلفند سوابق و اطلاعات مربوط به معادن مذکور را نگهداری نمایند.

ماده ۳- به منظور تعیین عاملین استخراج و بهره برداری از معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس و تعیین شرایط بهره برداری و سایر اموری که در این آیین نامه تعیین می شود در هر استان هیئت رسیدگی مرکب از معاون عمرانی استانداری، رئیس دفتر فنی مدیر کل معادن و فلزات، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان، مدیر عامل سازمان آب منطقه ای یا رئیس دفتر امور آب استان بر حسب مورد شهردار مرکز استان و رئیس دادگستری یا نماینده وی تشکیل خواهد شد.

تبصره ۱- محل تشکیل جلسات هیأت مذکور دفتر فنی استانداری خواهد بود.

تبصره ۲- جلسات هیئت مذکور با حضور حداقل پنج نفر از اعضا رسمیت خواهد داشت و تصمیمات متخذه با آرا موافق حداقل چهار نفر از اعضا هیئت معتبر خواهد بود.

تبصره ۳- در مواردی که معدن مورد رسیدگی در محدوده منابع ملی شده و یا مناطق کشاورزی و آبخیزداری یا روستاها و یا بستر حریم رودخانه ها و انهار و مسیل ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه های مذکور در ماده (۴۸) قانون توزیع عادلانه آب و مناطق مذکور در بند الف ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست هر شهر واقع باشد به دعوت استاندار بر حسب مورد فرماندار شهرستان و شهر دار و مدیر یا رئیس اداره مربوط در جلسه هیئت رسیدگی شرکت و نظرات خود را اعلام خواهند نمود.

ماده ۴- وظایف هیئت رسیدگی به قرار زیر است.

الف - تعیین مشخصات فنی بهره برداری

ب - تعیین بخش های بهره بردار (دولتی - شهرداری - تعاونی - خصوصی)

ج - تعیین مدت بهره برداری با توجه به قانون معادن

د - تعیین میزان حداقل و حداکثر استخراج معدن با توجه به ذخیره معدن

ه - تعیین قیمت فروش بر اساس قیمت پایه موضوع ماده ۲۶ قانون معادن

و - تعیین سایر شرایط لازم که رعایت آن در پیمان ضروری است

ز - رسیدگی به اختلافات ناشی از بهره برداری و اعلام نظر

ماده ۵- هیئت رسیدگی گزارش موضوع ماده (۱) و همچنین پیشنهاد دفتر فنی را با توجه به اهمیت معدن از لحاظ بزرگی و کوچکی مورد رسیدگی قرار داده و عامل استخراج و بهره برداری را از بین بخش دولتی و شهرداری، تعاونی و بخش خصوصی مشخص و شرایط بهره برداری را تعیین خواهد نمود.

تبصره ۱- در مورد معادن شن و ماسه و خاک رس معمولی واقع در محدوده قانونی شهرها و همچنین معادن نزدیک به شهرها حداکثر تا شعاع ۱۰ کیلومتر از محدوده قانونی شهرها با تشخیص هیئت رسیدگی، شهرداری هر محل از لحاظ بهره برداری معادن مذکور در اولویت خواهند بود.

تبصره ۲- در صورتی که شورای عالی معادن هر یک از معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی را بزرگ تشخیص دهد مراتب را با قید مشخصات معدن به اطلاع دفتر استانداری خواهد رساند تا برابر مقررات مربوط مورد بهره برداری قرار گیرد.

ماده ۶- چنانچه هیئت رسیدگی عامل بهره برداری از معدن را از بخش دولتی یا شهرداری تعیین نماید دفتر فنی موظف است ظرف ۱۵ روز شرایط بهره برداری تعیین شده از طرف هیئت رسیدگی را به سازمان مربوط ابلاغ نموده و در صورت قبول شرایط از طرف سازمان مربوط ظرف مدت ۲۰ روز پروانه بهره‌برداری را صادر نماید.

تبصره - چنانچه سازمانهای موضوع این ماده ظرف مدت یکماه از تاریخ ابلاغ اعلام قبول نموده و بهر علتی از قبول شرایط بهره‌برداری خودداری نمایند اتخاذ تصمیم با هیئت رسیدگی خواهد بود.

ماده ۷- چنانچه هیئت رسیدگی عامل بهره برداری از معدن را بخش خصوصی یا تعاونی تعیین نماید با توجه به شرایط تعیین شده از طرف هیئت فوق‌الذکر و بر اساس آئین نامه معاملات دولتی بهره‌برداری از معدن انجام خواهد شد.

ماده ۸- ملاک محاسبه درآمد دولت در مورد سازمانهای دولتی و شهرداریهای بهره‌برداری کننده از معدن براساس قیمت پایه تعیین شده خواهد بود. و در مورد بخش تعاونی و خصوصی مبلغ مورد قرار داد ملاک محاسبه درآمد دولت می‌باشد که در هر حال قیمت واحد قرارداد نباید از قیمت پایه کمتر باشد.

ماده ۹- انتقال پروانه‌های بهره برداری موضوع این آئین‌نامه توسط بهره بردار به سایر سازمانهای دولتی و شهرداریها با موافقت رسیدگی مجاز است. لکن انتقال پروانه‌ها به بخش تعاونی و خصوصی همچنین انتقال قراردادهای بخش تعاونی و خصوصی به غیر مجاز نمی‌باشد.

ماده ۱۰- کلیه عاملین بهره‌برداری از معادن اعم از بخش دولتی، شهرداری، تعاونی و یا بخش خصوصی مکلفند درآمد دولت را بر اساس شرایط تعیین شده در پروانه یا قرارداد به ماخذ میزان استخراج و قیمت پایه قرارداد حسب مورد به حساب موضوع ماده (۲۲) آئین نامه واریز نمایند.

تبصره- سر رسید پرداخت عواید دولت در مورد سازمانهای دولتی و شهرداری‌ها هر سه ماه یکبار از تاریخ صدور پروانه خواهد بود مگر آنکه در پروانه به نحو دیگری قید شده باشد مواعد مذکور در مورد بخش تعاونی و خصوصی باید در قرارداد تعیین و بر اساس آن عمل شود.

ماده ۱۱- بهره برداران معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی موضوع این آیین نامه مکلفند میزان استخراج و حمل و فروش مواد مذکور را در دفتری که از طرف دفتر فنی استانداری صفحه گذاری و مهمور شده باشد منظمأ ثبت و هر سه ماه یک بار گزارش عملکرد خود را حاوی اطلاعات مذکور در فوق و همچنین قیمت تمام شده و قیمت فروش باشد تهیه و به دفتر فنی استانداری مربوط ارسال نمایند.

ماده ۱۲- دفاتر فنی استانداری ها موظفند با هماهنگی ادارات کل معادن و فلزات استانها مرتبأ از معادن بازدید و نحوه استخراج و میزان استخراج و وجوه واریز شده به حساب بانکی و نرخ فروش را کنترل نمایند.

ماده ۱۳- قیمت پایه و یا قیمت واحد قرارداد و همچنین قیمت فروش با توجه به عملکرد معدن در پایان هر سال باید توسط هیئت رسیدگی ارزیابی و در صورت لزوم مورد تجدید نظر قرار گرفته تا مبنای محاسبه برای سال بعد باشد و این امر باید به عنوان شرایط قرارداد در کلیه پروانه های بهره برداری و قراردادهای موضوع این آیین نامه قید شود.

ماده ۱۴- چنانچه عاملین استخراج و بهره برداری از معادن بر خلاف مفاد پروانه بهره برداری و یا قرارداد عمل نمایند دفتر فنی استانداری مراتب را به هیئت رسیدگی گزارش و طبق تصمیم هیئت رسیدگی عمل خواهد نمود.

ماده ۱۵- دفتر فنی استانداری پس از کسب موافقت هیئت رسیدگی موظف است به وزارتخانه ها و موسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای قانونی و موسسات غیر انتفاعی و شهرداریها یا پیمان کاران آنها برای تامین مصالح ساختمانی مورد نیاز جهت اجرای طرح های عمرانی با تعیین محل برداشت و محل مصرف اجازه برداشت صادر نماید. مدت اعتبار این قبیل اجازه ها حداکثر محدود به پایان مدت پیمان برای پیمان کاران و یا مدت اجرای طرحهای امانی برای دستگاه های اجرایی است. دارندگان این قبیل اجازه ها حق فروش مواد مورد اجازه را ندارند و در صورت اجازه آنها لغو و طبق ماده ۲۴ قانون معادن با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۱- پیمانکاران موضوع این ماده مکلفند شن و ماسه و خاک رس معمولی برداشت شده را به میزان مصرف طبق صورت وضعیت گواهی شده از طرف دستگاه ناظر و به قیمت پایه تعیین شده که در اجازه برداشت قید شده است محاسبه و به حساب موضوع ماده (۲۲) واریز نمایند.

تبصره ۲- در مناطقی که منابع شن و ماسه محدود است هیئت رسیدگی در مورد تعیین شرایط بهره برداری متناسب با وضع منطقه و طرح های عمرانی درصدی از ذخایر هر معدن را برای امور عمرانی منظور و جز شرایط بهره برداری قرار داده و چنانچه نیاز به استفاده از این ذخیره حاصل شد واز نظر وضع معدن استخراج آن ذخیره بطور جداگانه توسط پیمانکاران موضوع ماده فوق امکان داشته باشد آن قسمت از معدن در اختیار آنها قرار داده خواهد شد در غیر این صورت بهره بردار که پروانه به نام او صادر شده مکلف است درصد مربوطه را منحصرأ به قیمت تمام شده در اختیار مجریان طرح های عمرانی قرار دهند. در صورت بروز اختلاف بین این دارندگان طبق تصمیم هیئت رسیدگی عمل خواهد شد.

ماده ۱۶- صدور پروانه بهره برداری ویا عقد قرارداد استخراج و فروش و اجازه برداشت شن و ماسه و خاک رس معمولی و نیز انباشت مواد باطله و دفع مواد زائد در محل های زیر منوط به کسب موافقت سازمانهای مسئول است.

الف- در حریم قانونی راهها وراه آهن

ب- در داخل شهرها وروستاها و حریم قانونی آنها

ج- در حریم قانونی لوله های نفت وگاز و سدها و شبکه های توزیع آب و برق و قنوات و داخل جنگلها

د- در بستر وحریم رودخانه ها و مسیلهها و انهار و شبکه های آبیاری و زهکشی و همچنین مناطق آبخیزداری و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها.

ه- در حریم قانونی اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی و سایر حریم های قانونی.

تبصره ۱- در صورتی که منبع مذکور در محدوده املاک متعلق به اشخاص حقیقی واقع باشد جلب موافقت قبلی و رضایت صاحب ملک ضروری است.

تبصره ۲-^۱ صدور پروانه بهره برداری و اجازه برداشت از معادن شن و ماسه در حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار طبیعی، کانالهای عمومی، مسیلهها، چشمه‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها اعم از طبیعی و مخزنی توسط وزارت

۱ - این تبصره بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نیرو و کشور طی مصوبه شماره هـ ۱۳۳۶۹/ت ۷۳۴۳ مورخ ۱۳۷۵/۷/۸ به ماده ۱۶ آیین نامه اجرایی تبصره ۶۶ افزوده شد. (رجوع به بند ۸ فصل دوم)

کشور (از جمله استانداردها، فرمانداریها و بخشداریه‌ها) بدون اخذ موافقت کتبی و موردی سازمانهای آب منطقه‌ای ذیربط یا سازمان آب و برق خوزستان ممنوع است.

ماده ۱۷- در صورت بروز اختلاف در استخراج بین دفتر فنی استانداری و عاملین بهره برداری مراتب به هیئت رسیدگی گزارش تا طبق تصمیم هیئت مزبور عمل شود.

ماده ۱۸- در مواردی که از لحاظ حدود معدن بین بهره برداران معدن شن و ماسه و خاک رس معمولی و یا از لحاظ نوع ماده معدنی و حدود آن بین بهره برداران مذکور بهره برداران سایر معادن اختلافی حاصل شود دفتر فنی موظف است موضوع را به هیئت رسیدگی گزارش نماید و نظر هیئت رسیدگی و در مورد اختلاف بین بهره برداران شن و ماسه و خاک رس معمولی قطعی و لازم‌الاجراست و در مورد اختلاف بین بهره برداران سایر معادن و بهره برداران شن و ماسه در صورت عدم حصول توافق جهت اتخاذ تصمیم نهائی به شورای عالی معادن ارجاع خواهد شد نظر شورای عالی قطعی و لازم‌الاجرا است.

ماده ۱۹- کلیه قراردادهای بهره برداری که قبل از تصویب این این نامه منعقد گردیده است توسط هیئت رسیدگی با مفاد این آیین نامه تطبیق داده خواهد شد و دستگاه های دولتی و شهرداری ها که در حال حاضر خارج از محدوده قانونی شهرها دارای پروانه بهره برداری میباشند در موقع تطبیق پروانه بهره برداری با مفاد و یا تجدید پروانه بهره برداری درآینده از همان معدن در شرایط مساوی در اولویت خواهند بود.

ماده ۲۰- کلیه بهره برداران موضوع این آیین نامه اعم از بخش دولتی و شهرداری یا تعاونی یا بخش خصوصی مکلفند شن و ماسه و خاک رس معمولی مستخرجه در سر معدن را به استثنای قسمت اخیر تبصره (۲) ماده (۱۵) این آیین نامه صرفاً به قیمت فروش تعیین شده از طرف هیئت رسیدگی به فروش برسانند.

ماده ۲۱- دفاتر فنی استانداری ها مکلفند کلیه معادن شن و ماسه معمولی و خاک رس معمولی را شماره گذاری نموده و یک نسخه حاوی شماره معدن و محل وقوع معدن و عامل را حداکثر ظرف مدت ۲۰ روز پس از انعقاد قرارداد یا صدور پروانه به وزارت کشور و سازمان برنامه و بودجه ارسال نمایند.

تبصره ۱- شماره گذاری ها در هر استان از شماره ۱ شروع می‌گردد.

تبصره ۲- در صورت وقوع معدن در خارج از محدوده قانونی شهر و یا روستا نزدیک ترین شهر و یا نزدیک ترین روستا مورد نظر می باشد.

ماده ۲۲- کلیه وجوه حاصل از اجرای بند الف ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ موضوع مواد (۸) و (۱۰) این آیین نامه باید به حساب هایی که توسط خزانه در بانک ملی محل حسب مورد برای فرمانداری ها و بخشداری ها بنا به تقاضای استانداری مربوط افتتاح میگردد واریز شود. حساب های مذکور غیر قابل برداشت خواهد بود و موجودی آنها در پانزدهم و پایان هر ماه به حساب تمرکز وجوه خزانه که به همین منظور در بانک مرکزی افتتاح میشود واریز خواهد شد.

تبصره ۱- صورتهای مالی در پایان مقاطع زمانی فوق پس از کنترل توسط بخشداری و شهرداری هر محل به فرمانداری مربوط ارسال می گردد و فرمانداری ها جمع صورتهای مالی واصله از بخشها و شهرداری ها را طی لیستی ماهانه به دفتر فنی استانداری مربوط به منظور کنترل با مدارک و مستندات واگذاری ارسال خواهد نمود.

تبصره ۲- دفتر فنی صورت تفکیکی وصولی از معدن را با ذکر شماره معدن و محل وقوع (از لحاظ تعیین حوزه بخش و شهر) هر سه ماه یک بار به سازمان برنامه و بودجه استان و وزارت کشور ارسال خواهد کرد.

ماده ۲۳- هیئت رسیدگی مکلف است با همکاری بانک ملی مرکز استان طرح فیش سه نسخه ای مخصوص درآمد را حاوی شماره مسلسل جای خالی برای ذکر شماره معدن، محل وقوع معدن و نام عامل بهره بردار باشد پیش بینی نماید.

تبصره- یک نسخه از فیشها نزد بانک ملی دریافت کننده وجه میماند و دو نسخه دیگر که مهمور به مهر و تاریخ بانک باشد به عامل تحویل میشود که با تسلسم نسخه مذکور به بخشداری یا شهرداری برگ رسید دریافت کند برگهای رسید مذکور در تصفیه حساب با دفتر فنی ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۲۴- کلیه عاملین استخراج و بهره بردار مکلفند در کلیه فیش های پرداختی شماره معدن محل وقوع معدن و نام خود را قید نمایند.

ماده ۲۵- خزانه مکلف است ترتیبی اتخاذ نماید که در پایان هر ماه وصولی ماهانه حساب تمرکز وجوه نزد خزانه توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به وزارت کشور نیز اعلام میگردد.

ماده ۲۶- وزارت کشور بر اساس صورت تفکیکی وصولی دریافتی از دفاتر فنی موضوع ماده ۲۲ و همچنین اعتبار وصولی تمرکز وجوه در پایان هر ماه سهم اعتباری هر یک از استانها را از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۵۹ قانون بودجه کل کشور تعیین و به وزارت امور اقتصاد و دارایی، سازمان برنامه و بودجه و استانداری ها اعلام خواهد شد.

ماده ۲۷- اعتبار هر یک از استان ها از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۵۹ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ بر اساس دستور وزیر کشور یا مقام مجاز از طرف ایشان و درخواست ذیحساب وزارت مذکور از طریق خزانه به استانداری ها و ادارات امور اقتصاد و دارایی مراکز استان ها ابلاغ خواهد شد، تا با رعایت مقررات عمومی دولت و براساس موافقت نامه های متبادله با سازمان برنامه و بودجه استان به مصرف برسد.

ماده ۲۸- استانداری ها مکلفند با توجه به وصولی های معادن سهم اعتباری هر یک از فرمانداری ها، بخشداری ها و شهرداری های تابعه را به نسبت اعتبار تعیین شده استان مشخص و بر اساس پروژه های پیش نهادی دستگاه های اجرایی موضوع ماده ۲۸ موافقت نامه های مربوط را با ازمان برنامه و بودجه استان مبادله نمایند.

تبصره- استانداری ها می توانند برای اجرای پروژه ها یر حسب مورد به فرمانداریها، بخشداری ها و شهرداری ها تفویض اختیار نمایند.

ماده ۲۹- کلیه دستگاه های اجرایی ذینفع مکلفند فهرست پروژه های پیشنهادی خود را با تعیین اولویت ها جهت بررسی و تنظیم موافقت نامه به دفتر فنی استانداری و اطلاع سازمان برنامه و بودجه استان ارسال نمایند.

تبصره- در اجرای مفاد این ماده تکمیل پروژه های نیمه تمام اولویت خواهد داشت.

ماده ۳۰- استانداریها مجاز نیستند هیچ نوع تعهد مالی و پرسنلی از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۵۹ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ برای سالهای بعد ایجاد نماید.

(۴) آیین نامه اجرایی قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی (مصوب ۱۳۶۳) (فصل اول): تعاریف و اصطلاحات

این تعاریف و اصطلاحات براساس حروف الفبا تنظیم گردیده است.

- ۱- آبخیزداری مدیریت منابع زیست محیطی یک آبخیز به نحوی که به بهترین وجه اهداف مدیریت طرح را برای بهره برداری مداوم از این منابع برآورده سازد.
- ۲- آبراهه: مجرای باریک طبیعی است برای جریان یافتن آب.
- ۳- آبشخور: محل و تأسیساتی است که در مجاورت رودخانه یا محل مناسب دیگر برای نوشیدن آب چهار پایان از آن استفاده می شود.
- ۴- آبی: سازه یا بنایی است که جهت حفاظت و ترمیم سواحل اعم از رودخانه، دریاچه و دریا در مقابل فرسایش احداث می شود.
- ۵- اصلاح مسیر: عبارت از بازگرداندن رودخانه یا نهر یا مسیل به مسیر تعیین شده در معاهدات، موافقت نامه ها و نقشه های مرزی که بر اثر جریان طبیعی یا عوامل دیگر تغییر مسیر داده است.
- ۶- بازوهای خاکی یا سیل شکن: خاکریز یا مانعی است که به موازات تقریبی محور رودخانه و نهر یا مسیل به خصوص در کنار آنها به منظور جلوگیری از پخش آب در اراضی اطراف و ممانعت از عمل تخریب سیلابها احداث می گردد.
- ۷- بستر: آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در حداکثر طغیان معمولی زیر آب قرار می گیرد.
- ۸- پوشش گیاهی: عبارت است از هر گونه گیاهی که سطح خاک را پوشانده و آنرا در مقابل فرسایش حفاظت می نماید.
- ۹- تالوگ: عبارتست از خط میانی کانال اصلی قابل کشتیرانی در پایین ترین سطح قابل کشتیرانی
- ۱۰- حفظ و تثبیت: عبارت از کلیه اقداماتی است که مانع تغییر مسیر رودخانه می گردد.
- ۱۱- حداکثر طغیان معمولی: میزانی آبی است که با تناوب ۲۵ ساله از طریق محاسبات آمار و احتمالات هیدرولوژیک از طرف وزارت نیرو محاسبه و تعیین می گردد.

۱۲- حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، نهر یا مسیل است که به عنوان حق ارتفاع برای کمال انتفاع و یا حفاظت تأسیسات احداثی لازم می باشد و بلافاصله پس از بستر قرار دارد.

۱۳- حفاظت خاک: کلیه برنامه ها و عملیاتی که جهت مبارزه با فرسایش خاک به اجرا در می آید.

۱۴- حوزه آبریز یا آبخیز: پهنه ای است که تمام روان آب ناشی از بارش وارد بر روی آن را یک رودخانه، آبرو، دریاچه، و یا یک آب انباشت دریافت می نماید.

۱۵- خط القعر: خطی است که عمیقترین نقاط رودخانه، نهر یا مسیل را به یکدیگر وصل می نماید.

۱۶- دیواره ساحلی: سازه یا بنایی است که در امتداد تقریبی دیواره طبیعی یا سواحل و برای تثبیت و حفاظت سواحل و زمینهای جانبی در برابر سیل و فرسایش احداث می شود.

۱۷- رودخانه مرزی: به رودخانه ای اطلاق می شود که تمام، قسمت و یا قسمتهایی از آن مرز مشترک دو کشور را تشکیل دهد.

۱۸- سیل: جریان یا بالا آمدن نسبتاً زیاد آب در یک رودخانه به میزانی که از مواقع معمولی به طور وضوح بیشتر باشد سیل نامیده می شود. همچنین استغراق زمینهای پست در اثر بالا آمدن سطح آب رودخانه را سیل یا طغیان آب می گویند.

۱۹- شوت: سازه یا بنایی است که در مقطع عرضی رودخانه به صورت آبشارهای مصنوعی به منظور کاهش شیب طولی آن و کاهش سرعت آب احداث می شود.

۲۰- علائم مرزی: عبارت است از میله ها و نشانه هایی که به منظور مشخص نمودن خط مرز در شکل اندازه و رنگ معینی، بر اساس توافق دو یا چند کشور هم مرز نصب می گردد.

۲۱- عهد نامه و موافقت نامه: عبارت است از سندی که بین دو یا چند دولت منعقد می شود و ایجاد تعهد برای آنها می نماید و فسخ یک جانبه آن (در صورت عدم پیش بینی در متن سند) موجب مسئولیت متخلف می شود.

۲۲- غرس اشجار: عبارت است از کاشتن نهال برای حفاظت خاک در مقابل فرسایش.

۲۳- کناره یا کرانه یا دیواره: به قسمتی از حریم رودخانه اطلاق می گردد که آب رودخانه در حداکثر طغیان معمولی خود از آن فراتر نرود.

- ۲۴- گذرگاه: محلی است که به منظور عبور اشخاص و چهار پایان برای دستیابی به رودخانه از آن استفاده می شود.
- ۲۵- لایروبی: شامل اقداماتی است که در مسیر اصلی و اولیه رودخانه، نهر و مسیل به منظور دستیابی به شرایط مناسب جهت عبور جریانهای عادی انجام می شود.
- ۲۶- مجرای اصلی: عبارت است از مسیری که آب در حداقل و حداکثر میزان خود از آن عبور نماید.
- ۲۷- مرز: آخرین حد قلمرو هوایی، دریایی و زمینی یک کشور را مرز گویند.
- ۲۸- مسیل مرزی: مسیلی است که تمام، قسمت و یا قسمتهایی از آن مرز مشترک دو کشور را تشکیل می دهد.
- ۲۹- مقاوله نامه و پروتکل: صورتجلسه ای است که در پایان مذاکرات نمایندگان دو یا چند دولت به امضا می رسد و یا سندی است که به منظور توضیح و تفسیر یا تعدیل یا تصحیح موادی از عهدنامه و موافقتنامه اصلی تنظیم می گردد و معمولاً جزئی از آن تلقی می شود.
- ۳۰- منصف المیاء: خطی است که سطح آب مجرای اصلی رودخانه یا نهر یا مسیل را به دو قسمت متساوی تقسیم می نماید.
- ۳۱- نهر مرزی: نهری است که تمام، قسمت و یا قسمتهایی از آن مرز مشترک دو کشور را تشکیل می دهد.

(فصل دوم): وظایف و اختیارات کمیته موضوع ماده (۲) قانون

- ماده ۱-** کمیته ای متشکل از نمایندگان مطلع وزارت نیرو، وزارت کشور، وزارت کشاورزی، وزارت امور خارجه، وزارت دفاع (اداره جغرافیایی ارتش)، ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) و وزارت برنامه و بودجه است که دارای اختیارات کافی برای تصمیم گیری می باشند.
- تبصره ۱-** هر یک از وزارتخانه ها و سازمانهای فوق الذکر دو نفر نماینده به عنوان اعضا اصلی و علی البدل و به وزارت نیرو معرفی خواهند نمود.

تبصره ۲- در صوت تشخیص کمیته، وزارت نیرو به منظور تبادل نظر و ایجاد هماهنگی از نمایندگان سایر وزارتخانه‌ها و سازمانها جهت شرکت در جلسات کمیته دعوت به عمل خواهد آمد.

ماده ۲- عضویت هر یک از اعضا کمیته با حکم وزیر یا بالاترین مقام وزارتخانه یا سازمان به مدت سه سال خواهد بود و تمدید عضویت اعضا آنها بلامانع می باشد.

تبصره- در صورت فوت، استعفاء تغییر شغل، برکناری و یا بازنشستگی هر یک از اعضا کمیته جانشین وی از طرف مقامات مذکور در این ماده بلافاصله خواهد شد.

ماده ۳- اعضا کمیته موظفند در تمام جلساتی که توسط دبیر کمیته اعلام می گردد شرکت نمایند و هرگاه به عللی معذور از حضور در جلسه باشند عضو علی البدل ملزم به شرکت در جلسه خواهد بود.

ماده ۴- محل تشکیل کمیته در حوزه ستادی وزارت نیرو می باشد.

ماده ۵- تعیین خط مشی کلی امور مربوط به اجرای قانون و تشخیص اولویتها و همچنین نظارت بر برنامه های مطالعاتی و اجرایی از اختیارات خاص کمیته می باشد.

ماده ۶- کمیته دائمی بوده و مستمراً بر انجام امور مطالعاتی و اجرایی و سایر مسائل مربوط به قانون اتخاذ تصمیم، هماهنگی و نظارت می نماید.

ماده ۷- تصمیمات کمیته در چارچوب قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی از هر لحاظ نافذ و لازم الاجرا است و هر یک از اعضا کمیته مسئول پیگیری اجرای تصمیمات کمیته در وزارتخانه ها یا سازمانهای متبوعه خود می باشند.

تبصره- تصمیمات کمیته با ۲/۳ مجموع آرا موافق کل اعضا معتبر است.

ماده ۸- کمیته می تواند به منظور شناسایی و نظارت بر حسن اجرای طرح حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی و تهیه گزارش به یک به یک یا چند نفر از اعضا یا کارشناسان منتخب ماموریت دهد که به مناطق مورد نظر عزیمت نمایند. تهیه وسیله رفت و برگشت و پرداخت هزینه سفر و فوق العاده متعلقه از محل طرح مصوبه مربوطه به عهده وزارت نیرو خواهد بود.

ماده ۹- کمیته می تواند عنداللزوم از مسئولین و مقامات مملکتی به منظور بحث و تبادل نظر در جهت رفع مشکلات امور فنی و اجرای طرحهای در دست اقدام دعوت به عمل آورد تا تصمیمات مقتضی برای همکاری لازم از طرف مسئولین مربوطه اتخاذ گردد.

ماده ۱۰- تصمیمات کمیته پس از ابلاغ به وزارتخانه ها و سازمانهای مربوطه می بایستی در اسرع وقت به مرحله اجرا گذارده شود.

ماده ۱۲- در مواردی که عبور لوله های نفت و گاز و ایجاد هر نوع تأسیسات دیگر در حریم و بستر رودخانه ها و انهار و مسیلهای مرزی ضرورت پیدا کند، طرحهای لازم توسط وزارتخانه ها و سازمانهای مربوطه تهیه و پس از تأیید کمیته قابل اجرا می باشد.

ماده ۱۳- تأیید و اظهار نظر در خصوص موارد مندرج در مواد ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۹ و ۳۱ این آیین نامه از اختیارات کمیته می باشد.

ماده ۱۴- نماینده وزارت نیرو سمت دبیر کمیته را نیز دارا خواهد بود و از بین کارمندان مطلع و واجد صلاحیت وزارت نیرو یک نفر را به عنوان منشی جلسات انتخاب می نماید.

تبصره- دبیرخانه کمیته در وزارت نیرو مستقر بوده و تشکیلات و کارکنان آن در قالب گروه رودخانه های مرزی به وسیله وزارت مذکور تهیه و تأمین می شود.

(فصل سوم): وظایف و مسئولیتها

ماده ۱۵- امور مطالعاتی، جمع آوری آمار و اطلاعات مربوط به مشخصات فنی رودخانه های مرزی شامل هیدرولوژی، هیدرژئولوژی، زمین شناسی مهندسی و سایر اطلاعات مورد نیاز برای تهیه طرحهای مهندسی و اجرای طرحهای حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی و هماهنگ نمودن نیازهای ژئولوژی، نقشه برداری و سایر موارد فنی با وزارت نیرو می باشد.

ماده ۱۶- امور برنامه ریزی و اجرای قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی با وزارت نیرو بوده و هماهنگی های ضروری را با سایر وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی ذیربط به عمل خواهد آورد و عملیات اجرایی قانون به وسیله سازمانهای تابعه آن وزارت انجام خواهد شد.

ماده ۱۷- وزارت نیرو بر حسب اولویت، حریم رودخانه های مرزی، انهار و مسیلهای مرزی را اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند تعیین و پس از تأیید کمیته موضوع ماده (۲) قانون جهت اطلاع عموم آگهی خواهد نمود.

ماده ۱۸- جابجایی و اسکان مرزنشینان پس از تشخیص کمیته موضوع ماده (۲) قانون با وزارت کشور می باشد و وزارتخانه های کشاورزی، نیرو و مسکن و شهر سازی بر حسب درخواست وزارت کشور موظف به همکاری و تأمین نیازهای ضروری مرزنشینان برای انجام جابجایی می باشند.

ماده ۱۹- برآورد، تأمین و پرداخت هر گونه خسارات ناشی از اجرای قانون به مرزنشینان به قیمت عادلانه و سایر هزینه های متعلقه به عهده وزارت کشور می باشد.

تبصره ۱- قیمت عادلانه به وسیله کارشناسان رسمی و در صورت عدم دسترسی به کارشناسان رسمی توسط خبرگان محلی برآورد خواهد شد.

تبصره ۲- نحوه اعتراض به نظر کارشناسان (اعم از کارشناسان رسمی یا خبرگان محلی) برابر ماده (۴) لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب می باشد.

ماده ۲۰- تهیه و اجرای طرحهای حفاظت خاک و آبخیزداری در حوزه آبریز رودخانه های مرزی به عهده وزارت کشاورزی می باشد.

ماده ۲۱- در صورتی که به تشخیص کمیته، تثبیت و حفاظت کناره و بستر رودخانه مستلزم ایجاد پوشش گیاهی و یا غرس اشجار باشد وزارت کشاورزی طرحهای لازم را تهیه و پس از تصویب کمیته به اجرا درآورد.

ماده ۲۲- اجرای مقررات قرق و کنترل چرا در مناطق مورد لزوم پس از تشخیص کارشناسان وزارت کشاورزی با همکاری ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) به عهده وزارت کشاورزی می باشد.

ماده ۲۳- نظر به اینکه اجرای مفاد قانون حفظ و تثبیت کناره و بستر رودخانه های مرزی، هماهنگی و همکاری دو یا چند کشور هم مرز را ایجاب می نماید، وزارت امور خارجه در هر مورد به درخواست وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط و تأیید کمیته موضوع ماده

(۲) قانون نسبت به انجام مذاکرات سیاسی و قانونی (با تشکیل کمیسیونهای مشترک و اخذ تماس بین نمایندگان دو کشور) برای جلب همکاری طرف مقابل اقدام خواهد نمود و حسب مورد نسبت به انعقاد موافقت نامه ها، پروتکل ها و سایر قراردادها اقدام لازم معمول خواهد داشت.

ماده ۲۴- در مواردی که اصلاح مسیر رودخانه مرزی مستلزم اصطلاحات جزئی در خطوط مرزی باشد وزارت امور خارجه (در اجرای اصل ۷۸ قانون اساسی) با پیشنهاد کمیته موضوع ماده (۲) قانون، در مورد اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۵- وزارت امور خارجه نظارت بر امر كناره بندی رودخانه های مرزی را از نظر حفظ خط مرز و صحیح بودن محل و مشخصات میله های مرزی به عهده خواهد داشت.

ماده ۲۶- ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) براساس تصمیمات کمیته مندرج در ماده (۲) قانون تسهیلات لازم را در حد وظایف قانونی برای وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط فراهم می نماید.

ماده ۲۷- برقراری تماسهای لازم در ارتباط با اجرای قانون با مرزبانان دول همجوار به عهده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) با هماهنگی وزارت امور خارجه خواهد بود.

و وزارتخانه ها و سازمانهای مسئول اجرای قانون می بایستی کلیه مسائلی را که مستلزم تردد بر رودخانه های مرزی و تماس با مأمورین و مرزبانان کشور مقابل می باشد قبلاً با مرزبانان کشور مربوطه هماهنگ و زیر نظر آنها اقدام نمایند.

ماده ۲۸- جلوگیری از تجاوز اشخاص به بستر رودخانه ها، انهار و مسیلهای مرزی و ابنیه و تأسیسات حفاظتی و همچنین اعلام حدوث هر گونه تغییرات در تأسیسات و ابنیه فوق الذکر به عهده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) می باشد.

ماده ۲۹- تعیین محل و مشخصات و نظارت بر تعبیه دستک گذاری جهت سیم خاردار برای اجرای پروژه های حفظ و تثبیت كناره و بستر رودخانه های مرزی با ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (اداره مرزبانی) می باشد.

ماده ۳۰- تعیین محل و مشخصات و نظارت بر تعبیه دروازه یا گذرگاه برای برداشت آب از رودخانه مرزی و احداث آبشخور در مواردی که امکان دسترسی در خارج از بستر رودخانه های مرزی برای مرزنشینان وجود نداشته باشد به عهده اداره مرزبانی می باشد.

ماده ۳۱- تهیه عکسهای هوایی با مقیاس مورد نیاز از مسیر رودخانه های مرزی و حوزه آبریز آنها و نقشه های توپوگرافی کوچک مقیاس الی ۱/۵۰۰۰۰ با وزارت دفاع (اداره جغرافیایی ارتش) می باشد.

ماده ۳۲- سازمان نقشه برداری به تشخیص کمیته موضوع ماده (۲) قانون نسبت به تهیه نقشه های بزرگ مقیاس (بزرگتر از ۱/۵۰۰۰۰) مورد نیاز اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱- وزارت دفاع (اداره جغرافیایی ارتش) مختصات قائم الزاویه و جغرافیایی نقاط مبنایی موجود را برابر مقررات جاری در اختیار سازمان نقشه برداری قرار داده و همچنین نسبت به اعزام یک یا چند نفر نماینده به عنوان ناظر بر امور اجرایی نقشه برداری و تأیید نقشه های تهیه شده اقدام می نماید.

مشارکت در انجام عملیات نقشه برداری زمینی در موارد ضروری و بنا به تشخیص کمیته موضوع ماده (۲) قانون، با اداره جغرافیایی ارتش خواهد بود.

ماده ۳۳- وزارت برنامه و بودجه علاوه بر تعیین هزینه های سالانه مورد نیاز وزارتخانه و سازمانها در ارتباط با اجرای قانون، اعتبارات لازم را نیز در موارد فوری پیش بینی نشده به طور ضربتی تأمین می نماید.

(۵) آئین نامه حریم مخازن، تأسیسات آبی، کانال های عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی (مصوب ۱۳۷۱)

ماده ۱- مخازن، تأسیسات آبی، کانال های عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی مستحدثاتی هستند که به منظور آبرسانی، سالم سازی زمینها یا انتقال آب ایجاد شده یا می شوند.

ماده ۲- حریم مخازن، تأسیسات آبی، کانال های عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی که با توجه به ظرفیت آنها طبق جدول زیر می باشد. از منتهی الیه دیواره آنهاست.

ظرفیت کانال های مستحده و شبکه های آبیاری و زهکشی:

- ۱- آبدهی (دبی) بیش از ۱۵ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۱۲ متر
- ۲- آبدهی (دبی) از ۱۰ تا ۱۵ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۸ متر.
- ۳- آبدهی (دبی) از ۵ تا ۱۰ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۶ متر.
- ۴- آبدهی (دبی) از ۲ تا ۵ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۴ متر.
- ۵- آبدهی (دبی) از ۱۵۰ لیتر تا ۲ متر مکعب - میزان حریم از هر طرف ۱ تا ۲ متر
- ۶- آبدهی (دبی) کمتر از ۱۵۰ لیتر در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۱ متر

ماده ۳- حریم لوله آبرسانی با قطر ۵۰۰ میلیمتر، در کل ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت

به محور لوله)

۱- حریم لوله از ۵۰۰ تا ۸۰۰ میلی متر، در کل ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)

۲- حریم لوله از ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ میلیمتر، در کل ۱۰ متر (۵ متر از هر طرف نسبت به محور

لوله)

۳- حریم لوله از ۱۲۰۰ میلیمتر به بالا، در کل ۱۲ متر (۶ متر از هر طرف نسبت به محور

لوله)

تبصره- در صورتی که لوله های آبرسانی به موازات و در حریم یکدیگر نصب شوند، حد خارجی حریم به اعتبار قطر آخرین لوله منظور می شود.

ماده ۴- کانال عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی واقع در داخل مزارع و باغ ها تا مساحت

۱۰۰ هکتار که برای آبیاری همان مزارع و باغ ها مورد استفاده است، دارای حریم نیستند.

ماده ۵- اداره های ثبت و اسناد و املاک مکلفند بیست روز قبل از تحدید حدود املاک

واقع در مجاورت رودخانه، نهر، مسیل، مرداب، برکه طبیعی، کانال های آبیاری آبرسانی و زهکشی، روز تحدید حدود را به شرکتهای آب منطقه ای و در داخل محدوده استحفاظی شهرها به شهرداریهای ذیربط و در خوزستان به سازمان آب و برق خوزستان اطلاع دهند که حریم مربوط را، حسب مورد تعیین و قبل از روز تحدید حدود اعلام دارند. نرسیدن پاسخ در مدت یاد شده، مانع از اجرای مقررات ثبت اسناد و املاک نمی باشد.

ماده ۶- وزارتخانه ها، موسسه ها، شرکتهای دولتی، شهرداریها، سازمانها و نهادهای وابسته

به دولت مکلفند قبل از اجرای طرحهای مربوط به وظایف خود یا صدور پروانه ساختمان یا

نظایر آن، حد بستر، حریم رودخانه ها، مسیل ها، مرداب ها و برکه های طبیعی را در داخل محدوده استحفاظی از شهرداریها و در خارج از این محدوده، از شرکت های آب منطقه ای و در استان خوزستان از سازمان آب و برق خوزستان استعلام نمایند. دستگاه های یاد شده موظفند حداکثر ظرف مدت بیست روز پس از تاریخ دریافت، پاسخ استعلام را بدهند. اعلام نکردن پاسخ در مدت تعیین شده، به مفهوم بلامانع بودن اجرای طرح است.

ماده ۷- هرگاه حریم رودخانه ها، مسیلهای و برکه های طبیعی با حریم سایر تأسیساتی که دارای حریم هستند، تداخل نماید، قسمت مورد تداخل برای تأسیسات دو طرف، به صورت مشترک مورد استفاده قرار می گیرد.

ماده ۸- هرگاه در اجرای این آئین نامه، زمینهای اشخاص در مسیر و حریم کانالها و تأسیسات آبی و آبرسانی قرار گیرد، طبق ماده (۴۳) قانون توزیع عادلانه آب بهای عادلانه روز آنها به مالکان پرداخت می شود.

(۶) آیین نامه اجرایی قانونی تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی (مصوب ۱۳۷۲)

وزارت فرهنگ و آموزش عالی، موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان انرژی اتمی ایران، سازمان زمین شناسی کشور، موسسه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله، وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، مرکز تحقیقات ساختمان مسکن، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت نیرو، شهرداری تهران.

ب - کمیته فرعی دفع آفات و امراض نباتی و سرمازدگی به مسئولیت وزارت کشاورزی و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

وزارت کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی، وزارت نیرو، سازمان هواشناسی کشور، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان انرژی اتمی ایران.

ج - کمیته فرعی احیای مراتع و مقابله با خشکسالی به مسئولیت وزارت جهاد سازندگی و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

وزارت جهاد سازندگی، وزارت کشاورزی، وزارت نیرو، سازمان هواشناسی کشور، وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت پست و تلگراف و تلفن.

د - کمیته فرعی پیشگیری از سیل و نوسانات آب دریا و طغیان رودخانه به مسئولیت وزارت نیرو و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

وزارت کشور، وزارت نیرو، وزارت جهادسازندگی، وزارت راه و ترابری، وزارت مسکن و شهرسازی، مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، سازمان هواشناسی کشور، سازمان زمین شناسی کشور، وزارت کشاورزی، وزارت پست و تلگراف و تلفن.

ه - کمیته فرعی رفع آلودگی هوا به مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست و عضویت دستگاه های مشروحه زیر:

سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت صنایع، وزارت صنایع سنگین، وزارت معادن و فلزات، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت کشور، سازمان هواشناسی کشور، سازمان انرژی اتمی ایران، وزارت نفت، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، موسسه مطالعات محیط ریست، دانشگاه تهران موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، شهرداری تهران.

و کمیته فرعی مقابله با خطرات ناشی از طوفان به مسئولیت سازمان هواشناسی کشور و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت جهاد سازندگی، وزارت کشاورزی، وزارت کشور، سازمان بنادر کشتیرانی، سازمان هواشناسی کشور، موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت پست و تلگراف و تلفن.

ز - کمیته فرعی امداد و نجات به مسئولیت جمعیت هلال احمر و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی وزارت کشور، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، فرماندهان نیروهای نظامی و نیروی انتظامی، وزارت راه و ترابری، وزارت جهاد سازندگی، وزارت آموزش و پرورش، سازمان صدا و

سیمای جمهوری اسلامی ایران، سازمان حفاظت محیط زیست، موسسه بین‌المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله، سازمان بهزیستی کشور، وزارت پست و تلگراف و تلفن، شهرداری تهران.

ح- کمیته فرعی جبران خسارات به مسئولیت سازمان برنامه و بودجه و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت کشور، وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، شرکت بیمه ایران، سازمان تامین اجتماعی، وزارت تعاون، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران.

ط - کمیته فرعی بهداشت و درمان به مسئولیت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، وزارت جهاد سازندگی، وزارت نیرو، وزارت کشور، سازمان بهزیستی کشور.

ماده ۲- کمیته هماهنگی به مسئولیت وزارت کشور و مرکب از مسئولان کمیته‌های نه گانه فوق می باشد.

ماده ۳- هر یک از کمیته های فرعی دارای دبیر هستند که با حکم مسئول کمیته فرعی مربوط برای مدت ۲ سال منصوب شده و در جلسات مربوط بدون حق رأی، شرکت می نمایند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

ماده ۴- هر کمیته فرعی با حضور مسئول و حداقل دو سوم اعضای کمیته تشکیل می شود و تصمیمات اتخاذ شده با رای اکثریت اعضای حاضر معتبر و نافذ خواهد بود.

ماده ۵- کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی با دعوت وزیر کشور که ریاست کمیته ملی را به عهده دارد به طور منظم و سه ماه یک بار تشکیل جلسه می دهد و مقامات تعیین شده در قانون باید در آن حضور یابند. لیکن در شرایط اضطراری کمیته مذکور بطور فوق العاده در وزارت کشور تشکیل می گردد و نتیجه آن توسط وزیر کشور به استانها ابلاغ می شود.

ماده ۶- کمیته کاهش اثرات بلایای طبیعی استانی با حکم وزیر کشور به ریاست استاندار و حضور مسئولان ذی ربط استانی و شهردار مرکز استان تشکیل می شود و هر یک از کمیته های

فرعی عنداللزوم و با حکم استاندار با همان ترکیب مسئولان مشابه در استان به ریاست نماینده استاندار تشکیل شده و انجام وظیفه می نمایند.

ماده ۷- کمیته فرعی به طور منظم هر ماه یکبار تشکیل جلسه می‌دهد و حضور نمایندگان دستگاههای تعیین شده در آن الزامی است. در صورت ضرورت این نمایندگان می‌توانند با اطلاع قبلی، به همراه کارشناسان یا مشاورین خود در جلسه شرکت نمایند. در شرایط اضطراری کمیته مزبور می‌تواند جلسات فوق العاده تشکیل دهد.

ماده ۸- کمیته های فرعی می‌توانند برای پیشبرد امور مربوط به خود، از اعضای هیئت های علمی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و متخصصان و کارشناسان دستگاههای اجرایی دعوت بعمل آورند.

ماده ۹- جلسات فوق العاده هر یک از کمیته های فرعی با تصمیم مسئول کمیته فرعی مربوط، یا درخواست سه تن از اعضا در وزارتخانه یا سازمان یا موسسه ای که مسئول کمیته به آن وابسته است تشکیل خواهد شد.

ماده ۱۰- وظایف کمیته های فرعی وظایف کلی و عمومی کمیته های فرعی، انجام مطالعات و کارهای تحقیقاتی در زمینه ارائه راه حلهایی است که منجر به جلوگیری از بروز حادثه طبیعی یا کاهش اثرات آن خواهد شد. شرح وظایف تفصیلی کمیته ها ظرف یکماه از تاریخ تشکیل، توسط اعضای کمیته مربوط تهیه و به تصویب کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی خواهد رسید.

ماده ۱۱- مسئول هر کمیته فرعی به پیشنهاد وزیر مربوط و حکم وزیر کشور منصوب می‌گردد. مسئولان کمیته های فرعی در رده معاون وزیر یا ریاست سازمان می‌باشند.

ماده ۱۲- کمیته هماهنگی، در وزارت کشور تشکیل می‌گردد و عهده دار جمع بندی نظرات ارائه شده توسط کمیته های فرعی و تجزیه و تحلیل و هماهنگی آنها جهت ارائه به کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی برای بررسی و تصویب می‌باشد.

ماده ۱۳- حق جلسه کمیته ها با رعایت مقررات و دستور العمل های مربوط و بر اساس تبصره (۲) قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۴- به منظور تسهیل هماهنگی در مبادله اطلاعات و تحقیقات و انجام پشتیبانی کارشناسی در موارد مزبور و نیز تامین خدمات لازم، به عنوان دبیرخانه کمیته هماهنگی، تشکیلات مناسبی در وزارت کشور تشکیل می شود.

(۷) گزیده ای از آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوب ۱۳۷۳)

ماده ۳- سازمان با همکاری وزارت خانه های نیرو، کشاورزی، جهاد سازندگی، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه ها و سازمان های ذیربط حسب مورد نسبت به بررسی و شناسایی کیفیت آبهای ایران از لحاظ آلودگی اقدام خواهد نمود.

ماده ۴- سازمان موظف است نسبت به شناسایی منابع مختلف مولد آلودگی آب به طریق مقتضی اقدام نمایند. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهند.

تبصره ۱- وزارتخانه های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی، نیرو، صنایع سنگین، معادن و فلزات و جهاد سازندگی و حسب مورد سایر موسسات ذیربط همکاری لازم را با سازمان در اجرای مفاد این ماده معمول خواهند داشت.

(۸) مصوبه هیئت وزیران مبنی بر افزودن یک تبصره به ماده ۱۶ آیین نامه اجرایی

تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور (مصوب ۱۳۷۵)

تبصره ۲- صدور پروانه بهره برداری و اجازه برداشت از معادن شن و ماسه در بستر و حریم روخانه ها، انهار طبیعی، کانالهای عمومی، مسیله ها، چشمه ها، مردابها و برکه های طبیعی و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها، اعم از طبیعی و مخزنی توسط وزارت کشور (از جمله استانداریها، فرمانداریها و بخشدارها)، بدون اخذ موافقت کتبی و موردی سازمانهای آب منطقه ای ذیربط یا سازمان آب و برق خوزستان ممنوع است.

حسن حبیبی

معاون رئیس جمهور

(۹) آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی (مصوب ۱۳۷۹)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۱ بنا به پیشنهاد شماره ۴۸۵۵۶/۳۱/۱۰۰ مورخ ۱۳۷۹/۸/۳ وزارت نیرو به استناد ماده (۵۱) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این آئین نامه از نظر اجرای مقررات آن در معانی ذیل به کار می رود:

الف- رودخانه: مجرائی است طبیعی که آب به طور دائم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.
 ب- نهر طبیعی: مجرائی است که آب به طور دائم یا فصلی در آن جریان داشته و دارای حوضه آبریز مشخصی نباشد.
 پ- نهرستنی: مجرای آبی است که به وسیله اشخاص به صورت غیر مدرن احداث شده باشد.
 ت- مرداب: زمین باتلاقی، مسطح و پستی است که دارای یک یا تعدادی آبراهه باشد و معمولاً در مد بزرگ دریا زیر آب می رود، همچنین اراضی پستی که در مناطق غیر ساحلی در فصول بارندگی و سیلاب غرقاب شده و معمولاً در تمام سال حالت باتلاقی داشته باشد.
 ث- برکه: اراضی پستی است که در اثر جریان سطحی و زیر زمینی آب در آنها جمع شده و باقی می ماند.

ج- مسیل متروک: مجرائی طبیعی است که تحت تأثیر عوامل طبیعی یا غیر طبیعی، امکان حدوث سیلاب در آن وجود نداشته باشد.

شبکه های آبیاری و زهکشی و کانالها: مجاری مستحدثه ای هستند که به منظور آبرسانی، سالم سازی اراضی و یا انتقال آب ایجاد شده یا می شوند.

ح- بستر: آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژیک و داغاب و حداکثر طغیان با دوره برگشت ۲۵ ساله به وسیله وزارت نیرو یا شرکت های آب منطقه ای تعیین می شود.

در مناطقی که ضرورت ایجاد می نماید سیلاب با دوره برگشت کمتر یا بیشتر از ۲۵ ساله ملاک محاسبه قرار گیرد، سازمانهای آب منطقه ای حسب مورد با ارائه نقشه های مربوط و توجیهات فنی از حوزه ستادی وزارت نیرو مجوز لازم را اخذ خواهند نمود. تغییرات طبیعی

بستر رودخانه ها، مسیله‌ها یا انهار طبیعی در بستر سابق تأثیری نداشته و بستر سابق کماکان در اختیار حکومت اسلامی است، لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.

خ- حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه‌ها، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی، مرداب و برکه طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرارداد و به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت آنها لازم است و طبق مقررات این آئین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می گردد. حریم انهار طبیعی یا رودخانه ها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند، از یک تا بیست متر خواهد بود که حسب مورد با توجه به وضع رودخانه یا نهر طبیعی یا مسیل از هر طرف بستر به وسیله وزارت نیرو تعیین می گردد.^۱

ماده ۲- شرکتهای آب منطقه‌ای مکلفند با توجه به امکانات، حد بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه‌ریزی مشخصی و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذیصلاح طبق مقررات این آیین نامه تعیین نمایند.^۲

ماده ۳- شرکت آب منطقه‌ای در هر مورد که بستر و حریم رودخانه، نهر طبیعی، مسیل، مرداب و برکه طبیعی را تعیین می نماید، مراتب را به طرق مقتضی به طور کتبی به متقاضی اعلام و در مورد تعیین بستر و حریم سرتاسری، موضوع از طریق پخش اطلاعاتی های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذینفع می رسد که بستر و حریم رودخانه، نهر(طبیعی - سنتی)، مسیل، مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده و اشخاص می‌توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوط مراجعه و چنانچه اعتراضی داشته باشند ظرف یکماه از تاریخ انتشار اطلاعیه، اعتراض خود را به شرکت مربوط تسلیم و رسید دریافت کنند. چنانچه اعتراضی نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق واصل شود. شرکت آب منطقه‌ای مربوط اعتراض را به کمیسیونی مرکب از دو نفر کارشناس فنی ذیصلاح و یک نفر کارشناس حقوقی که از بین مجرب ترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیر عامل منصوب می شوند، ارجاع می‌نماید.

۱ - بند خ ماده ۱ بموجب تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ به شرح متن اصلاح شده است.(رجوع شود به بند ۱۶ فصل دوم)

۲ - بموجب تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۸ یک تبصره به ماده ۲ الحاق شده است.(رجوع شود به بند ۱۷ فصل دوم)

ماده ۴- کمیسیون مذکور در ماده (۳) پس از وصول پرونده مورد اعتراض، گزارش کارشناس یا کارشناسان را بررسی می کند و در صورتی که با بستر و حریم تعیین شده موافق باشد، آن را تأیید می کند و الا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذیربط نظر خود را به شرکت اعلام خواهند نمود. چنانچه توضیحات مذکور برای کمیسیون قانع کننده نباشد، کمیسیون می تواند راساً یا به وسیله کارشناسان دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خود را در مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد. نظر این کمیسیون قطعی و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵- پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده (۳) این آیین نامه، شرکت آب منطقه ای نسبت به علامتگذاری حد بستر و حریم تعیین شده به نحو مقتضی اقدام خواهد نمود و نسخه ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک، بخشرداری و شهرداری حوزه عمل ارسال و نیز مراتب را به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اعلام خواهد داشت و از تجاوز افراد به بستر و حریم با همکاری مأموران انتظامی جلوگیری خواهد کرد.

ماده ۶- پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر، مسیل، مرداب و برکه طبیعی در صورتی که شرکت آب منطقه ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور مربوط به آب و برق لازم بداند، بر اساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره - هرگاه اعیانی موجود در بستر و حریم به صورت کشت موقت باشد، پس از برداشت محصول مقررات ماده فوق اعمال خواهد شد.

ماده ۷- کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر و مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد نماید، با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه ای ذیربط به صورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاوران بلامانع است، ولی مستأجر به هیچ وجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (به جز زراعت سطحی) را ندارد. در صورت تخلف اراضی مسترد و از فعالیت وی جلوگیری خواهد شد. شرکت آب منطقه ای ذیربط باید در اجاره نامه قید کند که در صورت بروز هرگونه خسارت ناشی از سیل و نظایر آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت.

تبصره - استفاده از مقررات این ماده در مورد اراضی بستر بالا دست سدها شمول ندارد.

ماده ۸- چنانچه بستر رودخانه، نهر طبیعی و مسیل به صورت طبیعی تغییر نماید و باقیمانده بستر که بستر مرده نامیده می شود و کماکان در اختیار دولت است، برای اجرای طرحهای آب و برق قابل استفاده باشد، با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاه متقاضی به صورت اجاره واگذار و نحوه آماده سازی، کناره بندی و سایر شرایط مربوط در سند واگذاری قید خواهد گردید.

ماده ۹- چنانچه افراد یا شهرداریها یا ادارات ثبت و اسناد و املاک به صورت موردی تقاضای تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار یا مسیل یا مرداب و یا برکه طبیعی را که در مجاورت ملکی واقع است؛ بنمایند، شرکت آب منطقه ای مکلف است با اخذ هزینه کارشناسی که تعرفه آن از طرف وزارت نیرو تعیین خواهد شد، نسبت به تعیین حد بستر و حریم هر یک از موارد یاد شده به ترتیب مقرر در این آئین نامه اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفات قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد.^۱

ماده ۱۰- چنانچه امکان دیواره سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاوران وجود داشته باشد، شرکت آب منطقه ای ضمن مشخص کردن مجاوران رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی، مشخصات دیواره و مقدار زمینهایی را که در اثر دیواره سازی حاصل می شود، معلوم و به مجاوران اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و با قبول شرایط و مشخصات دیواره سازی برای اخذ اجازه مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره احداث در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران است. شرکت می تواند پس از تعیین میزان حریم که بلافاصله بعد از دیواره احداثی شروع می شود، باقیمانده بستر را به سازنده دیوار یا در صورت عدم تمایل سازنده به دیگران اجاره دهد.

ماده ۱۱- شرکتهای آب منطقه ای با همکاری شهرداریها و ادارات ثبت اسناد و املاک، مسیلهای متروک را شناسایی خواهند نمود. تشخیص متروک بودن مسیلهای در خارج از محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه ای است، ولی در داخل محدوده قانونی شهرها، شرکت مزبور با همکاری شهرداریها تصمیم لازم را اتخاذ خواهد نمود. در صورت بروز اختلاف نظر، تشخیص وزارت نیرو معتبر است.

۱ - بخشی از ماده ۹ آئین نامه در خصوص دریافت هزینه کارشناسی طی رأی هیئت عمومی دیوان عدالت اداری ابطال شده است.
(رجوع شود به بندهای ۳۴ و ۳۸ فصل سوم)

ماده ۱۲- عبور از لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه ها، انهار طبیعی، مسیله‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلا مانع است، ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاههای ذیربط خواهد.

ماده ۱۳- وزارتخانه ها، موسسات و شرکتهای دولتی، شهرداریها و همچنین سازمانها و نهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرحهای مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها و برکه های طبیعی را استعلام نمایند. هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است. متخلفان از این ماده طبق مقررات موضوعه تعقیب و مجازات خواهند شد.

ماده ۱۴- هرگاه حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها، برکه های طبیعی و راههای اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند، قسمت مورد تداخل برای تأسیسات طرفین به طور مشترک مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۵- حریم کانالها، انهار احداثی و سنتی و شبکه‌های آبیاری و زهکشی با توجه به ظرفیت آنها طبق جدول زیر از طرف وزارت نیرو یا شرکتهای تابع آن برای هر طرف تعیین می گردد و این حریم از منتهی الیه دیواره آنها می باشد:

ظرفیت کانالها، انهار مستحدثه و شبکه های آبیاری و زهکشی.

- الف- آبدهی (دبی) بیش از ۱۵ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۱۲ تا ۱۵ متر
- ب- آبدهی (دبی) از ۱۰ تا ۱۵ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۸ تا ۱۲ متر
- پ- آبدهی (دبی) از ۵ تا ۱۰ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۴ تا ۶ متر
- ت- آبدهی (دبی) از ۲ تا ۵ متر مکعب در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۴ تا ۶ متر
- ث- آبدهی (دبی) از یکصد و پنجاه لیتر تا ۲ متر مکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱ تا ۲ متر
- ج- آبدهی (دبی) کمتر از یکصد و پنجاه لیتر در ثانیه - میزان حریم از هر طرف ۱ متر
- الف- حریم لوله آبرسانی تا قطر پانصد میلیمتر کلاً ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)
- ب- حریم لوله از پانصد تا هشتصد میلیمتر کلاً ۸ متر (۴ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)
- پ- حریم لوله از هشتصد تا یک هزار و دویست میلیمتر کلاً ۱۰ متر (۵ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)

در صورتی که لوله های آبرسانی به موازات و در حریم یکدیگر نصب گردند، حد خارجی حریم به اعتبار قطر آخرین لوله منظور می شود.

تبصره ۱- کانال، انهار، شبکه های آبیاری و زهکشی و انهار طبیعی و احدثاتی واقع در داخل مزارع و باغها تا مساحت یکصد هکتار که برای آبیاری همان مزارع و باغها مورد استفاده است، دارای حریم نیستند.

تبصره ۲- در مواردی که در طراحی کانال، تأسیسات طبیعی (راه سرویس، گل انداز، زهکش و غیره) در یکطرف یا طرفین آن منظور شده باشد، حریم مرتبط به فاصله (۲) متر از منتهی الیه تأسیسات مذکور برای حفاظت آنها در نظر گرفته می شود، ولی در هر حال فاصله ای که تأسیسات تبعی مذکور به انضمام دو متر حریم مقرر در فوق در آن قرار دارد، نباید از میزان مقرر در این ماده کمتر باشد.

(۱۰) آیین نامه اجرایی ماده (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی (مصوب ۱۳۷۹)

ماده ۴- در هر استان کمیته ای متشکل از واحدهای استانی سازمان، وزارتخانه های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، نماینده استانداری و دستگاههای اجرایی ذیربط تشکیل میگردد تا نسبت به رفع اختلافات احتمالی در مورد مهلت داده شده به واحد اتخاذ تصمیم نماید تصمیمات کمیته با سه رای موافق لازم الاجرا است.

ماده ۶- مبالغ واریز شده به خزانه از محل ردیفی که در قوانین بودجه سنواتی منظور خواهد شد در اختیار سازمان قرار می گیرد تا با پیشنهاد وزارت نیرو و برحسب نظر سازمان بین دستگاه های اجرایی متولی طرح های حفاظت کیفی منابع آب و طرح های پیگیری تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب از جمله موارد ذیل توزیع شود.

الف- تعیین، تملک حریم و حفاظت منابع آب سطحی و زیر زمینی.

ب - پایش کیفی، منابع آب سطحی و زیر زمینی.

ج- جمع آوری، تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب های شهری، روستایی و شهرکها و نواحی صنعتی و پادگانها،

هـ_ اطلاع رسانی و آموزش عمومی در جهت حفاظت کیفی منابع آب و تشویق پرسنل و غیر پرسنل در قبال و نسبت به فعالیت و کوشش در جهت حسن اجرای این آیین نامه با رعایت ماده (۴۱) قانون استخدام کشوری.

(۱۱) آیین نامه قانون ثبت اسناد و املاک اصلاحی (مصوب ۱۳۸۰)

ماده ۲۷- اراضی که قبلاً جزء شوارع یا میدان های عمومی بوده و همچنین انهار متروکه که بعداً تبدیل به ملک می شود از طرف مالک یا شهرداری یا مرجع ذیربط درخواست ثبت نسبت به آنها پذیرفته خواهد شد.

ماده ۴۰- کلیساها و معابد اقلیت های دینی شناخته شده در قانون اساسی و کاروانسراهای عباسی و روابط ها از حق الثبت معاف است. معافیت سایر سازمان ها و ارگان ها تابع مقررات خاص خود می باشد.

ماده ۴۱- نسبت به املاکی که مالک خاص ندارد مانند طرق و شوارع و اراضی و جبال موات و مباحه نیزازها، بیشه ها، مراتع و جنگل ها و قبرستان های عمومی و بستر مسیل ها و آب رودخانه ها و نهراهای منشعب از آنها و انهار طبیعی و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیرزمینی و چشمه سارها از افراد درخواست ثبت پذیرفته نخواهد شد.

ماده ۴۲- نسبت به آب رودخانه ها و انهار طبیعی و چشمه سارها که ضمن درخواست ثبت ملک به عنوان حقا به طبق معمول محل قبول تقاضای ثبت گردیده در موقع صدور سند مالکیت از ذکر حق مزبور خودداری نموده و بجای آن عبارت با حقا به از مقررات قانون توزیع عادلانه آب قید گردد.

**(۱۲) آئین نامه داخلی کارگروه تخصصی سیل و طغیان رودخانه
(منصوب ستاد حوادث غیرمترقبه ۱۳۸۲)**

ماده یک:

کار گروه متشکل از نمایندگان دستگاههای اجرایی زیر می باشد:

- ۱- وزارت نیرو
- ۲- وزارت کشور
- ۳- وزارت جهاد کشاورزی
- ۴- وزارت راه و ترابری
- ۵- وزارت مسکن و شهرسازی
- ۶- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
- ۷- سازمان هواشناسی کشور
- ۸- سازمان زمین شناسی کشور
- ۹- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (مرکز سنجش از دور)
- ۱۰- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ۱۱- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- ۱۲- هلال احمر
- ۱۳- وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری

ماده دو:

به منظور ایجاد هماهنگی، پشتیبانی، پی گیری عملیات اجرایی کارگروه و ایجاد زیر گروه های تخصصی وابسته، دبیرخانه کارگروه در وزارت نیرو تشکیل می گردد.

تبصره ۱: دبیر کارگروه با حکم ریاست کارگروه منصوب می گردد.

تبصره ۲: دعوت اعضا به جلسه، تهیه دستور جلسه منظم به صورت جلسات و پیگیری اجرای مصوبات بر عهده دبیرخانه کارگروه خواهد بود.

تبصره ۳: هماهنگی برای فراهم کردن مکان برگزاری مناسب جلسات و تنظیم برنامه زمانبندی آن توسط دبیرخانه کارگروه صورت می گیرد.

تبصره ۴: کلیه مکاتبات اداری و پشتیبانی کارگروه از طریق دبیرخانه و به امضاء دبیرخانه انجام می‌گیرد مگر در مواردی که ضرورت تائید و امضای آن با ریاست کارگروه باشد.

ماده سه:

جلسات عادی کارگروه هر یکماه بر اساس برنامه تنظیم شده دعوتنامه ارسالی با حضور حداقل دو سوم اعضاء تشکیل یافته و مصوبات با رای موافق حداکثر نسیب اعضاء حاضر در جلسه قابل اجرا خواهد بود.

تبصره ۱: در صورت عدم حضور ریاست کارگروه، جلسات توسط نایب رئیس تشکیل و رسمیت خواهد داشت.

تبصره ۲: در صورت ضرورت و تشخیص رئیس و یا تقاضای کتبی نصف اعضاء، جلسات فوق العاده قابل تشکیل می‌باشد.

ماده چهار:

کارگروه تخصصی می‌تواند برای پیشبرد امور مربوط به خود و تشکیل کارگروه‌های فرعی از اعضاء هیئت های علمی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و متخصصان و کارشناسان دستگاههای اجرایی دعوت بعمل آورد.

ماده پنج:

حق الزحمه اعضاء کارگروه و محققین کارگروه‌های فرعی بابت فعالیتها و شرکت در جلسات با رعایت مقررات و دستورالعمل‌های مربوطه و بر اساس ماده ۴۷ طرح جامع امداد و نجات کشور پرداخت می‌گردد.

ماده شش:

در صورتیکه هر یک از اعضاء بنا به دلایلی بیش از سه جلسه متوالی و یا ۵ جلسه متناوب بدون اطلاع قبلی در جلسات حضور نیابند. مراتب کتباً از طرف ریاست کارگروه به دستگاه اجرایی ذیربط اعلام تا نسبت به انتخاب و معرفی فرد جایگزین اقدام گردد.

این آیین نامه در ۶ ماده و ۶ تبصره بنا به پیشنهاد ریاست کارگروه در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۹/۱۲ کارگروه ملی آمادگی و در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۲ به تصویب ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور رسیده است.

شرح وظایف کارگروه تخصصی سیل و طغیان رودخانه

بموجب ماده ۳۹ طرح جامع امداد و نجات کشور و با استناد به ماده ۳۱ همان طرح شرح وظایف کارگروه تخصصی سیل و طغیان رودخانه به شرح ذیل تدوین گردید:

۱- ایجاد بانک اطلاعاتی:

- ۱-۱- ایجاد بانک اطلاعاتی تخصصی سیل و خسارات ناشی از آن.
- ۲-۱- جمع‌آوری مجموعه اطلاعات پایه و تخصصی در ارتباط با رودخانه‌ها و سیلابها و نوسانات آب دریا.
- ۳-۱- مستندسازی اطلاعات سیلاب در کشور.

۲- مطالعات و پژوهش:

- ۱-۲- برنامه ریزی، پیشنهاد و اجرای طرحهای مطالعاتی و تحقیقاتی مورد نیاز برای کاهش خسارات سیل و نوسانات آب دریا و تعیین دستگاه اجرایی ذیربط.
- ۲-۲- تهیه نقشه های پهنه بندی سیلاب رودخانه های کشور.
- ۳-۲- انجام تحقیقات و تهیه دستورالعمل ها و تدوین ضوابط فنی و حقوقی مرتبط.
- ۴-۲- برنامه ریزی و مطالعه ایجاد سیستم پیش بینی و هشدار سیل.
- ۵-۲- طراحی ساختارهای مدیریتی و تدوین نظامنامه مدیریت سیلاب در مناطق مختلف کشور.
- ۶-۲- طراحی نرم افزاری های لازم در زمینه پیشگیری و کنترل سیلاب.
- ۷-۲- مطالعه و بررسی روشهای مختلف کاهش خسارات سیل.

۳- آموزش:

- ۱-۳- ارتقاء سطح دانش فنی کارشناسان و مدیران و مسئولین سازمانهای ذیربط و برگزاری سمینارها، دوره‌ها و کارگاههای آموزشی، نشر کتب و جزوات آموزشی، بازدیدهای علمی.
- ۲-۳- تهیه برنامه های تبلیغاتی و فرهنگی به منظور آموزش همگانی و بالا بردن سطح آگاهی عمومی از طریق رسانه‌های عمومی شامل صدا و

سیما، مطبوعات، برگزاری سخنرانی، نشر کتب، چاپ بروشور، پوستر آموزشی و آموزش مفاهیم پایه در کتب درسی.

۳-۳- ترویج استفاده از دستاوردهای نوین علمی و فنی در مسائل مربوط به

پیشگیری و کاهش خسارات سیل و نوسانات آب دریا.

۳-۴- توسعه شبکه های اطلاع رسانی در زمینه سیلاب و راهکارهای مقابله

با آن.

۳-۵- همکاری و هماهنگی لازم با مؤسسات تحقیقاتی و مراکز علمی داخلی

و خارجی به منظور تبادل و انتقال تجربیات و برگزاری سمینارها و

نشست های علمی و تحقیقاتی در این زمینه.

۴- فعالیت های اجرایی و ستادی: (مدیریتی و دبیرخانه)

۴-۱- ایجاد هماهنگی بین دستگاههای اجرایی مختلف در رابطه با مطالعه و

اجرای طرح های پیشگیری و کنترل سیلاب در کشور.

۴-۲- ایجاد هماهنگی بین کارگروههای فرعی سیل در استانها و اعمال

نظارت عالیه بر آنها.

۴-۳- پیشنهاد بودجه سالانه مورد نیاز کارگروه و تنظیم و مبادله موافقتنامه

مربوطه.

۴-۴- انعقاد توافقنامه، قرارداد و یا پیگیری تصویب آئین نامه و یا قانون

مناسب به منظور اجرایی شدن روابط بین سازمانی و مشارکت داخلی

و خارجی نیز مشارکت مردمی در پیشگیری و مدیریت مخاطرات

سیلاب.

این شرح وظایف در ۴ ردیف و ۱۹ بند در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۹/۱۲ به تأیید کارگروه ملی و

در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۲ ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور به تصویب رسیده

است.

شرح وظایف کارگروههای استانی سیل و طغیان رودخانه

بموجب ماده ۲۹ طرح جامع امداد و نجات کشور و با استناد به ماده ۲۹ و ۳۵ و تبصره ذیل ماده ۴۱ این طرح، شرح وظایف کارگروه تخصصی سیل و طغیان رودخانه استانی که دبیرخانه آن در شرکت آب منطقه‌ای و یا اداره کل امور آب استان تشکیل می‌شود، به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- شناسایی و اولویت بندی شهرها و روستاها، شبکه راههای ارتباطی، خطوط انتقال انرژی در استان بر مبنای اهمیت و میزان آسیب پذیری در برابر سیلاب و تعیین راهکارهای مناسب برای افزایش ایمنی آنها در برابر سیلاب اعم از محدوده های داخل و خارج از شهرها.
- ۲- تعیین ضرورت‌های مطالعاتی و تحقیقاتی در زمینه کاهش خسارات ناشی از سیل و پیشنهاد آن به کارگروه تخصصی مستقر در ستاد.
- ۳- ساماندهی فعالیتهای مرتبط با پیشگیری و کاهش خسارات سیل و اولویت بندی طرحهای مطالعاتی و اجرایی و هماهنگی بین دستگاههای اجرایی در رابطه با انجام طرحهای مذکور.
- ۴- برنامه ریزی برای تدوین نظامنامه پیشگیری و کاهش خسارات سیل در سطح استان.
- ۵- تهیه و تدوین و پیشنهاد طرحها و برنامه‌های اولیه اجرای مانور و تمرین مدیریت بحران سیل به صورت محلی و استانی.
- ۶- ایجاد هماهنگی با سایر کارگروههای تخصصی مدیریت مخاطرات و پیشگیری حوادث و سوانح استان.
- ۷- همکاری با کارگروههای عملیاتی آمادگی استان در مواقع بروز بحران ناشی از سیل و طغیان رودخانه.
- ۸- تهیه بانک اطلاعاتی از مشخصات و میزان آسیب های زیستی محیطی، انسانی و اقتصادی سیلابهای استان.
- تهیه گزارشهای عوامل ایجاد تشدید سیل در استان و ارائه به مراجع مسئول و کمیته تخصصی مستقر در ستاد.
- تهیه گزارشهای تحلیلی پس از وقوع سیلاب در استان و ارائه به مراجع مسئول و کمیته تخصصی مستقر در ستاد.

- بررسی و اعلام نظر در خصوص برنامه ها، پروژه ها و گزارشات مربوط به حفاظت رودخانه ها، آبخیزداری و کنترل سیلاب در سطح استان.
 - ۹- تعیین و پیشنهاد اولویت ها برای نصب سیستمهای هشدار سیل و پیگیری تأمین اعتبار لازم برای تهیه، نصب و راه اندازی این سیستم ها در سطح استان.
 - ۱۰- برنامه ریزی و انسجام برنامه های آموزشی (در سطح عمومی و تخصصی) و اجرای دستورالعمل های اجرایی که توسط کارگروه ذیربط تهیه و به تصویب کارگروه تخصصی مستقر در ستاد رسیده است.
 - ۱۱- پیشنهاد بودجه سالانه طرحهای مطالعاتی و تحقیقاتی و اجرایی اضطراری و جامع مورد نیاز برای پیشگیری و کاهش خسارات سیل و طغیان رودخانه ها در سطح استان به کارگروه آمادگی استان.
 - ۱۲- پیگیری لازم به منظور تأمین اعتبار مورد نیاز جهت عملیاتی شدن راهکارهای مندرج در بند ۱ الی ۱۱.
 - ۱۳- ارائه گزارش عملکرد سالانه به کارگروه تخصصی مستقر در ستاد.
- این شرح وظایف در ۱۳ مورد در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۹/۱۲ به تأیید کارگروه ملی آمادگی و در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۲ به تصویب ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور رسید.

(۱۳)- بخشهایی از طرح امداد و نجات کشور (مصوب ۱۳۸۲)

فصل اول - کلیات

- ماده ۱-** تعاریف و مفاهیم زیر در این طرح در معانی مشروح مربوط بکار می روند:
- بحران: حادثی است که در اثر رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی به طور ناگهانی به وجود می آید، مشقت و سختی را به یک مجموعه یا جامعه انسانی تحمیل می کند و برطرف کردن آن نیاز به اقدامات اضطراری، فوری و فوق العاده دارد.
- بحران ملی: بحرانی است که مقابله با آن خارج از توان مجموعه مدیریت بحران و امکانات یک استان باشد. سایر موارد به عنوان بحران استانی یا محلی محسوب می شود.
- تبصره:** نوع بحران از حیث ملی، منطقه ای یا محلی بودن، بر اساس پیشنهاد استاندار استان مربوط و تأیید رئیس ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور مشخص می شود.

ماده ۴- راهکارهای اساسی عبارتند از:

انجام مطالعات و تحقیقات به منظور بهره‌برداری لازم از اصول و دستاوردهای علمی، تخصصی و تجربی داخل کشور و کشورهای مختلف جهان و انتقال روشهای پیشرفته مدیریت بحران به نظام قانونگذاری، برنامه ریزی و اجرایی کشور.

اجرای برنامه های ملی و منطقه ای و سرمایه گذاری لازم در مراحل مختلف مدیریت بحران با اولویت پیشگیری و کاهش آثار بلایای طبیعی.

سازماندهی، هماهنگی و به کارگیری کلیه دستگاههای اجرایی دولتی و غیر دولتی، تحت برنامه ریزی و مدیریت منسجم و تعیین شرح وظایف تفصیلی آنها در بحران ها.

جلب مشارکت و همکاریهای مردمی از طریق آموزش عمومی، ایجاد آمادگی، هدایت کمکهای مردمی به نحو مطلوب و توزیع آنها بین آسیب دیدگان، سازماندهی و آموزش نیروهای داوطلب در شبکه مدیریت بحران.

استفاده صحیح و بهینه از کلیه امکانات دولتی و غیر دولتی به منظور ارایه حداکثر خدمات در بحرانها.

پشتیبانی های لازم قوای سه گانه، وزارتخانه ها، نهادها و نیروهای مسلح - به ویژه نیروی مقاومت بسیج - در بالاترین سطح ممکن.

فصل دوم - ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور و ستادهای تابع آن

ماده ۵- به منظور سیاستگذاری کلی، برنامه ریزی ملی و نظارت عالیه بر امر مدیریت بحران کشور ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه کشور - که در این طرح ستاد نامیده می شود - تشکیل می شود.

تبصره- از زمان تصویب این طرح کلیه مسئولیتها و اختیارات ستاد حوادث غیر مترقبه کشور و دیگر نهادها و مجامع موازی به ستاد منتقل می شود.

ماده ۶- اعضای ستاد عبارتند از:

وزیر کشور (رییس).

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

وزیر پست و تلگراف و تلفن.

وزیر آموزش و پرورش.

وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.

وزیر راه و ترابری.

وزیر نیرو.

وزیر مسکن و شهرسازی.

...

تبصره: در صورت عدم امکان حضور هر یک از اعضا (به استثنای رئیس ستاد) معاون ذیربط می تواند با هماهنگی دبیرخانه ستاد در جلسات شرکت نماید.

ماده ۷- وظایف و اختیارات ستاد عبارت است از:

سیاستگذاری و تعیین راهبردهای جامع در زمینه مدیریت بحران.

برنامه ریزی ملی جهت اجرای نظام مدیریت بحران.

سازماندهی برای استفاده از منابع موجود.

هماهنگ نمودن وظایف، اختیارات و مسئولیتهای کلیه بخشها، واحدها و تشکیلات دولتی و غیر دولتی در امر مدیریت بحران.

سازماندهی و برنامه ریزی جهت استفاده از مشارکتهای مردمی در خصوص بحرانها.

تهیه پیش نویس لوایح قانونی، مقررات و مصوبات دولتی در ارتباط با مدیریت بحران، جهت ارائه به هیئت وزیران از طریق وزیر کشور.

ایجاد هماهنگی و مشارکت در تهیه برنامه های توسعه پایدار بر اساس ملاحظات مدیریت بحران.

نظارت و ارزشیابی برنامه های مدیریت بحران در تشکیلات دولتی، غیر دولتی و مشارکتهای مردمی و ارائه راهکارهای مناسب جهت رفع نواقص و کاستیها.

بررسی و تصویب پیشنهادهای کار گروههای زیرمجموعه ستاد.

تصویب درخواست کمکهای خارجی.

اعلام وضعیت بحرانهای ملی و استانی.

پیگیری و پیش بینی تامین اعتبارات و امکانات مالی مورد نیاز مدیریت بحران کشور.

تبصره: در هنگام بروز بحران، کلیه وزارتخانه ها، موسسات دولتی و نیروی های نظامی و انتظامی موظفند با رعایت سلسله مراتب فرماندهی بنا به اعلام رییس یا جانشین رییس ستاد با کلیه امکانات و نیروی انسانی در عملیات مقابله با بحران شرکت نمایند.

ماده ۸- ستاد سالی چهار جلسه عادی در شرایط اضطراری بنا به پیشنهاد رییس ستاد، به تعداد مورد نیاز جلسه فوق العاده تشکیل می دهد.

ماده ۹- به منظور ایجاد هماهنگی پشتیبانی، تصمیم سازی، پیگیری عملیات اجرایی ستاد و ایجاد واحدهای تخصصی و اداری وابسته، دبیرخانه ستاد در وزارت کشور تشکیل می شود.

تبصره: تشکیلات دبیرخانه به پیشنهاد وزارت کشور و تأیید سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، با رعایت قوانین و مقررات مرتبط تدوین می شود.

ماده ۱۱- به منظور سیاستگذاری استانی و اجرای مصوبات ستاد در سطح استانها، هماهنگی امور اجرایی و تصمیم گیری مناسب، ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه استان - که در این طرح « ستاد استان» نامیده می شود - در مرکز هر یک از استانهای کشور زیر نظر ستاد تشکیل می شود.

ماده ۱۲- اعضای ستاد استان عبارتند از:

استاندار (رییس).

مدیر عامل جمعیت هلال احمر استان.

رییس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان.

مدیر عامل شرکت مخابرات استان.

مدیر عامل شرکت آب و فاضلاب استان.

مدیر عامل شرکت برق منطقه ای استان.

ماده ۱۳- وظایف و اختیارات ستاد استان عبارت است از:

سیاست گذاری در زمینه مدیریت بحران استان با تبعیت از سیاستهای ملی.

هماهنگی و نظارت بر فعالیتهای ستادهای حوادث و سوانح غیر مترقبه شهرستانها.

مدیریت بحران بحرانهای استانی در مراحل پیشگیری، مقابله و بازسازی با همکاری ستادهای شهرستانها و سازمانهای مسئول امور تخصصی مدیریت بحران.

اعمال جنبه های پیش گیری (پیش، هنگام و پس از بروز بحران) در ابعاد استانی با همکاری ستادهای شهرستان ها و سازمان های مسئول امور تخصصی مدیریت بحران. مدیریت مرحله آمادگی مدیریت بحران ملی از طریق ارجاع جنبه های آمادگی به کارگروه آمادگی استان، موضوع ماده (۲۵) این طرح، پشتیبانی و هدایت فعالیت کار گروه آمادگی استان و ابلاغ مصوبات آن کارگروه به سازمانهای ذیربط.

توزیع اعتبارات و امکانات استانی مورد نیاز مدیریت بحران استان. درخواست اعلام وضعیت بحران ملی یا منطقه ای از ستاد. اعلام وضعیت بحران استانی.

تبصره: در هنگام بروز بحران، کلیه ادارات، مؤسسات دولتی و نیروهای نظامی و انتظامی استان موظفند با رعایت سلسله مراتب فرماندهی بنابه اعلام رییس یا جانشین رییس ستاد استان با کلیه امکانات و نیروی انسانی در عملیات مقابله با بحران شرکت نمایند.

ماده ۱۴- ستاد استان در شرایط عادی حداقل هر سه ماه یک بار و در شرایط اضطراری بنابه پیشنهاد رییس ستاد استان به تعداد مورد نیاز جلسه فوق العاده تشکیل می دهد.

ماده ۱۶- به منظور تحقق بخشیدن به سیاستهای تعیین شده توسط ستاد و تصمیمات ستاد استان و اعمال مدیریت بحران در شهرستانها، ستاد حوادث و سوانح غیر مترقبه شهرستان - که در این طرح «ستاد شهرستان» نامیده می شود - در کلیه شهرستانهای کشور تشکیل می گردد.

ماده ۱۷- اعضای ستاد شهرستان عبارتند از:

فرماندار (رییس).

رییس اداره برق شهرستان.

رییس اداره آب و فاضلاب شهرستان.

...

ماده ۱۹- وظایف، اختیارات و تکالیف ستاد شهرستان عبارتند از:

مدیریت بحران بحرانهای شهرستانی در مراحل پیشگیری، مقابله و بازسازی با همکاری سازمانهای مسئول امور تخصصی مدیریت بحران.

اعمال جنبه های پیش گیری (پیش، هنگام و پس از بروز بحران) در ابعاد شهرستانی با همکاری سازمان های مسئول امور تخصصی مدیریت بحران.

توزیع اعتبارات و امکانات شهرستانی مورد نیاز مدیریت بحران شهرستان.

درخواست اعلام وضعیت بحران استانی از ستاد استان.

اعلام وضعیت بحران شهرستانی.

تبصره ۲: در هنگام بروز بحران، کلیه ادارات و نهادهای دولتی و غیر دولتی و نیروهای نظامی

و انتظامی موظفند با رعایت سلسله مراتب فرماندهی بنا به اعلام رییس ستاد شهرستان با کلیه

امکانات و نیروی انسانی در عملیات مقابله با بحران شرکت نمایند.

ماده ۲۰- ستاد شهرستان در شرایط عادی حداقل هر سه ماه یک بار و در شرایط اضطراری

بنا به پیشنهاد رییس ستاد شهرستان به تعداد مورد نیاز جلسه فوق العاده تشکیل می دهد.

فصل سوم - کار گروهی ملی آمادگی و کار گروههای آمادگی استان

ماده ۲۱ - به منظور مدیریت و پیگیری مجموعه اقدامات آمادگی موضوع بند (۲) ماده (۲)

این طرح، کارگروه ملی آمادگی زیر نظر ستاد با ترکیب زیر تشکیل می شود:

معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور (رییس).

معاون وزیر نیرو.

...

ماده ۲۲ - رییس کارگروه ملی آمادگی می تواند بر حسب مورد از افراد کارشناس ذیربط

جهت شرکت در جلسات کارگروه، دعوت به عمل آورد.

ماده ۲۳ - وظایف و اختیارات کارگروه ملی آمادگی عبارتند از:

هماهنگی و نظارت بر عملکرد کارگروههای تخصصی.

بررسی طرح ها و پیشنهادات واصله از کارگروههای تخصصی و تلفیق و هماهنگی با طرح ها

و پیشنهادات سایر کارگروهها با رعایت سیاستهای ستاد.

پشتیبانی، هماهنگی، نظارت و سیاستگذاری فعالیت کار گروههای آمادگی استانها.

مشارکت در تهیه برنامه های توسعه پایدار بر اساس ملاحظات مدیریت بحران.

تهیه و تلفیق برنامه های کلی مدیریت بحران در سطوح مختلف.

تهیه پیش نویس لوایح در زمینه مدیریت بحران کشور و ارائه به ستاد.

برنامه ریزی، ارزیابی و تصویب طرح های آموزشی و پژوهشی در رابطه با حوادث و بلایای طبیعی در سطوح مختلف کشور.

نظارت و برنامه ریزی برای برگزاری مانورها و بازنگری در برنامه ها و دستورالعملهای مربوط. برنامه ریزی جهت فراهم کردن زمینه انتقال دانش و فناوری مربوط به مدیریت بحران به مراجع ذیربط.

بررسی و برآورد اعتبار مورد نیاز برای فعالیتهای کارگروه و پیشنهاد آن به ستاد.

ماده ۲۴- کارگروه ملی آمادگی سالی چهار بار جلسه عادی خواهد داشت و در صورت نیاز بنابه تشخیص رییس کارگروه، جلسه فوق العاده تشکیل می شود.

ماده ۲۵- به منظور هماهنگی و پیگیری اقدامات آمادگی، «کارگروه آمادگی استان» زیر نظر ستاد استان تشکیل می شود.

ماده ۲۶- اعضای کارگروه آمادگی استان عبارتند از:

معاون امور عمرانی استاندار (رییس کارگروه).

...

فصل چهارم - کار گروههای تخصصی

ماده ۲۹- کارگروه ملی آمادگی با همکاری سه گروه کار گروه به شرح زیر وظایف خود را انجام می دهد:

کار گروههای تخصصی عملیاتی: مرحله آمادگی امور تخصصی مدیریت بحران را انجام می دهند.

کارگروههای تخصصی پیش گیری و مدیریت مخاطرات: برنامه ریزیها و هماهنگیهای لازم برای فعالیتهای پیش گیری و مدیریت مخاطرات را انجام می دهد به بررسی مخاطرات عمده تهدید کننده کشور و ویژگیهای آنها می پردازند.

ماده ۳۴- کارگروههای تخصصی عملیاتی عبارتند از:

کار گروه تخصصی مدیریت برق، آب فاضلاب، با مسئولیت وزارت نیرو.

...

ماده ۳۵- کار گروههای تخصصی پیش گیری و مدیریت مخاطرات عبارتند از:

۴. کارگروه تخصصی سیل و طغیان رودخانه، با مسئولیت وزارت نیرو.

۵. ...

ماده ۴۹- مسئولان کلیه ادارات، سازمانها و دستگاههای اجرایی موظفند هنگام بروز بحران بلافاصله امکانات و تجهیزات و اماکن در اختیار خود را بنا به درخواست رئیس ستاد استان جهت پیشگیری از گسترش خسارات جانی و مالی در اختیار ستاد استان گذاشته و گزارش کار خود را جهت انجام اقدامات بعدی به مسئولان بالاتر ارایه نمایند.

(۱۴) ضوابط نظارت بر بهره برداری از معادن شن و ماسه و خاک رس (مصوب ۱۳۸۲)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۸/۴ بنا به پیشنهاد شماره ۶۵۷۹۸/۴۰/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ وزارت نیرو و به استناد تبصره ماده (۴۸) قانون توزیع عادلانه آب- مصوب ۱۳۶۱- و تبصره (۶۶) قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور و ماده (۴) قانون معادن^۱ (مصوب ۱۳۷۷) ضوابط نظارت فنی بر بهره برداری از معادن شن ، ماسه و خاک رس را به شرح زیر تصویب نمود:

۱- صدور اجازه بهره برداری یا واگذاری بهره برداری از شن، ماسه و خاک رس بستر و حریم رودخانه ها، انهار و مسیلهها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو می باشد.^۲

۲- وزارت نیرو موظف است هر پنج سال یکبار مطالعات شناسایی محدودههای مجاز جهت برداشت مصالح رودخانه‌ای را انجام و با رعایت ضوابط و محاسبات فنی که با هماهنگی با سازمان حفاظت محیط زیست تهیه خواهد شد، به تناسب نیازهای شن، ماسه و خاک رس هر استان و امکانات موجود، با درخواست های استانداری ها و فرمانداری ها موافقت نماید.

۱ - رجوع شود به بند ۲۰ فصل اول

۲ - این بخش از مصوبه در سال ۱۳۸۳ اصلاح گردیده است. (رجوع شود به بند ۱۹ فصل دوم)

۳- استانداری ها و فرمانداری ها در هر استان پس از اخذ موافقت وزارت نیرو با رعایت ضوابط زیست محیطی نسبت به صدور اجازه بهره برداری یا واگذاری بهره برداری از شن، ماسه و خاک رس در محدوده های مذکور در بند (۲) اقدام و یک نسخه از مجوزهای صادر شده را برای شرکت های آب منطقه ای یا ادارات کل آب استان ارسال نمایند.

۴- برداشت هرگونه شن، ماسه و خاک رس در محدوده های مذکور باید با تأیید ناظران واجد صلاحیت که صلاحیت آنها توسط وزارت نیرو تأیید شده باشد، انجام گیرد.

۵- ناظر موظف است ماهانه گزارش میزان برداشت و نقشه های تغییرات ایجاد شده در بستر و حریم محدوده های مذکور را بر اساس دستورالعمل های وزارت نیرو، تهیه و برای شرکتهای آب منطقه ای و یا ادارات کل آب استان و استانداری مربوط ارسال نماید.

۶- حقوق مالکانه و درآمد ناشی از برداشت شن، ماسه و خاک رس از محدوده های مذکور توسط استانداری ها و فرمانداری های مربوط وصول و به حساب درآمد عمومی کشور واریز میگردد.

۷- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است هزینه های مطالعات و انجام وظایف حاکمیتی فوق الذکر را در بودجه های سنواتی شرکت های تابع وزارت نیرو پیش بینی نماید.

۸- کارگروهی متشکل از معاونان وزارت نیرو، وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط زیست عملکرد سالانه میزان برداشت شن، ماسه و خاک رس در محدوده های مذکور و تغییرات حاصل شده در محدوده های مذکور را تدوین و منتشر می نماید.

۹- استمرار مجوزهای بهره برداری از شن، ماسه و خاک رس واقع در بستر و حریم رودخانه ها، انهار و مسیل ها منوط به حصول اطمینان وزارت نیرو در خصوص امکان عبور جریان ها و سیلابهای احتمالی از رودخانه ها، انهار و مسیل ها با حداقل خسارات قابل پیش بینی می باشد.

(۱۵) برنامه جلوگیری و کاهش آلودگی رودخانه های مهم استان (مصوب ۱۳۸۲)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۱ بنا به پیشنهاد وزارت کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

سازمان حفاظت محیط زیست موظف است با همکاری سازمانهای صنایع و معادن، آب منطقه‌ای، جهاد کشاورزی و مسکن و شهرسازی هر استان، برنامه جلوگیری و کاهش آلودگی رودخانه‌های مهم استان را تا مرداد ماه سال ۱۳۸۳ تهیه و پس از تصویب شورای برنامه ریزی و توسعه‌ی استان، به مرحله اجرا در آورد.

(۱۶) اصلاحیه بند (خ) آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها (مصوب ۱۳۸۲)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۳ بنا به پیشنهاد شماره ۲۵۶۸۷/۳۱/۱۰۰ مورخ ۱۳۸۲ وزارت نیرو به استناد ماده (۵۱) قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ تصویب نمود:

آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار مسیلها، مردابها، و برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی، آبیاری و زهکشی، موضوع تصویب نامه شماره ۳۶۰۴۶ ت/ ۲۳۶۸۷ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ به ترتیب زیر اصلاح می گردد.

متن زیر جایگزین بند (خ) ماده (۱) آئین نامه می شود:

خ- حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی، مرداب و برکه های طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرار دارد و به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت کمی و کیفی آنها لازم است و طبق مقررات این آئین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می گردد.

حریم انهار طبیعی، رودخانه‌ها و مسیلها (اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند) و مردابها و برکه‌های طبیعی برای عملیات لایروبی و بهره برداری، از یک تا بیست متر و برای حفاظت کیفی به رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه‌ها تا یکصد و پنجاه متر (ترازافقی) از منتهی الیه بستر خواهد بود که بسته به مورد و نوع مصرف و وضع رودخانه، نهر طبیعی و برکه به وسیله وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می گردد. حریم کیفی برای رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه های تأمین کننده آب شرب مقطوعاً یکصد و پنجاه متر خواهد بود. سیاهه

رودخانه‌های یاد شده توسط سازمان‌های آب منطقه‌ای تعیین و برای اطلاع عموم اعلام خواهد شد.

تشخیص موارد کمال انتفاع و عدم تضرر در حریم موضوع این بند به موجب دستورالعملی خواهد بود که وزارت نیرو تدوین و جهت اجرا به شرکت‌های آب منطقه‌ای ابلاغ می‌نماید. دستور العمل یاد شده در مورد حریم کیفی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست تدوین خواهد شد.

(۱۷) الحاقیه تبصره به ماده (۲) آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها (مصوب ۱۳۸۲)

متن زیر به عنوان تبصره به ماده (۲) آیین نامه الحاق گردید:

تبصره- کلیه مراجع تعیین کننده کاربری و صادر کننده پروانه استقرار فعالیت مکلفند قبل از تعیین کاربری و یا صدور هر گونه مجوزی در حریم موضوع بند (خ) ماده (۱) این آیین نامه، نسبت به کسب نظریه شرکت آب منطقه‌ای مربوط در رابطه با کمال انتفاع و عدم ضرر برای موضوع مورد نظر صادر نمایند.

(۱۸) دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (مصوب ۱۳۸۲)

۱- چگونگی تعیین حریم کیفی آبهای سطحی

جهت تعیین حریم کیفی رودخانه ها، انهار طبیعی، برکه ها و ... با عنایت به موارد مندرج در مصوبه یاد شده، در راستای کمال انتفاع و حفاظت کیفی منابع آب سطحی به سه گروه زیر تقسیم شده و برای هر گروه طبق روش ذکر شده تعیین حریم می گردد:

۱-۱ منابع آب شرب

با عنایت به مصوبه حریم کیفی آبهای سطحی، حریم کیفی منبع آب شرب مقطوعاً ۱۵۰ متر (تراز افقی) می باشد. همچنین محدوده بازه طولی حریم آب شرب از بالادست و نیز پایین دست محل برداشت آب به صورت زیر تعیین می گردد:

۲۰ برابر عرض بستر رودخانه در نقطه برداشت آب به عنوان بازه طولی حفاظت از منبع آب در بالادست محل برداشت آب منظور می گردد، که بستر بر اساس معیارهای موجود در حریم کمی تعریف می گردد.

۱ تا ۲ برابر عرض رودخانه در نقطه برداشت آب جهت لحاظ نمودن برگشت آب رودخانه به سمت بالادست به عنوان بازه طولی حفاظت از منبع در پائین دست محل برداشت آب منظور می گردد. همچنین چنانچه ایستگاه های برداشت آب جهت مصارف شرب در رودخانه ای با فاصله کمتر از ۵ کیلومتر به صورت متوالی قرار گرفته باشند، کل این محدوده نیز بازه آب شرب محسوب می گردد.

در محدوده حفاظتی حریم کیفیت آب شرب به منظور کمال انتفاع و عدم تضرر منبع آبی، استقرار هر گونه کاربری به جز فعالیت های کشاورزی کم آب بر و غیر غرقابی با اعمال کامل کنترل مصرف سم و کود، ممنوع می باشد. همچنین می بایست از اتصال هر گونه کانال و هدایت هر نوع زهاب کشاورزی و پساب فاضلابی خام یا تصفیه شده در این محدوده جلوگیری شود.

۲-۱ تالاب ها و رودخانه های حفاظت شده

حریم کیفی تالابها جهت حفاظت از شرایط اکولوژیکی ویژه زیستگاه و حیات جوامع گیاهی و جانوری وابسته به آنها، شعاع ۱۵۰ متری از تالاب می باشد. محدوده تالاب با استعلام از اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه تعیین می گردد. همچنین حریم کیفی رودخانه های حفاظت شده (در محدوده حفاظتی) مقطوعاً ۱۵۰ متر می باشد. لیکن با عنایت به مصوبه شورایی عالی شکاریانی و نظارت بر صید (مصوبه شماره ۱، مورخ ۶۶/۷/۱۲) در خصوص بخش حفاظت شده رودخانه چالوس و سرد آبرود واقع در شهرستان بوشهر فاصله ۲۰۰ متر از هر طرف رودخانه به عنوان حریم تعیین گردیده است.

استقرار کلیه کاربری ها به جز موارد زیر در محدوده حریم کیفی تالاب ها و رودخانه های حفاظت شده ممنوع می باشد و تنها کاربریهای مجاز در حریم فوق الذکر عبارتند از:

- کاربریهای مربوط به حفظ تنوع زیستی
- گردشگری در جهت معرفی ارزشهای تنوع زیستی تالاب یا رودخانه حفاظت شده
- کاربری پژوهشی و آموزشی

۳-۱ سایر منابع آب سطحی

حریم کیفی آن دسته از منابع آب سطحی که کاربری شرب نداشته و یا جزو تالابها و رودخانه های حفاظت شده محسوب نمی شوند به سه ناحیه زیر تقسیم می شود.

حریم اول:

حریم کیفی در ناحیه اول (A) مقطوعاً ۲۰ متر از منتهی الیه بستر رودخانه است.

A-۲۰m

حریم دوم:

حریم کیفی در ناحیه دوم (B) بر اساس رده بندی رودخانه تعیین می گردد. منظور از رده بندی، شماره گذاری شاخه اصلی رودخانه و شاخه های فرعی آن به روش زیر می باشد:

شاخه اصلی رودخانه را با شماره ۱ مشخص نموده و شاخه های فرعی را که به آن می ریزد با عدد ۲ مشخص نموده و به همین روال هر چه انشعابات بیشتر می شود عدد منسوب به آن نیز بزرگتر می شود (لازم به ذکر است که این روش عکس روش درجه بندی رودخانه‌ها می باشد).

رده رودخانه با حرف (m) نشان داده می شود و حریم کیفی آن در ناحیه دوم با استفاده از رابطه مقابل تعیین می گردد:

$$B = \frac{(150-A)}{(n+1)}$$

حریم سوم:

حریم کیفی در ناحیه سوم (c) با استفاده از ناحیه زیر تعیین می گردد:

$$C=150-(A+B)$$

۲- شاخص کاربری اراضی

پس از تعیین درجه حساسیت منبع آب سطحی و برآورد حریم کیفی آن، نسبت به تطابق و استقرار کاربریهای سازگار در مناطق مربوطه اقدام می گردد. جهت تعیین کاربریهای متناسب با هر ناحیه، ابتدا کاربریهای اصلی مشخص گردیده و سپس هر کدام از کاربریها با توجه به میزان اثرگذاری بر کیفیت منابع آب سطحی مطابق جدول ۴- درجه بندی می گردد.

جدول-۴: ارزیابی درجه اهمیت کاربری های مختلف

ردیف	نوع کاربری			شدت اثر
۱	کشاورزی	آبی	سستی	خیلی زیاد
			مدرن	متوسط
		دیم		کم
۲	مسکونی و تجاری	شهری		زیاد
		روستایی		متوسط
۳	صنعتی	گروه صنعتی الف		کم
		گروه صنعتی ب		متوسط
		گروه صنعتی ج		زیاد
		گروه صنعتی د و هـ		-
		گروه صنعتی و		-
۴	تاسیسات زیربنایی	گروه ۱		متوسط
		گروه ۲		کم
۵	تفریحی و تفرجی	گسترده		کم
		متمرکز		متوسط

جدول - ۵

حريم	کاربريهای سازگار
اول	کشاورزی غيرقانونی، تاسیسات زیربنایی گروه ۲ (انتقال آب، برق، مخابرات، پل ها و تاسیسات بندری) و تفریحی گسترده (بدون ایجاد تاسیسات متمرکز)
دوم	کشاورزی غير سستی، مسکونی روستایی، گروه صنعتی الف و ب، تاسیسات زیربنایی گروه ۱، تفریحی و تفرجی متمرکز و دامپروری
سوم	کشاورزی سستی، مسکونی و تجاری شهری، گروه صنعتی ج

در خصوص حريم کيفی منابع آب سطحی موارد ذیل قابل توجه و لازم الاجرا است:

- کليه قوانين و مقررات موجود مربوط به تعيين حريم کمی در زمينه استقرار کابری ها در محدوده حريم جاری بوده و در اولویت قرار دارد.

- ساخت و بهره برداری از کليه تاسیسات بندری بایستی با رعایت کليه جوانب و اصول زیست محیطی، قوانين و مقررات مربوطه و رعایت مقررات این دستور العمل صورت پذیرد.

- تخلیه کلیه پسابها از واحدهای صنعتی و زهکشی های اراضی کشاورزی به منابع آب سطحی با توجه به موازین و مقررات و ضوابط زیست محیطی سازمان محیط زیست و همچنین رعایت مقررات این دستورالعمل انجام می شود.

- در صورتی که هر نوع از کاربری در فهرست حریم های سه گانه ارائه نشده باشد، تصمیم گیری در خصوص چگونگی استقرار کاربری ها در حریم کیفی منابع آب سطحی با نظر وزارت نیرو و یا سازمان های آب منطقه ای انجام می گیرد.

- معیار و ضوابط صدور مجوز برای کاربری های یاد شده در محدوده حریم کیفی بر اساس قوانین و مقررات موضوعه آب و رعایت مقررات این دستورالعمل خواهد بود.

- استقرار کاربری های مجاز در محدوده حریم کیفی آب های سطحی علاوه بر مفاد این دستورالعمل منوط به رعایت کامل کلیه ضوابط و استانداردهای زیست محیطی مرتبط با استقرار کاربری ها و نحوه تخلیه پساب و دفع مواد زائد جامد نیز می باشد.

- تعریف "منتهی الیه بستر" که نقطه شروع محاسبه حریم کیفی آب های سطحی است بر اساس ضوابط تعیین شده برای محاسبه حریم کمی منابع آب سطحی می باشد.

تأسیسات زیربنایی:

به کلیه تأسیسات نظیر سیستم های حمل و نقل و ارتباطات، خطوط انتقال آب و برق، فرودگاه، راه آهن، مدرسه، دانشگاه، زندان و ... اطلاق می گردد که جهت تامین تسهیلات و خدمات در جوامع مختلف به کار گرفته می شوند.

تأسیسات زیربنایی گروه ۱:

گروهی از تأسیسات زیربنایی که به واسطه نوع عملکرد تأثیر منفی بیشتری بر کیفیت منابع آب مجاور خود می گذارند در این دستورالعمل تأسیسات زیربنایی گروه ۱ اطلاق می گردد (نظیر: شبکه های جمع آوری و تصفیه فاضلاب فرودگاهها، بزرگراهها و ...)

تأسیسات زیربنایی گروه ۲:

گروهی از تأسیسات زیربنایی که به واسطه نوع عملکرد تأثیر منفی کمتری بر کیفیت منابع آب مجاور خود می گذارند. در این دستورالعمل تأسیسات زیربنایی گروه ۲ اطلاق می گردد (نظیر خطوط انتقال برق، آب، مخابرات، پل ها و ...)

(۱۹) اصلاح ضوابط نظارت فنی بر بهره برداری از معادن شن، ماسه و خاک رس (مصوب ۱۳۸۳)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۳/۳۱ با توجه به نظر رئیس مجلس شورای اسلامی، موضوع نامه شماره ۱۳۸۳/۳/۳۱/هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۷ تصویب نمود:

در بند (۱) تصویب نامه شماره ۵۳۰۶۶/ت مورخ ۲۷۹۸۶ هـ مورخ ۱۳۸۲/۹/۲۳، موضوع ضوابط نظارت فنی بر بهره برداری از معادن شن، ماسه و خاک رس بعد از عبارت (شن و ماسه و خاک رس) واژه (معمولی) و همچنین بعد از واژه (رودخانه ها) عبارت (بعد از شعاع ۵۰۰ متر از بالا دست و یک کیلومتر از پایین دست پل ها) اضافه می گردد.

(۲۰) ضوابط زیست محیطی فعالیت های معدنی (مصوب ۱۳۸۴)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۱/۲۱ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۲۴۹۲۶ مورخ ۱۳۸۲/۶/۱۱ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۳۵) قانون معادن - مصوب ۱۳۷۷ - ضوابط زیست محیطی فعالیت های معدن را به شرح زیر تصویب نمود:

اصطلاحات مندرج در این تصویب نامه دارای معانی ذیل می باشند:

- ۱- فعالیت های معدنی: به کلیه اقداماتی که در مراحل اکتشاف، تجهیز، آماده سازی و بهره برداری از محدوده برداشت و کانه آرایشی صورت میگیرد، اطلاق میگردد.
- ۲- بازسازی و احیاء: به مجموعه ای از اقدامات اجرایی که سبب ترمیم آثار تخریبی محدوده معدن از جمله احیا پوشش گیاهی منطقه میگردد نامیده میشود.
- ۳- کلیه تعاریف و طبقه بندی مواد معدنی به کار رفته در قانون معادن (موضوع ب ترتیب مواد ۳ و ۳۱ قانون) عیناً در این ضوابط نیز معتبر میباشد.
- ۴- تعاریف مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست همان است که در آیین نامه اجرایی موضوع تبصره بند (۳) ذیل ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۳ - ارایه شده است.
- ۵- سد باطله: مخازن بزرگ مصنوعی و یا طبیعی هستند که جهت انباشت و نگهداری مواد زاید حاصل از فعالیت های معدنی مورد استفاده قرار می گیرند.

- ۶- تعاریف اراضی جنگلی و مراتع مشجر همان است که در قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع کشور _ مصوب ۱۳۴۶- و اصلاحات بعدی آن ارایه شده است. در صورت تغییر وتفسیر در مصادیق، نظر سازمان جنگلها و مراتع ملاک عمل قرار خواهد گرفت.
- ۷- مراکز حساس منظور در این ضوابط به مراکزی از قبیل سکونت گاه های انسانی، در مانی، آموزشی، نظامی، منابع آب شرب (سفره های زیر زمینی، رودخانه ها و سد ها) بزرگراه و جاده ترانزیتی و جاده اصلی، پارک ملی، تالار، دریاچه، اثر طبیعی ملی، زیستگاه های حیات وحش، مناطق و رودخانه های حفاظت شده اطلاق می گردد.
- ۸- محدوده مصوب شهری آخرین محدوده طرح جامع یا هادی مصوب شهر و اصلاحات مصوب بعدی آنها می باشد. در مورد شهرهای فاقد طرح جامع و هادی تا زمان طرح جامع یا هادی، محدوده خدماتی شهر ملاک خواهد بود. صدور، تجدید و تمدید پروانه های اکتشاف از معادن طبقه یک و دو واقع در پارک های ملی و آثار طبیعی ملی، تالاب های موضوع کنوانسیون رامسر (فوریه ۱۹۷۱) و آن دسته از پناهگاه های حیات وحش و مناطق حفاظت شده مذکور در بند (الف) موافقتنامه فی ما بین وزارت صنایع و معادن و سازمان حفاظت محیط زیست (مورخ ۱۳۵۴/۷/۲۱) رودخانه های حفاظت شده، معادن روباز (سطحی) در محدوده عرصه های جنگلی و مراتع مشجر و نیز داخل محدوده های مصوب شهری ممنوع می باشد. صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی واقع در پناهگاه های حیات وحش و مناطق حفاظت شده جدید (بعد از موافقتنامه مورد اشاره در ماده (۲) این ضوابط) موکول به توافق بین سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت صنایع و معادن و رعایت مفاد قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۳ - انجام ارزیابی زیست محیطی و در چارچوب الگوی ارزیابی زیست محیطی و این ضوابط می باشد.
- وزارت صنایع و معادن مکلف است در موارد ذیل از سازمان محیط زیست استعلام نماید و سازمان مذکور حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعلام نظر خود را اعلام نماید. عدم اعلام نظر به منزله موافقت است:
- (الف) صدور کلیه پروانه های اکتشاف.
- (ب) تمدید پروانه بهره برداری معادن داخل مناطق چهار گانه.
- (ج) صدور پروانه بهره برداری برای معادنی که نیاز به اکتشاف ندارند.

صدور پروانه اکتشاف برای مواد معدنی طبقه سه و چهار منوط به اخذ مجوز موردی از سازمان حفاظت محیط زیست می باشد و سازمان مذکور ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعلام نظر خود را اعلام می نماید، عدم اعلام نظر به منزله موافقت است.

دفاتر فنی استانداری ها مکلفند قبل از صدور پروانه بهره برداری از معادن شن و ماسه رودخانه ها و خاک رس، موضوع را به صورت کتبی از سازمان حفاظت محیط زیست استعلام نمایند. متقاضیان مربوطه ضمن تکمیل پرسشنامه زیست محیطی همراه با مدارک مربوط به نقشه زمین شناسی بستر رودخانه و کناره های آن، راه های ارتباطی به معدن، پروفیل عرضی رودخانه و مشخص نمودن عمق معدن را جهت بررسی به سازمان حفاظت محیط زیست ارایه نمایند. سازمان مکلف است ظرف مدت حداکثر یک ماه نظر خود را به دفاتر فنی استانداری ها اعلام نماید. عدم اعلام نظر به منزله موافقت است. بهره برداری از معادن شن، ماسه و خاک رس در محدوده بستر و حریم رودخانه ها، انهار و مسیل ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه پس از دریافت موافقت وزارت نیرو (سازمانهای تابعه) می باشد.

صدور پروانه بهره برداری و انجام فعالیت معدنی (کانکنی، کانارایی و فراوری) معادن ذیل منوط به تهیه و ارایه گزارش ارزیابی زیست محیطی بر اساس الگوی تعیین شده و تایید گزارش یاد شده توسط سازمان حفاظت محیط زیست با رعایت این ضوابط می باشد. دارنده پروانه بهره برداری مکلف و متعهد به بازسازی و ترمیم محدوده اکتشاف یا بهره برداری در پایان عمر پروانه مربوط می باشند.

چنانچه محدوده عملیات معدنی در منابع ملی و طبیعی واقع شده باشد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است اعتبار لازم را از محل در آمد حاصل از اجرای ماده (۲۵) قانون معادن جهت

بازسازی محیط در اختیار سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور قرار دهد. در مورد طرح های اکتشافی معادن بزرگ طبق توافق وزارت صنایع و معادن و سازمان حفاظت محیط زیست عمل خواهد شد. بهره بردار موظف به رعایت این ضوابط و کلیه ضوابط و استانداردهای زیست محیطی کشور می باشد. در بهره برداری از معادن و تهیه گزارش ارزیابی زیست محیطی رعایت موارد مندرج در پیوست شماره (۱) الزامی است. سازمان حفاظت محیط زیست هر دو سال یک بار فهرست کلیه مناطق ویژه زیستی مورد اشاره در این ضوابط را به وزارت صنایع و معادن ابلاغ خواهد نمود.

مواردی که لازم است در بهره برداری از معادن و نیز تهیه گزارش ارزیابی زیست محیطی رعایت شود:

- ۱- رعایت حداقل فواصل فعالیت استخراج و بهره برداری از مواد معدنی، نسبت به مراکز حساس به جز جاده ها بدون استفاده از ناریه پانصد متر و با استفاده از ناریه مطابق طرح آتش بازی (در هر صورت این فاصله نباید از ۸۰۰ متر کمتر باشد).
- ۲- میله گذاری محدوده‌های بهره برداری از معادن توسط وزارت صنایع و معادن.
- ۳- ایجاد کریدور مناسب جهت گذار و مهاجرت حیات وحش مطابق با اطلاعات فنی ارایه شده توسط سازمان حفاظت محیط زیست) در مناطق حفاظت شده و پناهگاه های حیات وحش (در صورت لزوم).
- ۴- جمع آوری و خارج نمودن کلیه تاسیسات و تجهیزات معدنی ایجاد شده (به استثنای جاده های دسترسی، تاسیسات استحصال آب و آبرسانی در صورت نیاز منطقه برای استفاده مناسب از آن) در پایان عمر معدن و یا یک سال پس از پایان آخرین بهره برداری.
- ۵- رعایت حداکثر سطح و سینه کار مجاز بهره‌برداری و تعداد مجاز سینه کار در هر دوره بهره برداری. این موارد در طرح بهره برداری مشخص و ملحوظ می‌گردد (باطله برداری
- ۶- بهره برداری به جز آنچه که در طرح مصوب ارایه شده از سینه کار جدید منوط با اتمام ذخیره معدنی سینه کارهای قبلی می باشد. چنانچه استخراج از سینه کارهای قبلی با تشخیص وزارت صنایع و معادن به لحاظ امکان فنی و یا اقتصادی به صرفه نباشد، بهره بردار مجاز است، نسبت به بهره برداری از سینه کار نوبت بعدی اقدام نماید.)
- ۷- عدم تغییر مسیر رودخانه و آبراهه های طبیعی، مگر در موارد ضروری با کسب نظر دستگاه های ذیربط.
- ۸- تعیین محل انباشت و نگهداری باطله های معدنی با رعایت جنبه های حفظ اراضی مرغوب کشاورزی و مرتعی پیشگیری از فرسایش و تولید زه آبهای آلوده.
- ۹- استفاده از جاده های موجود روستایی و یا شهری (بجز جاده هایی که از داخل بافتهای روستایی عبور میکند) در صورت نیاز به احداث جاده های اختصاصی، رعایت انتخاب

کوتاهترین مسیر ممکن و با کمترین تخریب چشم اندازها، اراضی جنگلی، مراتع مشجر و اراضی مرغوب کشاورزی الزامی می باشد.

۱۰- هدایت جریان آبهای سطحی بالادست محدوده معدن به خارج از آن.

۱۱- انجام عملیات زهکشی در پیرامون و داخل محدوده برداشت معادن کانی فلزی (به منظور پیشگیری و کاهش تولید زهابهای ناشی از تماس آبهای زیرزمینی و یا سطحی با مواد معدنی، کنترل هرز آبهای سطحی و جلوگیری از آلودگی آبهای زیر زمینی).

۱۲- احداث حوضچه و یا تاسیسات رسوبگیری حسب شرایط در محل های مناسب.

۱۳- حصارکشی و علامت گذاری پیرامون سدهای باطله.

۱۴- احداث سپتیک تانک برای معادن دارای ۲۰ تا ۱۰۰ نفر نیروی انسانی و احداث سیستمهای مناسب تصفیه فاضلاب برای بالای ۱۰۰ نفر در حد تامین استانداردهای سازمان حفاظت محیط زیست.

۱۵- اتخاذ تدابیر لازم در جهت حفظ چشم اندازهای طبیعی و هماهنگی عملیات معدنی با آن، نظیر احداث ابنیه مورد نیاز در مکانهای دور از چشم اندازهای عمومی و حتی الامکان با استفاده از مصالح طبیعی.

۱۶- رعایت حداکثر عمق مجاز بهره برداری از معدن رو باز با رعایت اصول پایداری شیبها. حداکثر عمق مجاز در گزارش ارزیابی زیست محیطی و یا طرح بهره برداری مشخص و ملحوظ می گردد.

۱۷- اتخاذ تدابیر لازم و مستمر جهت جلوگیری از انتشار گرد و غبار ناشی از استخراج و تردد وسایط نقلیه و حمل و نقل مواد معدنی و عملیات خردایش.

۱۸- تخصیص و احداث فضای سبز مشجر به میزان حداقل ده درصد سطح بهره برداری معدن با گونه های بومی.

۱۹- استفاده از روش سیم الماسه یا روش چال موازی یا سیم بوکسل در بهره برداری از معادن سنگ تزئینی (در اینگونه از معادن عملیات انفجار صرفاً در حد باطله برداری و آماده سازی سینه کار و موارد استثنا مطابق با طرح آتش بازی مجاز می باشد).

۲۰- رعایت حداقل ۵۰۰ متر فاصله از حوضچه های بهره برداری نمک دریایی تا چشمه ها و قنوات و محدوده آبهای زیر زمینی قابل استحصال.

۲۱- ارایه طرح اجمالی مرمت، احیا و باز سازی محدوده معدن.

طرح مذکور در گزارش ارزیابی زیست محیطی و یا طرح بهره برداری مشخص و ملحوظ می‌گردد.

(۲۱) آیین نامه اجرائی ماده (۶۳) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۸۳ (مصوب ۱۳۸۶)

ماده ۱- مناطق ساحلی کشور که مشمول این آیین نامه می شوند شامل پهنه های ساحلی دریای خزر در استانهای گیلان، مازندران و گلستان و پهنه های ساحلی خلیج فارس و دریای عمان در استانهای خوزستان، بوشهر، هرمزگان و سیستان و بلوچستان و پهنه های ساحلی سایر دریاچه های کشور است.

تبصره - برای ساماندهی سواحل سدها و دریاچه ها، وزارت نیرو پیشنهاد لازم را تهیه و به کمیسیون ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

ماده ۲- طرح جامع ساماندهی سواحل کشور سندی است فرابخشی، که با هدف جلوگیری از تخریب آلودگی سواحل، توسعه پایدار در مناطق ساحلی، تضمین حق بهره برداری عمومی از سواحل و ساماندهی استفاده از سواحل کشور با اولویت سواحل دریای خزر متضمن تعیین و آزادسازی حریم، تعیین ضوابط و استانداردهای زیست محیطی، دریانوردی، صیادی و آبی پروری و فراهم سازی توسعه صنعت گردشگری، بازبینی، اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات و استقرار مدیریت یکپارچه بر اساس اقدامات مشروح در این آیین نامه که توسط وزارت مسکن و شهرسازی ظرف یکسال تهیه و به تایید کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه می رسد.

الف - سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت راه و ترابری و سایر دستگاههای ذی ربط، با رعایت قوانین و مقررات، استانداردها و ضوابط مربوط به جلوگیری از آلودگی و تخریب سواحل ناشی از فعالیتهای گردشگری دریانوردی، بندری، احداث و بهره برداری از سازه های دریایی را حداکثر ظرف شش ماه، پس از ابلاغ این آیین نامه، تدوین و راهکارهای اجرایی آن را بر حسب انواع فعالیتهایی که در محدوده مناطق ساحلی کشور صورت می گیرد، تعیین و به کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

ب- وزارت جهاد کشاورزی با همکاری وزارتخانه های نیرو، کشور، دادگستری، مسکن و شهرسازی و راه و ترابری و سازمانهای محیط زیست و مدیریت برنامه ریزی کشور موظف

است معیارهای تعیین حریم دریا را (با اولویت دریای خزر) ظرف چهار ماه مشخص و به کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

ج- وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت راه و ترابری، موظف است با رعایت قوانین و مقررات، ضوابط استانداردهای مرتبط با فعالیتهای صید و صیادی، آبی پروری، اسکله های صیادی و توسعه جنگلها و منابع طبیعی در مناطق ساحلی و تفریحی را با هدف توسعه و احیاء منابع طبیعی، جنگلها، آبزیان و شیلات در مناطق ساحلی ظرف شش ماه مشخص و به کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

د- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت کشور و وزارت جهاد کشاورزی موظف است برنامه های توسعه گردشگری را در مناطق ساحلی کشور با رویکرد حفاظت از محیط زیست و برنامه ریزی برای رعایت موازین اسلامی و ارتقاء موازین دینی و اخلاقی و ملاحظات امنیت اجتماعی ظرف شش ماه تهیه و به کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

هـ - وزارت مسکن و شهرسازی موظف است با همکاری وزارتخانه های راه و ترابری، نیرو، کشور، نفت، جهاد کشاورزی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمانهای حفاظت محیط زیست و میراث فرهنگی و گردشگری محدوده های مناطق ساحلی، ضوابط کاربری اراضی و مقررات ساخت و ساز در اراضی ساحلی را با ملاحظات زیست محیطی، ظرف شش ماه تعیین و به کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

و - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است با استفاده از نتایج مطالعات و اقدامات انجام شده و با همکاری دستگاههای اجرایی ذی ربط، نظام مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی را ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تهیه و نتایج آن را به کارگروه موضوع ماده (۳) این آیین نامه ارایه نماید.

ز - کلیه دستگاههای مذکور در این آیین نامه موظفند ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه قوانین و مقرراتی که به منظور ساماندهی سواحل ملتمز بازمبانی، اصلاح و تکمیل است تعیین و به کارگروه موضوع ماده (۳) آیین نامه ارایه نمایند.

ماده ۳- تأیید طرح جامع ساماندهی سواحل کشور (بعد از تلفیق طرحها و برنامه های ارسالی دستگاهها توسط وزارت مسکن و شهرسازی) بر عهده کارگروهی مرکب از اعضای شورای

عالی شهرسازی و معماری ایران و استانداران استانهای ساحلی است و اصلاح قوانین و مقررات در موارد لازم جهت طی مراحل قانونی به مراجع ذیربط ارایه می گردد. مسئولیت کارگروه یاد شده بر عهده وزیر مسکن شهرسازی است.

تبصره - تصویب طرح مذکور به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به وزرای عضو شورای عالی شهرسازی و معماری ایران تفویض می گردد. ملاک تصمیم گیری در خصوص اختیارات یادشده موافقت اکثریت وزرای عضو شورای مذکور است و مصوبات مزبور در صورت تأیید رئیس جمهور، با رعایت ماده (۱۹) آیین نامه داخلی هیئت دولت قابل صدور می باشد.

ماده ۴- وزارت کشور موظف است سازوکارها و راهکارهای اجرایی آزادسازی کامل حریم قانونی سواحل (شصت متر) موضوع تبصره ماده (۶۳) قانون برنامه چهارم توسعه را با همکاری دستگاههای اجرایی ذی ربط، ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تدوین و برای تصویب به هیئت وزیران ارایه نماید.

تبصره ۱- تا زمان انجام وظیفه مندرج در بند ب ماده (۲) این آیین نامه، در مواردی که استانداردهای گیلان، مازندران و گلستان محدوده های ساحلی را جهت تعیین حد آزادسازی به وزارت نیرو اعلام نمایند، وزارت نیرو مکلف است ظرف یک ماه آخرین نقطه پیشروی آب دریا را بر اساس داده های ثبت شده پنجاه سال اخیر، تعیین و به طور رسمی به استانداردها اعلام نماید.

تبصره ۲- کلیه وزارتخانه ها، سازمانها، شرکتها، مؤسسات وابسته به دولت موظفند تا پایان برنامه چهارم توسعه کشور، فاصله شصت متر از محل تراز تعیین شده و ماقبل آن تا دریا را آزاد نمایند.

تأسیساتی که الزاماً برای انجام وظایف قانونی باید در محدوده یاد شده باقی بمانند، از شمول این تبصره مستثنی می باشند.

تبصره ۳- هرگونه ساخت و ساز و مستحدثات و تغییر کاربری در محدوده یاد شده (به استثنای مواردی که قانوناً مجاز شناخته شده است) ممنوع است.

ماده ۵- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با همکاری وزارتخانه های کشور، امور اقتصادی و دارایی، فرهنگ و ارشاد اسلامی و مسکن و شهرسازی موظف است با رعایت بند

(ز) ماده (۱۴۵) قانون برنامه چهارم و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور ظرف دو ماه، آیین نامه اجرایی مربوط به چگونه بهره برداری عموم مردم از امکانات اقامتی دولتی موجود در خارج از شصت متر حریم ساحل را تهیه و برای تصویب به کارگروه موضوع تبصره ماده (۳) این آیین نامه ارسال نمایند. اختیارات هیئت وزیران در خصوص تصویب آیین نامه مزبور، به وزرای عضو کارگروه یاد شده تفویض می گردد.

ملاک تصمیم گیری در خصوص اختیارات یاد شده موافقت اکثریت وزرای عضو کارگروه مذکور است و مصوبات مزبور در صورت تأیید رییس جمهور، با رعایت ماده (۱۹) آیین نامه داخلی هیئت دولت قابل صدور می باشد.

ماده ۶ - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است اعتبارات مورد نیاز برای انجام مطالعات و اقدامات اجرایی این آیین نامه را پس از بررسی درخواست دستگاههای اجرایی مربوط، در بودجه های سالیانه پیش بینی، تأمین و پرداخت نماید.

ماده ۷ - پیگیری اقدامات اجرایی موضوع این آیین نامه در هر استان بر عهده استاندار مربوط می باشد.

پرویز داودی

معاون اول رئیس جمهور

(۲۲) آیین نامه اجرایی تبصره ۲ ماده ۲ قانون اراضی مستحدث ساحلی (مصوب ۱۳۸۷)

ماده ۱- در این آیین نامه اصلاحات زیر در معانی مشروح مربوط بکار می روند:

الف - تالاب: مطابق بند "۱" ماده (۱) کنوانسیون رامسر شامل باتلاق، لجن زارها و آبهای طبیعی و مصنوعی اعم از دائمی یا موقت که آبهای شور یا شیرین یا تلخ در آن به صورت راکد یا جاری یافت می شود و از جمله شامل آبگیرهای دریایی است که عمق آنها در پایین ترین حد جزر از شش متر تجاوز نکند.

ب - دریاچه: نوعی تالاب است اعم از شور یا شیرین که به آبهای آزاد راه ندارد.

ج - حریم: قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یک طرف آن متصل به آب دریاچه یا تالاب باشد.

د- حدود اراضی مستحدث: زمینهایی پایین تر از حد بستر که در نتیجه پایین رفتن سطح آب یا هر نوع جریان آب در کرانه های دریا و دریاچه ها (به استثنای دریاچه ارومیه) و یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالابها (به استثنای مرداب و برکه طبیعی) ظاهر و ایجاد شده یا خواهد شد.

ه - حد بستر: آخرین نقطه پیشرفتگی آب تالابها و دریاچه های موضوع این آیین نامه که در یک دوره زمانی معین (بر اساس داده های ثبت شده موجود) ظرف سه سال از تاریخ ابلاغ این آیین نامه توسط وزارت نیرو تعیین می گردد.

ماده ۲- عرض حریم تالابها (به استثناء مرداب و برکه طبیعی) عرصه ای به عرض ۱۵۰ متر است که بلافاصله بعد از حد بستر تعیین می گردد.

تبصره - وزارت نیرو مکلف است ظرف سه سال بعد از ابلاغ این آیین نامه، با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت جهاد کشاورزی عرض حریم تالابها و دریاچه های موضوع این آیین نامه را بر اساس شاخصهای زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و هیدرولوژیکی با اولویت تالابهای ثبت شده در کنوانسیون رامسر تعیین نماید.

ماده ۳- وزارت نیرو موظف است ظرف سه سال بعد از ابلاغ این آیین نامه نسبت به تهیه نقشه حد بستر و حریم اقدام نماید همچنین وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو موظفند به ترتیب نسبت به علامت گذاری حد بستر و حدود اراضی مستحدث و علامت گذاری حد حریم ظرف سه ماه اقدام نمایند.

ماده ۴- دریاچه های احدثی پشت سدها و مخزن تاسیسات آبی و کانالهای عمومی از موضوع این آیین نامه خارج بوده و تابع قانون تعیین حریم دریاچه احدثی در پشت سدها - مصوب ۱۳۴۴ - و قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ - و سایر قوانین مربوط خواهد بود.

ماده ۵- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور مکلف است اعتبارات مورد نیاز برای اجرای این آیین نامه را در سقف بودجه سنواتی پیشنهادی وزارتخانه های جهاد کشاورزی و نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست در لوایح بودجه سنواتی منظور نماید.

ماده ۶ - به منظور نظارت بر انجام به موقع وظایف دستگاههای موضوع این آیین نامه دستگاههای یاد شده مکلفند گزارش سالیانه مراحل پیشرفت اجرای آیین نامه و در صورت لزوم موانع مشکلات اجرایی آن را به هیئت وزیران گزارش نمایند.

این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۸۷/۱/۱۴ به تائید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

پرویز داودی
معاون اول رییس جمهور

فصل سوم

ابلاغیه‌ها، استعلامها، آراء هیأت

عمومی دیوان عدالت اداری و

مکاتبات حقوقی

(۱) نظریه شماره ۷/۴۳۹۳-۵/۱۰/۶۰ درخصوص منسوخ بودن تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح قانون شهرداریها

قانون شهرداری - مالکیت بستر آنها و رودخانه های طبیعی

تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح شهرداریها منسوخ است

سؤال - آیا تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح شهرداریها منسوخ است یا نه؟

نظر مشورتی اداره حقوقی بشرح زیر است:

" چون تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون اصلاح قانون شهرداریها مصوب ۱۳۴۵ با ماده ۲ قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷ در مورد مالکیت بسترانهار طبیعی و رودخانه ها مغایر و متضاد است لذا بحکم ماده ۶۵ قانون آب و نحوه ملی شدن آن، تبصره مذکور در آن قسمت که مغایر با ماده ۲ قانون آب است ملغی است و بخشنامه شماره ۱۰/۹۸۴۰ مورخ ۵۴/۱۰/۳ سازمان ثبت اسناد و املاک بخلافه اینکه (مداخله شهرداری در مورد بستر و حریم رودخانه ها مورد ندارد و مقررات تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون شهرداریها مصوب ۱۳۴۵ با تصویب قانون آب در این قسمت منسوخ است) صحیح و موافق موازین قانونی و موجه است.

(۲) استعمال در خصوص ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب از رئیس اداره حقوقی دادگستری

شماره ۴۷۵۱۴۷
تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۲
پست

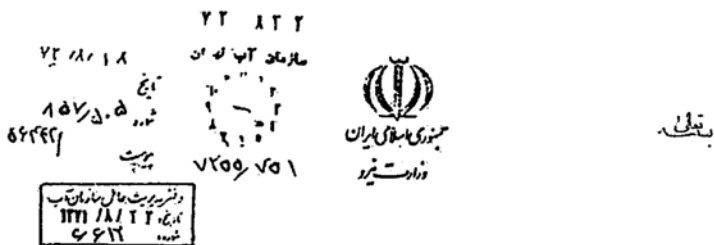
شرکت آب منطقه ای شمال - مازندران

بازگشت به شماره ۱۶۳۴۵/۴۰۰ مورخه ۶۳/۹/۶ نظریه مشورتی اداره حقوقی بشرح زیر است:

با التفات به ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب و تبصره های ذیل ماده مذکور و تعاریفی که از اراضی ساحلی و مستحدثه در ماده یک قانون نحوه احیا اراضی شده است جمله « در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی» صرفاً مربوط به اراضی ساحلی و مستحدثه (با لحاظ حریم قانونی) بوده و نسبت به قسمت اول ماده مذکور « بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی ... و برکه های طبیعی» تسری ندارد.

رئیس اداره حقوقی

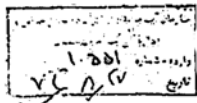
(۳) بخشنامه وزیر نیرو راجع به اجتناب از تبعات سو بهره برداری بی رویه شن و ماسه و خسارت به تاسیسات آبی

بخشنامه به کلیه شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان بطوریکه اطلاع دارند بموجب ماده ۴۸ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ صدور اجازه بهره برداری از شن و ماسه معمولی و خاک رس بستر و حریم رودخانه ها و مسیله ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو شده است و تبصره ماده مذکور حکم می کند که وزارت نیرو در موقع موافقت با صدور اجازه بهره برداری مشخصات فنی مورد نظر خود را اعلام و بر اجرای آنها نظارت کند.

متعاقباً یا تصویب تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کلی کشور بهره برداری از شن و ماسه و خاک رس معمولی به وزارت کشور محول گردیده و آئیننامه اجرایی آن در تاریخ ۱۳۶۳/۵/۷ بتصویب هیئت دولت رسیده است.

بموجب ماده ۳ آئین نامه مذکور برای تعیین عاملین استخراج و تعیین شرایط بهره برداری و سایر امور مذکور در آئین نامه در هر استان یک هیئت رسیدگی معین می شود که مدیر عامل سازمان آب منطقه ای یا رئیس دفتر امور آب استان مدیریت آنرا دارا می باشند که بعلاوه بر اساس تبصره ۳ ماده فوق هرگاه معدن مورد رسیدگی در بستر یا حریم رودخانه ها و انهار و مسیل یا حریم کنترلی سواحل دریاها و دریاچه ها واقع باشد مدیر یا رئیس اداره امور آب که معدن در حوزه مسئولیت او قرار گرفته در جلسه شرکت و نظر خود را ابراز می کند.

همچنین به موجب ماده ۴ آئین نامه یکی از وظایف هیئتهای رسیدگی تعیین مشخصات فنی بهره برداری و قید شرایطی است که رعایت آن از سوی بهره بردار الزامی می باشد، مضافاً اینکه صدور پروانه بهره برداری و باعضاء قرارداد استخراج و فروش و اجازه برداشت شن و ماسه و خاک رس معمولی انباشت مواد باطله و دفع مواد زائد در بستر و حریم رودخانه ها و مسیلهای انهار و شبکه های آبیاری و زهکشی منوط به کسب موافقت سازمان آب منطقه ای ذیربط شده است.

با توجه به این موارد مشخص است که اجرای تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ مورد اشاره در ماده ۶۸ قانون توزیع عادلانه آب منوط و موکول به کسب موافقت قبلی آن شرکت شده و چنانچه با بهره برداری از شن و ماسه و خاک رس موافقت نداشته باشید امکان صدور پروانه وجود ندارد و چنانچه شرایطی را برای بهره برداری لازم بدانید صدور پروانه مقید به آن شرایط خواهد شد بنابراین عنوان مطالبی در خصوص اینکه وزارت کشور و فرماندارها شهرداریها یا صدور پروانه بهره برداری از شن و ماسه لظلمات و صدماتی را به روال رودخانه و تأسیسات بهره برداری از آب وارد می کنند با وجود امکانات قانونی یاد شده قابلیت استماع ندارد و میتوانید بموقع و قبل از صدور پروانه، نظریات خود را در هیئت رسیدگی و یا در اعلام موافقت ملحوظ نموده و درج شرایط و رعایت جوانب فنی را در پروانه بهره برداری بخواهید و بر اجرای آنها نظارت مستمر داشته باشید و بدیهی است چنانچه عاملین استخراج بر خلاف پروانه عمل نمایند همزمان موضوع را به دادگاه ذیصلاح و هیئت رسیدگی گزارش و باقتضای مورد عمل کنید.

بنابمراتب و بمنظور اجتناب از تبعات سوء بهره برداریهای بی رویه و جلوگیری از ورود خسارت به تأسیسات آبی و بیم خوردن روال طبیعی رودخانه ها توجه آن شرکت را به نکات زیر معطوف می دارد.

الف - در هیئتهای رسیدگی که تشکیل می شود بطور مستمر و جدی و یا مطالعه قبلی موضوع جلسه شرکت و حضور فعال داشته باشید.

ب - در موقع موافقت با صدور پروانه بهره برداری لازم است محدوده برداشت شن و ماسه بطور دقیق و معین و میزان و نوع برداشت (شن و ماسه و خاک رس) مشخص و کمیت و کیفیت برداشت آنها از حیث عمق و شیب و حریم و حد بستر و تعادل رژیم رودخانه و ابتدا و انتهای برداشت هر عامل موثر دیگر مشخص و به دستگاه صادر کننده اعلام تا موارد مذکور در پروانه قید شود.

ج - توجه داشته باشند که هرگاه بهره برداری از شن و ماسه برای روال طبیعی رودخانه یا موارد دیگر زیانبار باشد الزامی به موافقت نداشته و صراحتاً مخالفت کنید.

د - عملیات بهره برداری از شن و ماسه بهیچوجه نباید به حقوق اشخاص مجاور بستر خلیلی وارد کند و این نکته در موقع اعلام شرایط به دستگاه صادر کننده پروانه باید اعلام شود.

ه - برآنچه در بندهای بالا به آنها اشاره رفته باید بطور مداوم نظارت شود و چنانچه تخلیفی صورت گرفته باشد موضوع به هیئت رسیدگی جهت تشکیل جلسه و اتخاذ تصمیم اعلام گردد.

و- هرگاه دخل و تصرفاتی از ناحیه اشخاصی که پروانه بهره برداری از شن و ماسه رودخانه ها تحصیل نکرده اند در بستر رودخانه صورت گیرد باستناد تبصره ۳ ماده ۲ و با استفاده از ماده ۴۸ قانون توزیع عادلانه آب اقدام فرمائید.

ز- هرگاه به مواردی برخورد نمودید که پروانه بهره برداری بدون کسب موافقت قبلی آن شرکت برای شن و ماسه و خاک رس معمولی واقع در محدوده مذکور در ماده ۴۸ قانون توزیع عادلانه آب صادر گردیده ضمن اعتراض رسمی با استانداری مراتب را به وزارت نیرو نیز گزارش فرمائید.

ح- برداشت شن و ماسه غیر معمولی (در مواردی که شن و ماسه دارای کانیهایی با ارزشی باشد که تفکیک آنها مقرون بصرفه است) از شمول تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۶۳ خارج است و کلاً در شمول ماده ۴۸ قانون توزیع عادلانه است.

در خاتمه انتظار دارد نظارت و مراقبت بر حفظ روال طبیعی و صحیح بستر و حریم رودخانه ها و انها را به عنوان حفظ سرمایه های ملی تلقی نموده و از این موارد انتظار تحصیل منفعت و عایدات برای شرکت نداشته باشید.

رئیس هیئت مدیره
شرکت توسعه و عمران
وزیر صنعت، معدن و تجارت

رونوشت:

- معاونت امور آب جهت اطلاع.
- معاونت حقوقی و مجلس جهت اطلاع.
- دفتر وزارتی

(۴) بخش نامه وزیر محترم نیرو در خصوص تبصره (۳) ذیل ماده (۲) قانون توزیع عادلانه آب
(۴۹۷۸/۱۰/۷۵ مورخ ۱۹/۸/۷۵)

تاریخ ۱۹/۸/۷۵
شماره ۷۵
پرست

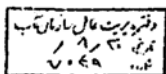
بیت

به کلیه شرکتهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان

نظر به اینکه برخی از شرکتهای آب منطقه ای در رابطه با احداث غیر مجاز تاسیسات در بستر و حریم رودخانه ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیل ها و مرداب و برکه های طبیعی و همچنین حریم سواحل دریاها و دریاچه ها اعم از طبیعی یا مخزنی، بدون مراعات تبصره ۳ ذیل ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب از سوی بعضی از شهرداریها با مشکلاتی مواجه بودند که به این وزارت منعکس شد و با توجه به اینکه در رابطه با نسخ تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون شهرداری و بر حسب نسبت ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب و تبصره های ذیل آن خصوصاً تبصره ۳ ماده مزبور میان وزارت نیرو و وزارت کشور اختلاف نظر وجود داشت، لذا موضوع از معاونت محترم حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری که بنا بر نظر هیات محترم وزیران نظریه ابرازی آن معاونت ملاک عمل خواهد بود استعلام و معاونت مزبور طی نامه شماره ۵۷۰۸/۴۰ مورخ ۷۵/۷/۲۲ (تصویر پیوست) نسبت به موضوع اعلام نظر نموده است. علیهذا با توجه به نظریه صریح معاونت محترم حقوقی ریاست جمهوری مبنی بر حاکمیت قانون توزیع عادلانه آب و ضرورت کسب مجوز شهرداری ها از سازمانهای آب منطقه ای ذریبط برای هرگونه اقدام در بستر و حریم رودخانه ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و ... لازم است که مراقبت جدی فرمایید که:

- ۱- شهرداری ها قبل از احداث هرگونه تاسیسات و ساختمان مجوز لازم را کسب کنند و در صدور مجوز نیز به طور کامل مسائل مهندسی رودخانه مورد توجه قرار گیرد و در غیر اینصورت با استفاده از اختیارات قانونی خود نسبت به ممانعت و قلع و قمع تاسیسات احداث شده اقدام نمایند.
- ۲- در مورد تاسیسات احداث شده قبلی نیز لازم است مورد به مورد پس از بررسی کارشناسی صورتی که احداث این تاسیسات مشکلاتی را بلحاظ عدم رعایت قانون توزیع عادلانه آب و عدم رعایت مسائل

۱۱۵/۷/۲۲

تاریخ: ۱۳۸۶/۸/۵
شماره: ۱۷۸۶۱۰
پست

بیت

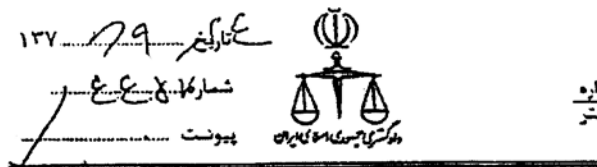
فنی از دیدگاه مهندسی رودخانه ایجاد نموده است، بر اساس تبصره های ۳ و ۴ ذیل ماده ۲ و نیز ماده ۳۱ قانون توزیع عادلانه آب، اقدام قانونی نموده و سریعاً از آنها رفع تجاوز بعمل آید. در هر حال در صورت تخلف و عدم حصول نتیجه از پی گیری های انجام شده در سطح استان، مراتب را به دفتر مهندسی رودخانه ها و سواحل اعلام فرمایید.

وزیر بهداشت
دکتر محمد علی لاریجانی

رونوشت:

- معاون امور آب
- معاون امور حقوقی و مجلس

(۵) نظریه اداره حقوقی قضاییه در خصوص موقوفه و مبنی بر اینکه بستر رودخانه
انفال و اموال عمومی است

بسمه تعالی

آقای سلماسی

مدیر کل محترم امور آب منطقه قزوین

عطف به استعلام شماره ۲۱۸۷/۴۳۴ - ۷۷/۵/۳۱ نظر مشورתי کمیسیون قوانین مدنی

بشرح زیر اعلام می گردد:

نظر به اینکه قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷ و قانون توزیع عادلانه آب
مصوب ۱۳۶۱ بستر و حریم رودخانه ها جزء مشترکات مردم و ثروت ملی محسوب
می شود بالفرض که این بستر از محدوده زمین های موقوفه بگذرد بلحاظ اینکه وقف در
انفال و اموال عمومی مصداق ندارد، این اراضی در اختیار وزارت نیروست و دولتی
محسوب میشود.

۱۷۶
۵۷/۹/۳۰

(۶) نظریه دیوان محاسبات استان تهران در خصوص واگذاری و فروش انهار متروکه و مسیله‌ها

تاریخ
پیوست

دیوان محاسبات کشور

۸۱۱۲۰۰۴۰
۷۷/۱۰/۱۵

مدیرعامل محترم سازمان آب منطقه ای تهران

با اهداء سلام

احترماً در خصوص واگذاری بستر متروکه و انهار طبیعی در محدوده شهرها و روستاها پس از بررسیهای انجام شده توسط هیئت عمومی دیوان محاسبات کشور با توجه به مفاد بند ح ماده ۸ آئین نامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیله‌ها و مردابها و برکه های طبیعی مصوب ۱۳۷۰/۴/۱۲ توسط وزارت نیرو با رعایت مقررات امکان پذیر است، علیهذا هرگونه دخل و تصرف شهرداریها در اراضی انهار متروکه و مسیله‌ها بدون رعایت مقررات مذکور صورت پذیرفته فاقد محمل قانونی می باشد از طرفی وجوه حاصل از فروش اینگونه اراضی در سنوات قبل توسط وزارت نیرو و سازمانهای تابعه با رعایت مقررات بحساب درآمد عمومی خزانه کشور واریز شود، خواهشمند است دستور فرمائید مراتب فوق را در کلیه ادارات تابعه اعمال نمایند.

سرپرست هیئت محاسباتی
شرکت های دیوان محاسبات استان تهران
۷۷/۱۰/۱۵

رونوشت:

- مدیر کل محترم دیوان محاسبات استان قم جهت استحضار و نامه شماره ۲۶-۳۷۳۳/۲۱-۷۷/۹
- مدیر کل محترم امور آب قزوین عطف به نامه شماره ۴۳۴-۳۷۵۲/۱۵-۷۷/۱۰
- هیئت مستقر در سازمان آب منطقه ای تهران
- دفتر دیوان محاسبات استان تهران

(۷) نامه مدیر کل دفتر حقوقی در مورد اجاره و فروش بستر مسیلها و رودخانه های متروکه

تاریخ: ۱۳۸۰/۰۳/۰۶
پست دارد

بیتلف

سازمان آب منطقه ای تهران

با سلام عطف بنامه شماره ۳۹۴/۷۲۵۵/۱۳۱ مورخ ۷۸/۹/۲۷ در مورد اراضی واقع در بستر مسیلها و رودخانه های متروکه به اطلاع می رساند:

واگذاری بستر متروکه موارد فوق الذکر فقط در قالب ماده ۸ آئین نامه نحوه تعیین بستر و حریم رودخانه ها و مسیلها و ... و تبصره الحاقی به ماده مزبور و بصورت اجاره توسط وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه ای امکانپذیر خواهد بود و فروش اینگونه اراضی ممنوع بوده و محصل قانونی ندارد.

ضمناً لازم به ذکر است که با توجه به مقررات ماده ۲ قانون عادلانه آب و تبصره ۳ ماده مزبور که وزارت نیرو را مرجع صدور مجوز جهت هرگونه دخل و تصرف در بستر رودخانه ها و دانسته و نیز با توجه به نظریه شماره ۵۷۰۸/۴۰ مورخ ۷۵/۷/۲۲ معاونت محترم حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری و نظریه شماره ۲۴۸۹۳ مورخ ۷۴/۹/۲۲ دفتر حقوقی ریاست جمهوری (تساویر پیوست) اقدام به هرگونه عملیات عمرانی توسط شهرداریها بدون موافقت وزارت نیرو فاقد مجوز قانونی است و لازم است این مطلب در موارد لازم مد نظر قرار بگیرد.

احمد بابائی
مدیر کل دفتر حقوقی

۲۱۶۵/۱۳۱
۰۶/۰۳/۸۰

(۸) بخشنامه رئیس قوه قضایی درخصوص جلوگیری از ساخت وساز در حریم و بستر رودخانه و تجاوز و تخریب تأسیسات آب و برق

شماره: ۷۸۰۷۰۰۰۰
تاریخ: ۱۳۸۰/۰۶/۰۵
پست

توزیع: بخشنامه به مراجع قضائی (دادگاههای عمومی - انقلاب) سراسر کشور

نظر به اینکه مسئولیت حفظ و نگهداری و بهره برداری مناسب از تأسیسات آب و برق و شبکه های ابیاری عمومی کشور و جلوگیری از تجاوز و تخریب و سرقت و اخلال تأسیسات مزبور و حریم قانونی آنها بعهده وزارت نیرو و شرکتهای آب و برق و آب و فاضلاب منطقه ای میباشد و با توجه به اهمیت حفظ تأسیسات مزبور به عنوان ثروت عمومی و ضرورت برخورد قاطع با متجاوزین و اخلال کنندگان و با لحاظ ماده ۱۰ قانون سازمان آب و برق ایران و مواد ۳۰ و ۵۰ قانون توزیع عادلانه آب و لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور و قانون مجازات اخلال کنندگان در تأسیسات آب و برق و مواد ۶۵۹-۶۶۰-۶۸۷ قانون مجازات اسلامی لازم است در موارد زیر الف - آلوده کردن آب های عمومی خصوصاً آب شرب مردم ب- ساخت و ساز غیر مجاز در حریم رودخانه ها و انهار و تأسیسات عمومی آب ج- تجاوز و تخریب شبکه های توزیع برق و حریم خطوط فشار قوی و سرقت و استفاده غیر مجاز از تأسیسات آب و برق د - حفر چاه های غیر مجاز خصوصاً در مناطقی که به علت کاهش آب زیر زمینی ممنوعه اعلام گردیده و رسیدگی به شکایات افراد علیه وزارت نیرو و شرکتهای آب و فاضلاب در خصوص مسدود نمودن چاههای غیر مجاز و درخواست حفر چاه جدید دادگاه ها ضمن رسیدگی خارج از نوبت به شکایت نمایندگان قانونی وزارت نیرو و شرکتهای وابسته به لحاظ فنی بودن موضوع در هر مورد از نظرات و توضیحات کارشناسان و مسئولین فنی نهادهای مذکور برای کشف حقیقت استفاده نموده و آنگاه با لحاظ مدافعات متهم و تحقیقات انجام شده رای مقتضی صادر نمایند و چون شرکتهای برق منطقه ای و آب و فاضلاب دارای شخصیت حقوقی مستقل و در مواردی نیز ماهیت دولتی ندارند. لذا لازم است در دعاوی له و علیه این شرکتها و کارکنان آنان شخصیت حقوقی آنها لحاظ گردیده و نماینده قانونی آنها برای ادای توضیح در دعاوی و شکایت له و علیه این شرکتها دعوت احضار گردد.

رؤسای حوزه های قضائی مربوطه مسئول حسن اجرای این بخشنامه میباشند.
رئیس قوه قضائیه
مهر و امضاء

(۹) رای صادره هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر ابطال آئین نامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها

شماره روزنامه رسمی ۱۳۷۹/۸/۸-۱۶۲۱۹

۱۳۷۹/۵/۲۳ تاریخ

کلاس پرونده ۲۵۶/۷۸

شماره هـ- ۲۵۶/۷۸

شماره دادنامه ۱۷۹

مرجع رسیدگی: هیات عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: آقای فیروز ملکی

طرف شکایت: وزارت نیرو

موضوع شکایت: ابطال آئین نامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیله ها و

مرداب ها و برکه های طبیعی به شماره ۴۸۲۰۰/۵۲۰ مورخ ۱۳۷۰/۴/۱۲

مقدمه: شاکی طی دادخواست تقدیمی اعلام داشته است آئین نامه «تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و ...» که در مورخ ۱۳۷۰/۴/۱۲ به تصویب وزیر سابق نیرو رسیده کاملاً برخلاف قانون و خارج از حدود اختیارات مرجع تصویب آن است. به صراحت اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هر گونه بخشنامه و آئین نامه ای که از سوی هر یک از وزیران وضع می شود نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. تصویب این آئین نامه برخلاف نص صریح ماده ۵۱ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ است که مقرر می دارد «آئین نامه های اجرایی این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی بر حسب مورد تهیه و پس از تصویب هیات وزیران قابل اجرا خواهد بود» در حالی که این آئین نامه به تصویب هیات وزیران نرسیده است. بنا به مراتب تقاضای ابطال آن را دارد مدیر کل دفتر حقوقی وزارت نیرو در پاسخ به شکایت مذکور طی نامه شماره ۲۴۷۴/۴۱۰ مورخ ۱۳۷۸/۸/۲۶ اعلام داشته اند بموجب تبصره یک ماده دو قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱، وزارت نیرو مسئولیت تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و ... را به عهده دارد و در اجرای این امر و نظریه ریاست جمهوری که صدور مصوبه هیات وزیران را در خصوص مورد بحث ضروری تشخیص نداده و آنرا از وظایف و اختیارات وزارت نیرو دانست و نیز اختیارات حاصله از اصل ۱۳۸- قانون اساسی، وزیر وقت نیرو با تدوین آئین نامه مورد بحث روش و نحوه و ملاک عمل جهت تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار طبیعی و ... واقع در سراسر کشور را تبیین و مورد تصویب قرار داد.

علاوه بر مراتب فوق قید ماده ۵۱ قانون مزبور و ذکر مرجع تصویب آئین نامه های اجرایی قانون مورد اشاره مانع از استفاده وزیر نیرو از اختیارات حاصل از اصل ۱۳۸ قانون اساسی که به وزراء اجازه وضع آئین نامه های لازم را داده است نمی باشد و آئین نامه مزبور هیچگونه مغایرتی با مقررات و موازین قانونی خصوصاً قانون توزیع عادلانه آب ندارد تا موجبی جهت ابطال آن باشد هیات عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجت الاسلام و المسلمین دری نجف آبادی و با حضور روسای شعب بدوی و مستشاران شعب تجدید نظر تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء به شرح آتی مبادرت به صدور رای می نماید.

رای هیات عمومی

به موجب تبصره یک ماده دو قانون توزیع عادلانه آب مصوب سال ۱۳۶۱ « تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل با توجه به امار هیدرولوژی رودخانه ها و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی با وزارت نیرو است » و به صراحت ماده ۵۱ قانون مزبور « آئین نامه های اجرایی این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی بر حسب مورد تهیه و پس از تصویب هیات وزیران قابل اجرا خواهد بود » نظر به اینکه وزارت نیرو به شرح آئین نامه نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیله ها و مرداب ها و برکه های طبیعی، علاوه بر حدود صلاحیت خود در تعیین پهنای بستر و حریم آن در موارد مطرح در تبصره فوق الذکر اقدام به وضع مقرراتی خارج از حدود اختیار خود به شرح مندرج در تبصره یک ماده ۲ قانون مذکور نموده است. بنابراین و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری آئین نامه مذکور ابطال می شود.

رئیس هیات عمومی دیوان عدالت اداری - قربانعلی دری نجف آبادی

(۱۰) بند (۱۱) صورتجلسه هیئت رسیدگی به امور معادن مبنی بر جایگزینی مصالح کوهی بجای شن و ماسه رودخانه ای در استان تهران

شماره: _____

تاریخ: _____

پیوست: _____

وزارت کشور
استاندارداری تهران

اداره کل محترم منابع طبیعی استان تهران

اداره کل محترم امور اراضی استان تهران

اداره کل محترم امور آب استان تهران

سلام علیکم

احتراماً تصویر بند ۱۱ صورتجلسه هیئت رسیدگی به امور معادن در جلسه ۲۰۳-۷۹/۹/۱۳ مبنی بر جایگزینی مصالح کوهی بجای شن و ماسه رودخانه ای ارسال می گردد خواهشمند است دستور فرمائید از واگذاری اراضی ملی و حریم و بستر رودخانه ها به متقاضیان جهت بهره برداری شن و ماسه به منظور جلوگیری از تخریب بیش از حد اراضی خودداری نمایند.

محمد حسن متقار
مدیرکل دفتر حقوقی

۷۲۱۸-۴۷۷۵۸
۱۳۳/۱۷/۱۵

رونوشت:

- معاونت محترم اداری و مالی و برنامه ریزی جهت استحضار به انضمام رای هیئت مذکور

(۱۱) بخشنامه به مراجع قضایی سراسر کشور در خصوص لزوم رسیدگی خارج از نوبت به شکایت نمایندگان قانونی وزارت نیرو و شرکتهای وابسته و دعوت از نماینده قانونی آنها در دعاوی له و علیه آنها برخورد قاطع با متجاوزان و اخلال کنندگان به تاسیسات عمومی

تاریخ تصویب: ۱۳۷۸/۱۲/۸

بخشنامه به مراجع قضایی (دادگاه های عمومی و انقلاب) سراسر کشور
لزوم رسیدگی خارج از نوبت به شکایت نمایندگان قانونی وزارت نیرو و شرکت های وابسته و دعوت از نماینده قانونی آنها در دعاوی له و علیه آنها؛ برخورد قاطع با متجاوزان و اخلال کنندگان به تاسیسات عمومی؛

نظر به این که مسئولیت حفظ، نگهداری و بهره برداری مناسب از تاسیسات آب و برق و شبکه های آبیاری عمومی کشور و جلوگیری از تجاوز، تخریب، سرقت و اخلال در تاسیسات مزبور و حریم قانونی آنها به عهده وزارت نیرو و شرکت های آب و برق و فاضلاب منطقه ای می باشد و با توجه به اهمیت حفظ تاسیسات مزبور به عنوان ثروت عمومی و ضرورت برخورد قاطع با متجاوزان و اخلال کنندگان و بالحاظ ماده ۱۰ قانون سازمان آب و برق ایران و مواد ۳۰ و ۵۰ قانون توزیع عادلانه آب و لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و برق کشور و قانون مجازات اخلال کنندگان در تاسیسات آب و برق و مواد ۶۵۹ و ۶۶۰ و ۶۸۷ قانون مجازات اسلامی لازم است در موارد زیر:

الف - آلوده کردن آب های عمومی خصوصاً آب شرب مردم.

ب- ساخت و ساز غیر مجاز در حریم رودخانه ها و انهار و تاسیسات عمومی آب؛

ج- تجاوز و تخریب شبکه های توزیع برق و حریم خطوط فشار قوی و سرقت و استفاده غیر مجاز از تاسیسات آب و برق؛

د- حفر چاه های غیر مجاز، خصوصاً در مناطقی که به علت کاهش آب زیر زمینی ممنوعه اعلام گردیده و رسیدگی به شکایات افراد علیه وزارت نیرو شرکت های آب و فاضلاب در خصوص مسدود نمودن چاه های غیر مجاز و درخواست حفر چاه جدید؛

دادگاه ها ضمن رسیدگی خارج از نوبت به شکایت نمایندگان قانونی وزارت نیرو و شرکت های وابسته و به لحاظ فنی بودن موضوع در هر مورد از نظرات و توضیحات کارشناسان و مسئولین فنی نهادهای مذکور برای کشف حقیقت استفاده نموده و آن گاه با لحاظ مدافعات متهم و تحقیقات انجام شده رای مقتضی صادر نمایند و چون شرکت های برق منطقه ای و آب و فاضلاب داری شخصیت حقوقی مستقل و در مواردی نیز ماهیت دولتی ندارد. لذا لازم است در دعاوی له و علیه این شرکت ها و کارکنان آنان شخصیت حقوقی آنها لحاظ گردیده و نماینده قانونی آنها برای ادای توضیح در دعاوی و شکایات له و علیه این شرکت ها دعوت احضار گردد. روسای حوزه های قضایی مربوطه مسئول حسن اجرای این بخشنامه می باشند.

سید محمود هاشمی شاهرودی

رئیس قوه قضائیه

(۱۲) نامه ابلاغیه دبیر شورایعالی شهرسازی به استانیها درخصوص ممنوعیت ساخت و ساز در حریم رودخانه و سواحل دریا و دریاچه ها

وزارت مسکن و شهرسازی	تاریخ:
معاون شهرسازی و معماری	شماره:

بسمه تعالی

ریاست محترم سازمان مسکن و شهرسازی (کلیه استانها)

با عنایت به نامه شماره ۱۸۷۴۳/۳۰۰ مورخ ۸۰/۴/۶ معاون محترم امور مجلس و پشتیبانی وزارت نیرو در خصوص ممنوعیت ساخت و ساز در حریم سواحل دریاها و دریاچه ها به استناد تبصره ۳ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب و ممنوعیت ایجاد هرگونه اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه ها و انهار طبیعی و ... حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها اعم از طبیعی یا مخزنی، مقتضی است، کلیه واحدهای مسئول صدور پروانه ساختمانی در روستاها، مناطق شهری و خارج از محدوده شهرها و شهرداریها، کمیسیونهای ماده ۵، کمیسیونهای ماده ۱۳ احداث بنا در خارج از محدوده شهرها سازمانهای مسئول صدور، موافقت اصولی برای احداث صنایع و یا تأسیسات کشاورزی و غیره ابلاغ فرمایید ایجاد و احداث اعیانی و دخل و تصرف در مناطق فوق و صدور هرگونه مجوز و موافقتهای اصولی را برای متقاضیان منوط به ارایه موافقت وزارت نیرو (شرکتهای آب منطقه ای ذیربط) نمایند. تصویر نامه فوق عیناً جهت اطلاع و دستورات لازم ارسال می گردد.

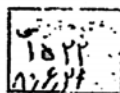
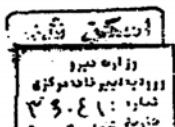
پیروز حناچی

معاون شهرسازی و معماری و
دبیر شورای عالی شهرسازی

۱۵۲۲-۱۴۲۲-۵-۵۰۰
۸ - ۶ ✓

رونوشت: دفتر وزارتی جهت استحضار

- معاون محترم امور مجلس و پشتیبانی وزارت نیرو جهت استحضار
- دفتر معاونت و امور مدیریت شهری
- گروه جهت اطلاع
- خانم مهندس احمدی به انضمام ضمائم جهت پیگیری
- پرونده گردان

(۱۳) مصوبه دیوان عدالت اداری در خصوص ماده ۸ آئین نامه مربوط به بستر و حریم

تاریخ تصویب: ۱۳۸۰/۱۲/۱۴

شماره دادنامه: ۴۲۶

قابلیت واگذاری باقیمانده بستر واقع در مجاورت و امتداد رودخانه ها و نهرها و مسیلها به صورت اجاره به متقاضی هیئت عمومی دیوان عدالت اداری طبق ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ (بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانه اعم از اینکه جریان دائم یا فصلی داشته باشند و مسیل و بستر مردابها و برکه های طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین است اراضی ساحلی و اراضی مستحذته که در اثر پائین رفتن سطح آب دریاها و دریاچه ها و یا خشک شدن مردابها و باتلاق ها پدید آمده باشد در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی و بموجب تبصره ۳ ماده مذکور ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیلها و مرداب و برکه های طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است مگر با اجازه وزات نیرو) بنابراین ماده ۸ آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیلها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۱ هیات وزیران در خصوص اختیار وزارت نیرو به واگذاری باقیمانده بستر واقع در مجاورت و امتداد رودخانه ها و نهرها و مسیلهای مذکور در قانون فوق الذکر به صورت اجاره به دستگاههای متقاضی به منظور اجرای طرحهای آب و برق بر اساس ماده ۲ و تبصره ۳ آن از قانون توزیع عادلانه آب مغایرتی با قانون ندارد.

رئیس هیئت عمومی دیوان عدالت اداری - دری نجف آبادی

(۱۴) نامه معاونت حفاظت و بهره برداری مبنی بر اعلام و انتشار اطلاعیه تعیین حریم و بستر سراسری توسط شرکتهای آب منطقه ای و آب و برق خوزستان

تاریخ: ۸۰/۹/۱۳
شماره: ۳۰۵۵۹/۱۴
پیوست:

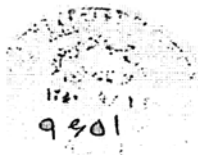
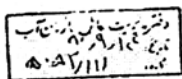
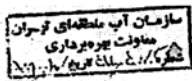
بسمه تعالی
وزارت نیرو

سازمان مدیریت منابع آب ایران

کلیه شرکت های آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان

نظر به اینکه در اجرای آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، ... در برخی از مناطق ادارات امور آب رأساً مبادرت به اعلام تعیین بستر و حریم نموده و یا با تعیین بستر و حریم سرتاسری نسبت به اجرای ماده ۳ آئین نامه مذکور اقدام می نمایند. با عنایت به اینکه طبق آئین نامه مربوط به بستر و حریم و ... تعیین بستر و حریم به شرکت آب منطقه ای محول گردیده و طبق مواد ۳ و ۴ و ۵ و ... مراتب اعتراض اشخاص و رسیدگی در کمیسیون و اعلام به اداره ثبت اسناد و املاک و ... باید توسط شرکت صورت پذیرد و ادارات امور آب فاقد شخصیت حقوقی مستقل بوده و در دعاوی احتمالی، نظریه اداره مذکور و آگهی منتشره مورد توجه محاکم قضائی قرار نخواهد گرفت. لذا بدینوسیله تأکید می نماید پس از انجام اقدامات مربوط و تعیین بستر و حریم، اعلام و انتشار اطلاعیه های محلی مربوط توسط شرکت های آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان صورت پذیرد.

محمد حسن سلیمان
معاون حفاظت و بهره برداری

(۱۵) نامه مدیر کل دفتر حقوقی درخصوص واگذاری بستر انهار متروکه طبیعی و احداثی

تاریخ : ۸۱۰۰/۸/۰۷

شماره : ۴۸۰۲۸/۱۱۰

پوست :

بسمه تعالی

سازمان آب منطقه‌ای تهران

با سلام

عطف به نامه شماره ۱۳۴۱/۱۳۱ مورخ ۸۱/۷/۲۹ در خصوص واگذاری بستر انهار متروکه به اطلاع می‌رساند.

با توجه به صراحت بند اول نامه شماره ۲۵۲۳۷/۴۱۰ مورخ ۸۱/۴/۳۰ مبنی بر عدم شمول مقررات ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب و تبصره ۳ ماده مزبور نسبت به انهار احداثی، کاملاً واضح است که بند ۲ نامه تنها ناظر به بستر انهار طبیعی است و لاغیر.

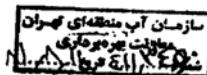
علیهذا با عنایت به مراتب فوق تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون شهرداریها که با تصویب قانون آب و نحوه ملی شدن آن و سپس قانون توزیع عادلانه آب نسخ شده است تنها در ارتباط با بستر انهار طبیعی و ... می باشد.

ضمناً ماده ۳۹ قانون توزیع عادلانه آب در خصوص انهاری که در زمین دیگری جریان داشته است تعیین تکلیف نموده و ضروری است اشخاص ذینفع برای از بین بردن حق مجرا و اقدامات بعدی به نحو مذکور در ماده مرقوم عمل نمایند.

با احترام

احمد بابائی

مدیر کل دفتر حقوقی

(۱۶) گزارش دفتر حقوقی به وزیر محترم نیرو در خصوص تبصره (۶) ماده قانون شهرداریها
(مالکیت بستر رودخانه در محدوده شهرها)

بسمه تعالی

تاریخ: ۸۶/۱۰/۱۴

شماره: ۶۲۶۳۹/۴۱۰

پیوست:

جناب آقای مهندس بیطرف

وزیر محترم نیرو

با سلام و احترام، عطف به یادداشت مورخ ۸۱/۱۰/۱۱ جنابعالی در حاشیه نامه شماره ۵۰۷۲۹ مورخ ۸۱/۱۰/۱۰ کمیسیون امور زیربنائی و صنعت محیط زیست در خصوص پیشنهاد شهرداری تهران راجع به اصلاح آئین نامه بستر و حریم رودخانه ها و ... به استحضار می رساند:

همانطور که مستحضرید پیشنهاد شهرداری تهران در سال گذشته در کمیسیون مطرح گردید. دلایل وزارت نیرو مبنی بر اینکه با تصویب قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب ۱۳۴۷ و قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۶۱ تبصره (۶) ماده (۹۶) قانون شهرداریها (که بستر رودخانه ها را در داخل محدوده شهرها ملک شهرداری می داند) منسوخ می باشد مورد تأیید کمیسیون قرار گرفت ولی از آنجا که شهرداری تهران مدعی بود مردم به بستر رودخانه ها در داخل شهرها تجاوز می کنند و شهرداری فاقد اختیار لازم برای جلوگیری از ساخت و ساز و مدیریت نسبت به بستر رودخانه هاست قرار شد کمیته ای با شرکت نمایندگان وزارتخانه های کشور، مسکن و شهرسازی و نیرو و معاونت حقوقی ریاست جمهوری تشکیل و پیشنادهای لازم را در این خصوص بدهد. در این راستا دو جلسه در وزارت کشور با حضور نمایندگان وزارت نیرو و مسکن و شهرسازی و کشور و در غیاب نماینده معاونت حقوقی ریاست جمهوری تشکیل گردید. وزارت کشور در این جلسات خواهان تعیین هر چه زودتر بستر رودخانه ها در شهرها و واگذاری بسترهای متروکه به شهرداریها بود که در آنها خیابان، پارک و ... احداث کنند و اصولاً بستر رودخانه ها در داخل شهرها در اختیار شهرداریها باشد که نمایندگان وزارت نیرو در خصوص تعیین بستر مخالفتی نداشته ولی این کار را تدریجی و با توجه به بودجه و امکانات عملی اعلام نمودند و در خصوص تعیین فوری بستر یا تامین هزینه آن توسط شهرداریها نیز اعلام آمادگی نمودند ولی با این امر که بستر در داخل شهرها در اختیار شهرداری باشد یا به صورت شورایی اداره شود مخالفت نمودند و آخرین پیشنهاد مکتوب وزارت نیرو نیز که برای وزارت کشور فرستاده شده مبین این امر است و در واقع وزارت نیرو هیچگاه وزارت کشور در مورد موضوع بستر رودخانه در داخل شهرها به توافقی نرسیده اند که در صفحه دوم نامه کمیسیون زیربنائی به نتایج کمیته اشاره شده است. لذا آنچه تحت این عنوان آمده است پیشنهاد منحصر وزارت کشور ریاست بدون هماهنگی وزارت نیرو. اما در مورد بندهای الف، ب و ج پیشنهادی در وزارت کشور به استحضار می رساند.

بسمه تعالی

تاریخ: ۸۶/۱۰/۱۴
شماره: ۶۲۶۳۹/۴۱۰
پیوست:

۱- عضویت وزارت نیرو در شورایی عالی شهرسازی و معماری ارتباطی با تصمیم گیری در مورد حد بستر و کاربری آن ندارد. از نظر وزارت نیرو هر نقطه از رودخانه مرتبط با تمام طول رودخانه از ابتدا تا انتهاست و هرگونه فعل و انفعال و تصمیم گیری و دخالت در آن باید توسط وزارت نیرو و متولی واحدی انجام گردد و لذا نمی توان در یک مقطع از رودخانه که در داخل شهر قرار دارد جداگانه تصمیم گیری نمود.

بند «ب» پیشنهادی صراحتاً با ماده (۲) قانون توزیع عادلانه آب در تعارض است زیرا به موجب ماده (۲) مذکور ایجاد هرگونه اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه با بطور مطلق با اجازه وزارت نیرو باید باشد در حالیکه بند «ب» وزارت نیرو را در حالت انفعالی قرار داده و ایجاد تاسیسات آبیاری را در بستر رودخانه ها با موافقت شهرداری بلامانع دانسته است بنابراین بلحاظ مخالفت صریح این بند با قانون قابلیت پذیرش ندارد.

ج- واگذاری مدیریت و مسئولیت بستر و حریم رودخانه ها در داخل شهرها به شهرداریها با وظایف وزارت نیرو و مدیریت یکپارچه رودخانه مغایرت دارد. اداره رودخانه امری فنی و تخصصی است و مدیریت تاسیسات آبی بالا دست و پایین دست شهرها با وزارت نیرو است و واگذاری یک بخش از این مجموعه به دستگاه دیگری که تخصص و اطلاعی از وضعیت رودخانه نداشته و مسئولیت تأمین آب مورد نیاز مصارف مختلف نیز با آن نمی باشد لوث مسئولیت و هدر دادن منابع و به مخاطره انداختن جان و مال اشخاص است.

متأسفانه در سالهای اخیر و با وجود صراحت کافی قانونی شهرداریها دخالتهایی در بستر رودخانه های داخل شهر داشته اند و هزینه های سنگینی کرده اند که بعضاً نیز بلا استفاده مانند آنچه در اهواز یا تهران (رودخانه گلابدره خروجی سعد اباد تا پل تجریش) صورت گرفته است. ساخت و سازهایی نیز شهرداری تهران روی برخی رودخانه ها داشته که بدون هماهنگی با آب تهران انجام گرفته و بر خلاف اصول علمی ساخته شده و منشأ مشکلاتی در آینده قطعاً خواهد بود. لذا کمیته ۹ نفره ای که وزارت کشور پیشنهاد کرده است از نظر قانونی وجاهت نداشته و نباید به چنین امری که لوث مسئولیت را در پی دارد تسلیم شد.

اما از نظر نگهداری بستر و حریم آن در داخل محدوده شهرها وزارت نیرو در صورت تأمین اعتبارات لازم توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی یا شهرداریها می تواند با یک برنامه ریزی در طی دو سه سال بستر و حریم کلیه رودخانه ها را در داخل محدوده شهرها تعیین و به شهرداریها اعلام کند ضمناً می توان با توجه به دبی رودخانه ها طرحهای پیشنهادی شهرداریها که در قالب فضای سبز باشد و برای آبگذاری در مواقع سیلابی مانعی نباشد را مورد بررسی قرار داده و مجوز لازم را صادر نمود.

بسمه تعالی

تاریخ : ۸۷/۱/۲۱
شماره : ۱۳۳۷۲۱۰
پروت :

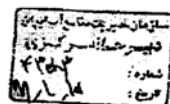

لذا با عنایت به اینکه تبصره (۶) ماده (۹۶) قانون شهرداری منسوخ است و اداره حقوقی قوه قضائیه و دفتر حقوقی دولت آن را منسوخ اعلام کرده اند و مجموعه بخشنامه های ثبت نیر به همین اعتبار ثبت اراضی بستر را از شهرداریها نمی پذیرد عنوان تبصره (۶) ماده (۹۶) و استناد به آن در تدوین آئین نامه با اصلاحیه ای نسبت به مصوبه سال ۷۹ دولت امری خلاف اصول حقوقی و فاقد وجاهت است و هرگونه دخالت شهرداری نسبت به بستر رودخانه ها یا وظایف اصلی وزارت نیرو در تعارض می باشد شایسته است امور آب نیز برای توجیه این نکات از نظر فنی، مهندسی یا مصادیقی که در این زمینه با آن برخورد داشته است عنداللزوم در جلسه کمیسیون حضور داشته و دفاع کند. خاتمتاً یادآور می شود شرکتهای آب منطقه ای نیز باید حساسیت لازم و بودجه کافی برای اداره بستر و حریم رودخانه ها در داخل شهرها منظور، تا شهرداریها از این خلاء برای طرح چنین مسائلی سوء استفاده نکنند.

۳۱:
احمد پاشا
مدیر کل دفتر حقوقی
۵۵

رونوشت:

- جناب آقای اردکانیان معاون محترم امور آب جهت استحضار
- جناب آقای امام معاون محترم امور مجلس و پشتیبانی جهت استحضار

۱۷) نامه معاونت حفاظت و بهره برداری درخصوص مروری بر عملکرد شهرداری تهران و تعدادی از شهرهای بزرگ کشور

بسمه تعالی

وزارت نیرو

سازمان مدیریت منابع آب ایران

تاریخ: ۸۶/۲/۲۰
شماره: ۴۶۷۸۷/۱۴۴
پوست: دار

جناب آقای دکتر اردکانیان

معاونت محترم وزیر نیرو در امور آب و مدیر عامل سازمان

با سلام

پیرو نامه شماره ۴۴۷۰۹/۱۴۰ مورخ ۸۱/۱۰/۲۱ و بازگشت به یادداشت مورخ ۸۱/۱۰/۲۰ جنابعالی در نامه شماره ۸۱-۸۹۳۱ م مورخ ۸۱/۱۰/۱۷ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست هیئت دولت در خصوص بررسی پیشنهاد شهرداری تهران مبنی بر «اصلاح آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار و ...» موارد ذیل که شامل مروری بر عملکرد شهرداری تهران و تعدادی از شهرداری های شهرهای بزرگ کشور، توضیح اجمالی از اقدامات وزارت نیرو و پیشنهادات مشخصی در خصوص تعیین بستر و حریم رودخانه ها و مسیلهای در محدوده شهرها می باشد، جهت استحضار اعلام می گردد.

۱- شهرداری های کشور و از جمله شهرداری تهران با توجه به نگرش انتظامی رودخانه ها و مسیل های درون شهری، غالباً اقدام به احداث کانالهای بتنی به صورت سرپوشیده و بعضاً روباز و کاهش مقطع جریان بدون محاسبات فنی و لحاظ دوره بازگشت های لازم می نمایند و در این خصوص متأسفانه هیچ توجهی به اصلی ترین وظیفه رودخانه یعنی هدایت رواناب و جریانات سطحی هماهنگ با شرایط بالادست و پائین دست آن نمی شود زیرا به عنوان نمونه به برخی از موارد دخل و تصرفات غیر اصولی صورت گرفته اشاره می شود:

- کانالیزه کردن تنها قسمتی از مسیل ولنجک در حد فاصل پل ساسان تا خیابان مقدس اردبیلی بدون توجه به بالادست و پایین دست این بازه لازم به ذکر است پل ها و دیواره های احداثی به هیچ وجه ظرفیت عبور سیلاب با دوره برگشت لازم را ندارد.

- کانالیزه کردن قسمتی از رودخانه درکه که همراه با تصرف و تغییر کاربری بسیاری از اراضی بستر رودخانه بوده است. همچنین سرپوشیده کردن قسمتی از رودخانه در محدوده اتوبان همت،

انحراف ۹۰

بسمه تعالی

وزارت نیرو

سازمان مدیریت منابع آب ایران

تاریخ: ۸۶/۸/۲۳
شماره: ۴۶۷۸۷/۱۴۴
پیوست: دارد

- درجه رودخانه در حوالی کوی نصر (بزرگراه جلال آل احمد) و اقدام مشابه در محدوده زندان اوین از دیگر اقدامات غیر اصولی بر روی این رودخانه می باشد.
- احداث دیواره، خاکریزی و تخلیه نخاله های ساختمانی در قسمتی از رودخانه کن پائین دست پل اندیشه (شمال پارک ارم) که باعث تنگ شدن مجرا و انسداد مسیر جریان مسیل شده است.
- کانالیزه کردن قسمتی از رودخانه گلابدره در بالادست میدان تجریش توأم با کاهش عرض مقطع جریان و احداث سازه های تقاطعی غیر هماهنگ بر روی رودخانه.
- ارائه طرح سرپوشیده کردن رودخانه دربند در بالادست میدان تجریش و ایجاد حوضچه رسوبگیر در پائین دست کاخ سعدآباد که طرح سرپوشیده سازی رودخانه به لحاظ حمل آورد رسوبی از قبیل تنه درخت و سنگهای بزرگ در حین سیل موجب آب گرفتگی دهانه رودخانه شده و خطرات مضاعف می نماید. از سوی دیگر وجود شبکه های حفاظتی کاخ سعدآباد مانع از آورد رسوبات شده و عملاً حوضچه رسوبگیر طرح شده در پائین دست کاخ بدون استفاده می باشد (تصاویر شماره ۱ الی ۳)
- عدم طراحی و اجرای کانالهای واقع در شرق تهران (مسیل باختر، ابراهیم آباد و سرخه حصار) متناسب با نیاز حوضچه آبریز.
- کاهش مقطع رودخانه پونک در حوالی بزرگراه شهید همت به ۰/۱ مقطع عرضی رودخانه در بالادست و پایین دست.
- احداث پارکینگ و سائط نقلیه در بستر رودخانه قمرود (شهر قم)
- احداث پارکینگ و سائط نقلیه در بستر رودخانه مهران رود (شهر تبریز)
- احداث بلوار در رودخانه شاه جای (استان تهران) توسط شهرداری شهریار (تصویر شماره ۴)
- تشدید خسارات سیل تهران (۱۳۶۶)، کرج (۱۳۷۷)، نکا (۱۳۷۸)، شیراز (۱۳۸۰) و ... در اثر اقدامات غیر اصولی شهرداری (تصاویر شماره ۵ و ۶)
- تخریب و تصرف رودخانه دلمبر کرج توسط شهرداری کرج

بسمه تعالی

وزارت نیرو

سازمان مدیریت منابع آب ایران

تاریخ: ۸۶/۸/۲۳
شماره: ۴۶۷۸۷/۱۴۴
پوست: دار

۲- نظر به اهمیت موضوع تعیین بستر و حریم رودخانه ها در محدوده شهری و جلوگیری از دخل و تصرفات غیر مجاز و آزادسازی تجاوزات صورت گرفته تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیلهای بسیاری از مراکز استانهای کشور از جمله شهرهای تبریز (مهرانرود)، قم (قمرود)، تهران (رودخانه کن)، اراک (مسی شانزند)، ساری (رودخانه نکا)، اصفهان (زاینده رود)، اهواز (رودخانه کارون)، کرمانشاه (رودخانه قره سو)، زنجان (زنجانرود)، شیراز (خشکه رود)، ارومیه (رودخانه شهر چای)، سمنان (رودخانه قشلاق)، ایلام (مسیل بدره)، خرم آباد (رودخانه خرم آباد)، مشهد (کشف رود)، سمنان، یزد، رشت و گرگان انجام شده و یا در دست مطالعه می باشد، که متأسفانه در موارد متعددی نظیر شهرچای در ارومیه، قمرود در قم و مهرانرود در تبریز کماکان دخل و تصرفات غیر اصولی توسط شهرداری ها در محدوده حد بستر و حریم قانونی تعیین شده وجود دارد.

۳- پیشنهاد می شود با توجه به وظیفه قانونی وزارت نیرو از یک طرف و نیز عنایت به این امر که از ۳۷۰۰۰ کیلومتر اولویت تعیین شده تا کنون حد بستر و حریم حدود ۱۰٪ از رودخانه ها و مسیلهای تعیین گردیده و با در نظر گرفتن ظرفیتهای موجود به کمیسیون زیربنایی هیئت دولت اعلام گردد که وزارت نیرو (شرکتهای آب منطقه ای) ظرف مدت سه سال نسبت به تعیین و اعلان حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیلهای عبوری از محدوده شهرهای بزرگ و مراکز جمعیتی مهم، بر اساس اعلام اولویتها از سوی استانداریها و شهرداریهای مزبور اقدام خواهد نمود. بدیهی است در صورت تصویب پیشنهاد فوق می بایست در خصوص تامین منابع مالی این حجم فعالیت از مجاری مربوطه اقدام گردد.

۴- نظر به اینکه رودخانه های عبوری از محدوده شهرها، نقشهای متفاوتی از جمله تامین آب شرب (مثل رودخانه جاجرود و کرج و ...)، قرار گرفتن در بالادست یا پایین دست شهرها (مثل رودخانه کرج، زاینده رود و ...) مجرای تخلیه سیلاب (مثل رودخانه مهران رود تبریز، خشک رود شیراز و ...)، تخلیه فاضلاب و زه آبهای حوضه میانی (مثل نهادهای جاری در سطح شهر تهران و ...) دارند. لذا پس از تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیلهای مزبور لازم است در خصوص تعیین کاربری اراضی و حریم در این رودخانه ها موارد ذیل با نظر و تأیید فنی شرکتهای آب منطقه ای (به صورت موردی) اقدام گردد و لیکن اصل کلی در خصوص کاربری ها این است که با در نظر گرفتن بستر رودخانه به ازاء دوره بازگشت ۲۵ ساله، تنها کاربری مجاز در

بسمه تعالی

وزارت نیرو

سازمان مدیریت منابع آب ایران

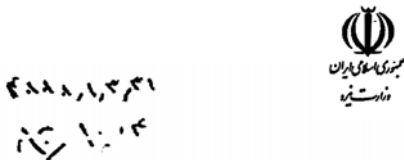
تاریخ: ۸۶/۱۲/۲۳
شماره: ۴۶۷۸۷/۱۴۴
پیوست: ۲/۲

حریم رودخانه ها و مسیله‌ها د رمحدوده شهرها ایجاد فضای سبز پیش بینی و اعلام گردد به صورتی که مزاحم عبور جریان مسیل نباشد و سایر کاربریهای پیشنهادی از جمله ایجاد پارک و فضای ورزش بایستی با در نظر گرفتن مشخصات فنی و زیست محیطی (برای رودخانه هایی که منبع تأمین آب شرب نمی باشند) و پس از انجام مطالعه موردی و هماهنگی و تأیید شرکتهای آب منطقه‌ای انجام گردد.

بدیهی است که در خصوص هر رودخانه و بازه های مختلف آن به صورت جداگانه بایستی مطالعه و تصمیم گیری گردد و موارد فوق نمی توانند وظیفه حاکمیتی حفاظت از بستر و حریم رودخانه ها و منابع آب و نیز پیشگیری از خسارات سیل را از وزارت نیرو سلب نمایند.

سید محمد کاظمی
معاون حفاظت و بهره‌برداری

(۱۸) نامه وزیر محترم کشور به استاندار سمنان درخصوص تشکیل کمیته ویژه برای جلوگیری از برداشت غیر اصولی شن و ماسه از بستر رودخانه

وزیر کشور

جناب آقای

استاندار محترم سمنان

با توجه به بررسی های انجام شده یکی از عوامل مهم خسارات سیل در کشور بی توجهی به برداشت اصولی شن و ماسه در بستر رودخانه ها و مسیل ها می باشد. که باعث آبهستگی پای بال ها و دیواره های جانبی رودخانه گردیده و تخریب تاسیسات جانبی و تقاطعی رودخانه ها و تشدید خسارات را در پی خواهد داشت. بنابراین ضرورت مطالعه و نظارت بیشتر در این امر مهم حائز اهمیت می باشد.

لطفأ دستور فرمایید کمیته ویژه ای زیر نظر معاون امور عمرانی و با عضویت شرکت های آب منطقه ای، سازمان حفاظت محیط راه و ترابری و سایر سازمانهای ذیربط تشکیل و مسئولیت جلوگیری از برداشت غیر اصولی را بعهدہ گرفته و تسهیلات لازم در جهت جابجایی آن دسته از کارگاه های برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه ها که ضرورت جابجایی دارند به نقاط دیگر را معمول و از نتیجه وزارت کشور را آگاه فرمایند.

سید هیلال احمد موسوی لاری
معاون امور عمرانی
وزارت کشور
۱۳۹۱/۱۲/۱۴

(۱۹) ابلاغ وزیر محترم نیرو مبنی بر خودداری از دریافت هرگونه وجهی بابت نظارت
شن و ماسه

شماره: ۴۱۸۰۰/۶۷۸۶
تاریخ: ۱۳۶۱/۱/۸۲
پرست

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نیرو
بسمه تعالی

دفتر وزیر

به: مدیر عامل شرکتهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان و سازمان آب استان
زنجان

با عنایت به وظایف و مسئولیتهای وزارت نیرو در موافقت با صدور مجوز و نظارت بر بهره
برداری از شن و ماسه و خاک رس معمولی بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهای و
حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها، ضمن تأکید بر نظارت دقیق و مناسب در کار
برداشت شن و ماسه، تا تحصیل مجوز لازم در این خصوص از دریافت هرگونه وجهی بابت
نظارت بر این امر خودداری شود.

حیپ ا. بیطرف
وزیر نیرو

ر. هندی دادستان
جهت استحضار
دیوان محامه

رونوشت:

- جناب آقای دکتر هندی دادستان محترم دیوان محاسبات کشور عطف به نامه شماره
۸۰/۶۱۸۷۷۲۸ مورخ ۸۱/۹/۱۷ جهت استحضار.
- معاونت امور آب
- امور مجلس
- دفتر وزارتی و بازرسی

سازمان: نیرو، پست: معاونت امور آب و برق
شماره: ۲۵۲۵
تاریخ: ۱۳۶۱/۱/۸۲

(۲۰) نامه معاون برنامه ریزی و نظارت وزارت نیرو در خصوص مدت زمان انعقاد قرار داد

اجاره بستر

تاریخ : ۸۲/۱۲/۰۹

شماره : ۷۱۰۳۲۷۰۰

مهرت :

پسمه تمالی

جناب آقای دکتر اردکانیان

معاون محترم وزیر و رئیس هیات مدیره

شرکت سهامی مدیریت منابع آب ایران

با سلام

همانطور که استحضار دارند شرکتهای آب منطقه ای مطابق ماده ۷ این نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها و ... مجاز می باشند آن قسمت از بستر رودخانه، نهر و مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد ننماید، را بصورت اجاره و با رعایت اولویت برای مجاوران به منظور کشت موقت واگذار نمایند. از آنجائیکه بعضاً مشاهده گردیده است که در برخی از شرکتهای آب منطقه ای این اراضی بمنظور فعالیتهای صنعتی و بیش از یک سال اجاره داده شده است، موضوع از دفتر محترم حقوقی استفسار و پاسخ لازم مبنی بر اینکه کاربری این اراضی می بایست فقط برای کشت موقت (کشاورزی) باشد، اخذ گردید و همچنین دفتر مزبور اصلح دانستند که حداکثر مدت اجاره در خصوص بستر مزبور یکسال تعیین و در صورت موافقت شرکت آب منطقه ای مدت مزبور تمدید گردد. با عنایت به استعلام مزبور، موضوع برای اعلام نظر نهایی به وزیر محترم نیرو ارائه و ایشان تاکید نمودند.

« لازم است مطابق قانون عمل شود، هرگز بهره برداری به جز کشت موقت یکساله

تبعات حقوقی و زیانهای مالی احتمالی دارد که لازمست از آن اجتناب گردد. »

لذا خواهشمند است دستور فرمایند مراتب به نحو مقتضی به شرکتهای تابعه ذریع ابلاغ گردد.

معاون برنامه ریزی و نظارت

 آقای احمدصادق قاضی زاده

(۲۱) نامه مدیر کل دفتر حقوقی درخصوص اسناد مالکیت قبل از قانون آب و نحوه ملی شدن آن (سال ۱۳۴۷)

تاریخ : ۸۳/۵/۲۱

شماره : ۲۸۹۷۹/۴۱۰

پوست

بسمه تعالی

سازمان آب منطقه ای تهران

با سلام

عطف به نامه شماره ۵۲۹۸/۴۰۰/۴۱۴ مورخ ۸۳/۴/۳۰ درخصوص ملک موضوع پلاک ثبتی ۲۶ فرعی از ۱۰۹۸ اصلی واقع در منطقه دربند تهران اشعار میدارد:

سند مالکیت ابرازی در سال ۱۳۴۲ صادر شده و بموجب ماده ۲۲ قانون ثبت دولت کسی را مالک می شناسد که ملک بنام او در دفتر املاک ثبت شده است لذا چون ثبت ملک قبل از تصویب قانون آب و نحوه ملی شدن آن بوده مالکیت مالک معتبر و چنانچه شهرداری آنرا تصرف نموده باشد باید بهای آنرا به مالک پرداخت نماید و چنانچه آن سازمان نسبت به ملک ادعایی دارد باید طبق مقررات مربوطه عمل کند ضمناً چون سند مالکیت قبل از سال ۴۷ صادر شده تقاضای ابطال آن نیز بیوجه است.

احمد بابائی
مدیر کل دفتر حقوقی

(۲۲) نامه معاون رئیس قوه قضائیه و رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مبنی ایجاد

وحدت رویه ثبت بستر و حریم

قوه قضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
تهران

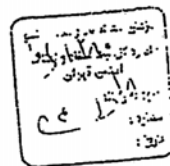
پست

اداره کل ثبت استان تهران

سلام علیکم

نظر به اینکه در خصوص نحوه صدور اسناد مالکیت املاک مجاور حریم رودخانه ها و انهار طبیعی سئوالاتی از بعضی ادارات کل استانها مطرح شده و حسب گزارشهای واصله نحوه اقدام در ادارات ثبت یکسان نمی باشد لذا به منظور ایجاد وحدت رویه مقرر می گردد برای صدور اسناد مالکیت املاک مجاور رودخانه ها یا انهار طبیعی بدو میزان حریم را طبق آئین نامه مربوط به تعیین بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی آبیاری و زهکشی مصوب ۷۹/۸/۱۱ هیأت وزیران از مرجع ذیربط استعلام نمایند و سپس مقدار حریم تعیین شده از محدوده ثبتی کسر و نسبت به باقیمانده ملک با رعایت مقررات سند مالکیت با قید مجاورت حریم صادر گردد.

حسین امیری
معاون رئیس قوه قضائیه
رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

(۲۳) نامه مدیر کل دفتر حقوقی درخصوص چگونگی صدور اسناد مالکیت اراضی واقع در مجاورت رودخانه ها و انهار

شماره : ۸۴/۵/۱۵
تاریخ : ۱۳۹۳/۰۸/۱۵
بسمت : نظیر

مدیر کل محترم امور املاک سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

با سلام

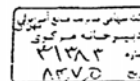
عطف به نامه شماره ۴۱/۴۴۲۴ مورخ ۸۴/۵/۱۵ در خصوص چگونگی صدور اسناد مالکیت اراضی واقع در مجاورت رودخانه ها و انهار، ضمن تشکر از ابلاغ بخشنامه شماره ۱/۴۱/۱۱ مورخ ۸۴/۱/۶ به استحضار می رساند:

با عنایت به اینکه حق ارتفاق وزارت نیرو در اراضی مزبور، در قوانین و مقررات مربوطه پیش بینی گردیده است و صاحب ملک نیز می بایستی از انجام هرگونه عملی که مغایر با استفاده از این حق باشد خودداری نماید، لذا ضمن اعلام هماهنگی با درخواست شرکت آب منطقه ای تهران به شماره ۳۴۶۵/۱۱۱ مورخ ۸۴/۴/۶ تقاضا می نماید به ادارات ثبت اعلام فرمایید پس از استعلام از شرکت آب منطقه ای ذیربط، نسبت به درج میزان حریم رودخانه ها، انهار و ... در اسناد مالکیت اشخاص اقدام نمایند تا حقوق قانونی دولت در اعمال حاکمیت بر رودخانه ها و محفوظ بماند. ضمناً با عنایت به ممنوعیت هرگونه ساخت و ساز در بستر رودخانه ها و انهار، ضروری است آن بخش از اراضی که در داخل بستر قرار دارند، از اسناد مربوطه کسر و سپس نسبت به صدور سند جدید به نام دولت جمهوری اسلامی ایران با بهره برداری وزارت نیرو مبادرت گردد.

دستور آراء
مدیر کل دفتر حقوقی

رونوشت:

- معاونت محترم امور آب جهت استحضار به انضمام بخشنامه شماره ۱/۴۱/۱۱ مورخ ۸۴/۱/۶
- معاون محترم قضایی و رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و دستور انجام اقدامات و تسهیلات لازم.
- شرکت آب منطقه ای تهران عطف به نامه شماره ۳۴۶۵/۱۱۱ مورخ ۸۴/۴/۶ جهت استحضار.

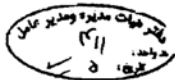
(۲۴) نامه دستورالعمل پیشنهادی دفتر مهندسی رودخانه ها و سواحل درخصوص نحوه تعیین حریم و بستر مسیله‌ها و انهار محدوده شهر تهران

بسمه تعالی

وزارت نیرو

شرکت سهامی مدیریت منابع آب

تاریخ: ۸۴
شماره: ۳۱۱۷۳/۴۴
بوست: سر

به آقای مهندس قلی زاده خامسی

مدیرعامل محترم شرکت سهامی آب منطقه ای تهران

با سلام

همانگونه که مستحضرید حفاظت از بستر و حریم رودخانه ها، مسیله‌ها و انهار یکی از مهمترین وظایف حاکمیتی وزارت نیرو می باشد. از طرفی از آنجا که به علت تاخیر در تعیین و اعلان حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیله‌های واقع در محدوده شهر تهران، در مجاورت آنها ساخت و سازهای زیادی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی انجام گردیده و شهرداری تهران نیز اقدام به اجرای عملیات ساماندهی و اجرای طرحهای شهری (زیباسازی، احداث پارکینگ و ...) نموده است به علت تغییر توپوگرافی منطقه بستر سابق این مسیله‌ها و رودخانه ها به طور مناسب قابل تشخیص نبوده و مشکلات عدیده ای را ایجاد نموده است.

در راستای حل این معضل و عطف به دستور معاونت محترم امور آب وزارت نیرو در هامش نامه مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۸ آقای نواز ظهور از ساکنین مجاور یکی از مسیل های واقع در شهر تهران در خصوص تعیین رویه یکسان برای تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیل های داخل شهر تهران و با توجه به مذاکرات جلسات کارشناسی مشترک با نمایندگان آن سازمان و اداره کل امور آب استان تهران در دفتر معاونت محترم حفاظت و بهره برداری شرکت مدیریت منابع آب ایران و نیز هماهنگی های انجام شده با دفتر حقوقی وزارت نیرو و به منظور ایجاد وحدت رویه در تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیله‌ها و جلوگیری از اعمال نظریات کارشناسی متفاوت در این حوزه بدینوسیله دستورالعمل فنی نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و مسیله‌های واقع در داخل و حومه شهر تهران جهت اجرا ابلاغ می گردد.

خواهشمند است مقرر فرمایید گزارش اقدامات انجام شده به صورت موردی و نیز گزارشهای دوره ای (سه ماهه) جهت انعکاس به معاونت محترم امور آب به این دفتر ارائه گردد.

با احترام
مدیرکل امور سواحل و رودخانه ها
روودخانه و سواحل و کنترل سیلاب

شرکت آب منطقه‌ای تهران
مدیرعامل

(۲۵) دستورالعمل پیشنهادی دفتر مهندسی رودخانه ها و سواحل در خصوص نحوه تعیین حریم و بستر مسیله‌ها و انهار محدوده شهر تهران

دستور العمل فنی تعیین حد بستر و حریم رودخانه‌ها و مسیله‌های فعّای و متروک داخل حومه شهر تهران

۱- نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه‌ها و مسیله‌های فعّال محدوده شهر تهران که

عملیات ساماندهی و شهر سازی در مجاورت آنها انجام شده است:

در این حالت با اخذ اطلاعات و گزارش طرح ساماندهی مسیل و یا رودخانه مزبور از شهرداری و بررسی امکان تخلیه و عبور ایمن سیلاب با دوره بازگشت حداقل ۲۵ ساله طرح مزبور و تایید اداره کل امور آب استان تهران، بستر ساماندهی شده به عنوان بستر مسیل یا رودخانه، تعیین می گردد و اداره کل موظف است مطابق ماده ۱۰ آئین نامه^۱ نسبت به تعیین و اعلام حریم ها با توجه به حق ارتفاع برای کمال انتفاع اقدام نماید چنانچه ساماندهی انجام شده جوابگوی عبور ایمن سیلاب با دوره بازگشت مذکور نباشد، شهرداری موظف به تعریض و یا اصلاح طرح موجود با تایید اداره کل امور آب می باشد، بدیهی است در این مورد انجام مراحل قانونی مطابق ماده ۱ آئین نامه الزامی می باشد.

۲- نحوه تعیین حد بستر و حریم برای رودخانه ها و مسیله‌های فعّال محدوده شهر

تهران که عملیات ساماندهی و طرح شهرسازی برای آنها انجام نشده است:

در این حالت اداره کل امور آب تهران موظف به تعیین و اعلان بستر ۲۵ ساله با روشهای ممکن بوده و پس از مطالعه و اجرای عملیات ساماندهی توسط شهرداری (که کلیه مراحل آن لزوماً بایستی به تایید اداره کل امور آب تهران رسیده باشد)، بر اساس ماده ۱۰ آئین نامه بستر مازاد با کاربری فضای سبز به صورت دراز مدت به شهرداری اجازه داده شود.

۳- نحوه تعیین و تشخیص مسیله‌های متروک در محدوده شهر تهران:

۱- آئین نامه تعیین بستر و حریم رودخانه ها و ... مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۱ هیئت وزیران

برای شناسایی و تشخیص مسیلهای متروک در داخل شهرها، ضمن تاکید بر رعایت مفاد ماده ۱۱ آئین نامه لازم است اداره کل امور آب با همکاری شهرداری تهران در جلسه مشترکی نسبت به تعیین و تشخیص مسیلهای متروک داخل شهر اقدام نماید. در تصمیم گیری برای تعیین مسیلهای متروک وضعیت موجود امکان وقوع و جریان سیلاب و سایر جنبه ها نیز می بایست مورد توجه و بررسی قرار گیرد و استفاده صرف و بدون قید و شرط از عکس های هوایی نباید ملاک عمل قرار گیرد.

جهت اجرای بندهای فوق، تاکید می شود که با هماهنگی لازم و برگزاری جلسات مشترک با شهرداری تهران و تبیین اهمیت و ابعاد مختلف موضوع و تنظیم موافقتنامه ای، برنامه عملیاتی مشترک و تقسیم کار مناسب تدوین و اجرا گردد. لازم است گزارش اقدامات انجام شده به صورت موردی و نیز گزارشهای دوره ای به شرکت مدیریت منابع آب ایران ارائه گردد.

(۲۶) نامه شماره ۱۸۲۵۳/۴۱۰ مورخ ۸۴/۳/۳۱ درخصوص ثبت اراضی متعلق به وزارت نیرو

۱۸۲۵۳/۴۱۰
شماره

تاریخ
پیوست

بسمه تعالی

ریاست محترم سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

با سلام
احتراماً به آگاهی می‌رساند حسب اعلام برخی از سازمانها و شرکتهای تابعه این وزارت اخیراً اداره منابع طبیعی برخی استانها از جمله استان خوزستان (تصویر پیوست) با انتشار آگهی مبادرت به ثبت آن بخش از اراضی که مسئولیت نگهداری، مدیریت و تصمیم‌گیری راجع به آنها، طبق مقررات قانونی با این وزارتخانه می‌باشد (مانند تالابها، بستر رودخانه‌ها و ...) نموده است که این اقدام بر خلاف صریح قوانین، از جمله مواد ۱ و ۲ قانون توزیع عادلانه آب و همچنین تبصره ۳ ماده ۲ قانون مزبور می‌باشد. بدیهی است ثبت اسناد اراضی یاد شده به نام ادارات مزبور با حقوق و اختیارات قانونی این وزارتخانه، بویژه در زمینه مدیریت منابع آب کشور مغایرت آشکار داشته و عملاً منشاء تعارضات و دعاوی بعدی خواهد شد.

به همین جهت استدعا دارد به کلیه ادارات ثبت استانها ابلاغ فرمایند که در ثبت اسناد مربوط به آن بخش از اراضی ملی و طبیعی که مسئولیت اداره آنها به این وزارتخانه می‌باشد و در قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۶۱/۱۲/۲۲) نیز تصریح گردیده است (از جمله در مواد ۱ و ۲ آن قانون) از شرکت آب منطقه‌ای ذیربط نیز استعلامات لازم را بعمل آورده و موافقت ایشان را قبل از ثبت، تحصیل نماید تا بدین ترتیب در نظام مدیریت منابع آبی کشور و اجرای طرحهای عمومی مربوط به امور آب اختلالی بوجود نیاید. ضمناً طی رونوشت همین نامه به کلیه شرکتهای آب منطقه‌ای ابلاغ می‌گردد که نقشه‌های مصوب مربوط به منطقه خود را سریعاً در اختیار ادارات ثبت ذیربط قرار داده و اقدامات مقتضی را نیز جهت ثبت قانونی آنها بعمل آورند.

جواد امام
معاون حقوقی، امور مجلس و پشتیبانی

رونوشت:

- شرکت سهامی مدیریت منابع آب جهت استحضار و ابلاغ به شرکتهای زیر مجموعه، بمنظور تهیه مقدمات لازم برای ثبت اراضی بستر رودخانه‌ها و انبار طبیعی، کانالهای عمومی و هر آنچه که مسئولیت نگهداری، مدیریت و تصمیم‌گیری راجع به آن طبق مقررات قانونی با وزارت نیرو می‌باشد.
- سازمان آب و برق خوزستان عطف به نامه شماره ۷۵۱۲/۰۱/۰۲۱ مورخ ۸۴/۲/۱۳ جهت اطلاع و پیگیری.

(۲۷) استعلام مشورتی شماره ۲۱۴ درخصوص مسئولیت حفظ و نگهداری از بستر رودخانه ها در داخل محدوده شهری

تاریخ: ۱۳۳۴/۴/۱۱
شماره: ۲۱۴
پیوست: ۱

بستری

مدیر کل محترم امور حقوقی و اسناد قوه قضائیه

با احترام خواهشمند است دستور فرمائید نظریه مشورتی آن اداره کل را در خصوص سوال ذیل به این مرجع اعلام نمایند؛

«مسئولیت حفظ و نگهداری از بستر رودخانه ای که در داخل محدوده شهر می باشد با کدامیک از ادارات امور آب و شهرداری می باشد؟

توضیح اینکه شهرداری با استناد به تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱ بستر رودخانه واقع در محدوده هر شهر را در مالکیت شهرداری می داند و از طرف دیگر اداره کل امور آب نیز با استناد به ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب و تبصره ها ۳ و ۴ آن مصوب "۱۳۶۱" که حفاظت و نگهداری از بستر رودخانه ها را به وزارت نیرو محول نموده مدعی مالکیت آن در حوزه یک استان می باشد علیهذا با عنایت به اینکه از وسط شهر مقدس قم و از کنار بارگاه حضرت معصومه سلام علیها، مسیر رودخانه فصلی می باشد که شهرداری پس از آسفالت از کف آن به عنوان پارکینگ استفاده می نماید و اداره کل امور آب نیز مدعی است آسفالت کف رودخانه هم دلیل بر تصرف عدوانی شهرداری و هم سبب تشدید تخریب دیوارهای اطراف رودخانه در مواقع سیلابی می گردد. لذا نظریه مشورتی آن مرجع را در این خصوص که کدامیک از ادارات فوق الذکر متولی حفظ و نگهداری و یا به عنوان مالک محسوب می گردند را به این دادیاری اعلام فرمائید.

مدیر کل ضمیمه سوم دادسرای عمومی و انقلاب شهرستان قم

مجلس قضایی

۱۱ ۸۴۲۴۱

(۲۷) استعلام مشورتی شماره ۲۱۴ در خصوص مسئولیت حفظ و نگهداری از بستر رودخانه ها در داخل محدوده شهری

آقای قنبر نیا

دادیار محترم شعبه سوم دادرسی عمومی و انقلاب شهرستان قم

بازگشت به استعلام شماره ۲۱۴ مورخ ۸۴/۴/۱۱ نظریه مشورتی اداره کل امور حقوقی و اسناد قوه قضائیه به شرح زیر اعلام می گردد:

با توجه به مواد ۱، ۲ و ۵ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و اینکه دولت غیر از شهرداری است؛ تبصره ۶ ماده ۹۶ قانون شهرداری مصوب سال ۱۳۳۴ با اصلاحات بعدی در مغایرت با قانون مزبور نسخ شده است. بنابراین، همان طور که تبصره ۳ ماده ۲ قانون مذکور تصریح نموده، ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه ها و انهار طبیعی و کانال های عمومی و مسیل ها و مرداب و برکه های طبیعی ممنوع است مگر با اجازه وزارت نیرو بعلاوه در بند ح ماده ۱ و ماده ۸ آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی مصوب ۱۳۷۹/۸/۱۱ هیأت وزیران آمده است، بستر رودخانه ها، نهرها و مسیل ها در اختیار حکومت اسلامی است که تعیین حدود آن به ترتیب مقرر در این آیین نامه می باشد و حسب مورد به وسیله وزارت نیرو یا شرکت های آب منطقه ای تعیین می شود. لذا ادعای شهرداری که مستند به قانون منسوخ است موجه به نظر نمی رسد.

(۲۸) بخشنامه درخصوص لزوم رعایت نظریات قانونی دفتر حقوقی وزارت نیرو در پاسخ به استعلامات

شماره: ۴۴۵۴/۴۰۱۰
تاریخ: ۸۴/۸/۲
پرست:

دفتر وزیر

بخشنامه به:

کلیه شرکتهای مادر تخصصی، شرکتهای برق منطقه ای، شرکتهای آب منطقه ای و شرکتهای آب و فاضلاب استانی

نظر به مسئولیت قانونی وزارت نیرو در حسن اجرای قوانین و مقررات در کلیه سطوح سازمانی صنعت آب و برق و با توجه به لزوم اجرای یکنواخت قوانین و مقررات در مجموعه شرکتهای تابعه و وابسته به وزارت نیرو، به آگاهی می رساند نظریات قانونی دفتر حقوقی وزارت نیرو که در پاسخ به استعلامات و یا در جریان رسیدگی به شکایات و گزارشات ابلاغ می گردد، برای مبادی اجرایی ذیربط لازم الرعایه می باشد.

بدیهی است در صورت بروز هرگونه ایراد، ابهام و اشکال احتمالی در مورد نظریات قانونی دفتر حقوقی این وزارت، مراتب باید سریعاً به دفتر یادشده منعکس تا پس از بررسی مجدد، نتیجه نهائی آن ابلاغ گردد.

سید پرویز فتح
وزیر نیرو

دفتر معات
۸۴/۸/۹

رونوشت:

ایکن

- کلیه معاونتها جهت اطلاع و ابلاغ به قسمتهای تابعه

- مسئول هماهنگی هیأتهای رسیدگی به تخلفات جهت اطلاع

- دفتر حقوقی

- دفتر وزارتی و بازرسی

(۲۹) نامه معاون رئیس قوه قضائیه و رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مبنی بر ارسال پاسخ استعلامات ادارات ثبت ظرف حداکثر ۱۰ روز از وصول استعلام

قوة ضائیه
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

تاریخ..... ۱۳۸۴-۱۲-۲۲

فصل

وزير محترم نيرو

سلام علیکم

احتراما به طوریکه خاطر عالی مستحضر است، در رابطه با تعیین بستر و حریم رودخانه ها - انهار مسیله‌ها قبل از صدور سند مالکیت برای املاک مجاور آن بر اساس مذاکره و مکاتبات و جلسات فی مابین کارشناسان این سازمان با مسئولین ذیربط آن وزارت نهایتاً به منظور یکسان نمودن اقدامات واحدهای ثبتی بخشنامه شماره ۴۱/۱۱ - ۸۴/۱/۱۶ این سازمان که تصویر آن پیوست است صادر گردیده است.

اکتون اداره کل ثبت استان تهران اعلام داشته که تعداد زیادی از پرونده های مورد اقدام واحدهای ثبتی کرج، لوسان، فشم، فیروز کوه، قرچک آماده صدور سند مالکیت می باشد، لکن متأسفانه بعلت عدم پاسخ استعلام سازمان آب تا کنون بلا اقدام مانده و همین امر موجب نارضایتی اربابان رجوع را فراهم نموده است علیهذا - عنایت فرموده دستور فرمائید برای جلوگیری از وقفه در صدور سند مالکیت روستائیان که اکثراً در اجرای برنامه سوم و چهارم توسعه اقتصادی دارای سند مالکیت خواهند شد سازمان آب حداکثر از تاریخ وصول استعلام ظرف ده روز مبادرت به صدور پاسخ نمایند والا ادارات ثبت ناگزیرند راساً اقدام به صدور سند مالکیت نمایند.

حسینعلی امیری

معاون رئیس قوه قضائیه و

رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

الم

مكتبة حیات مدرسه و مطبعه عامل
۴۱۱
تاریخ ۱۱/۱/۵۷

(۳۰) نامه سرپرست دفتر حقوقی وزارت نیرو درخصوص تجاوز به بستر و حریم رودخانه واقامه دعوی براساس مقررات مندرج در ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و ...

۸۵/۱/۲۹
۱۷۲۹۶/۱۱۵

بسمه تعالی
وزارت نیرو
شرکت مدیریت منابع آب ایران

مدیران محترم دفاتر حقوقی شرکتهای تابعه و زیر مجموعه

با سلام

احتراماً نظر به اینکه در بازدید از برخی دفاتر حقوقی مشاهده گردیده بهنگام تجاوز برخی افراد به حریم، بستر یا منطقه ممنوعه تحت تصرف و اختیار مالکیت وزارت نیرو کارشناسان حقوقی در طرح شکوائیه و تقدیم آن به مراجع قضایی به مقررات ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی استناد و درخواست تعقیب و مجازات مرتکب را می نمایند که چنین رویه ای علاوه بر تطویل زمان دادرسی، باعث کاهش اختیارات قانونی تفویضی به وزارت نیرو محسوب می گردد.

لذا برای سرعت بخشیدن به روند رفع تجاوز و اجرای صحیح مقررات قانونی تأکید می دارد به هنگام اقامه شکایات بایستی اجرای مقررات مندرج در ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و ... کشور خطاب به دادستان عمومی و انقلاب محل وقوع تاسیسات مربوطه درخواست گردد.

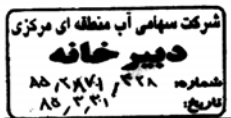
مضافاً تأکید می دارد در صورت تخریب معارضین و متخلفین نسبت به اجرای دستور مقام قضایی استفاده از مقررات قانونی مربوط به عدم اجرای دستورات مقامات قضایی و ترمرد، در شکوائیه ای مستقل قابلیت اقدام دارد.

التهایه جهت ایجاد هماهنگی مشابه با مراجع محترم قضایی ضمن ارسال تصویری از قانون صدراشاره نمونه ای از دستور مرجع قضایی آذربایجان شرقی خطاب به ضابطین دادگستری ایفاد می گردد.

غلامرضا مدنیان
سرپرست دفتر حقوقی

رونوشت:

- دفتر حقوقی وزارت نیرو جهت استحضار
- دفتر حقوقی به انضمام

(۳۰) نامه سرپرست دفتر حقوقی وزارت نیرو درخصوص تجاوز به بستر و حریم رودخانه واقامه دعوی براساس مقررات مندرج در ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و ...

ریاست محترم کلانتری مربوطه

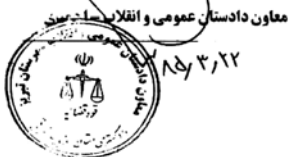
احتراماً با ارسال فتوکپی نامه شماره ۸۵/۳/۹-۷۰۵۳/۱۴۰ مدیر عامل شرکت آب منطقه ای آذربایجان شرقی و اردبیل در اجرای ماده ۹ لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات آب و برق کشور جناب عالی و با جانشین محترمان به عنوان نماینده دادستان تعیین می شوید لازم است بدو به همراه نماینده حقوقی شرکت برق منطقه ای آذربایجان با حضور در محل موضوع گزارش توسط نماینده حقوقی شرکت مهلت مناسبی به صاحب ملک و یا نماینده قانونی وی در جهت قلع و قمع و رفع تجاوز آثار داده شده و پس از سپری شدن مهلت داده شده در صورت عدم قلع و قمع و رفع آثار تجاوز توسط متخلف شخصاً و یا با حضور جانشین جناب عالی به همراه تعداد کافی از مامورین انتظامی نسبت به تامین امنیت شغلی مامورین اداره برق در جهت انجام وظایف قانونی خود اقدام گردد و در صورتی که شخص و یا اشخاصی مزاحم یا مانع از انجام وظایف آنها در رابطه با عملیات اجرایی به منظور قلع و قمع و رفع آثار تجاوز شوند ضمن رفع مزاحمت و ممانعت با صورتمجلس مراتب امر در صورتی که افراد متخلف اقدام مجرمانه خود مصر باشند و از انجام دستور مامورین تمرد نمایند ضمن رفع مزاحمت و ممانعت با تشکیل پرونده جداگانه با دستگیری آنها و معرفی آنها به دادسرا سریعاً اقدام شود. مجدداً تأکید می شود که هیچگونه مزاحمت و ممانعتی نبایستی مانع از اجرای دستور شود و دستور صادره باید به هر ترتیبی شده اجرا شود و در صورت نیاز به طرح در شورای تامین مراتب نیاز به طرح در شورای تامین نیروی کافی به فرمانده انتظامی منطقه اعلام و پس از تامین نیروی کافی سریعاً نسبت به اجرای دستور اقدام شود.

مسئولیت اجرای هر گونه اقداماتی به عهده مسئولین شرکت آب منطقه ای بوده و شرکت مذکور بایستی قبل از هر اقدامی با حکم مامور کارشناس فنی خود و با اطمینان از اینکه احداث ساختمان یا درخت کاری و هر نوع تصرف خلاف مقررات در مسیر خطوط انتقال و توزیع نیروی آب بوده با اعطای مهلت مناسبی با حضور نماینده دادستان نسبت به قلع و قمع و رفع آثار مستحذات نماید.

همچنین لازم است قبل از قلع و قمع و رفع تجاوز نسبت به خالی بودن محل از انسان حیوان و اموال منقول با نظارت نماینده دادستان و مامورین شرکت اطمینان کافی به عمل آمده و قبل از آن با به عمل آوردن تدابیر لازم درخصوص قطع برق آب فاضلاب و یا سایر تاسیسات احتمالی با سازمانهای مربوطه به عمل آید.

در ضمن در صورت محصور بودن ملک و نیاز به ورود به محل موضوع گزارش در صورت بسته بودن درب و یا عدم حضور صاحب ملک جهت ممکن نشدن اجرای دستور و یا ممانعت از صاحب ملک و یا اشخاص دیگر با کمک قفل و باز نمودن درب با به عمل آوردن تدابیری که کمترین خسارت ممکن را داشته باشد نسبت به اجرای دستور اقدام شود.

قلع و قمع و رفع آثار تجاوز به شرح نظریه کارشناس و یا مامور فنی شرکت است و با حضور وی خواهد بود و قلع و قمع و رفع آثار تجاوز بایستی در حد و محدوده نظریه کارشناسی باشد.

۸۵/۳/۲۲
۸۵/۳/۲۲

رونوشت:

مدیرعامل محترم آب منطقه ای آذربایجان شرقی و اردبیل

(۳۱) نامه دفتر حقوقی وزارت نیرو درخصوص انهار متروکه

شماره: ۹۲/۴۹۰
تاریخ: ۸/۰۲/۰۲

شماره: ۹۲/۴۹۰
تاریخ: ۸/۰۲/۰۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نیرو

سازمان آب منطقه ای تهران
با سلام

معاونت امور آب
دفتر حقوقی

به پیوست تصویر نامه مورخ ۸۴/۱۲/۱۷ آقای علی ربانی نسب در خصوص وقوع مقداری از اراضی وی در نهر متروکه ارسال می گردد. مقتضی است دستور فرمائید با توجه به مرقومه مقام عالی وزارت در هامش نامه مزبور، نسبت به موضوع بررسی و اقدام لازم را بعمل آورند. ضمناً شقوق مطروحه در ذیل را مورد توجه قرار دهند.

۱. چنانچه نهر توسط مجاورین به صورت دستی احداث شده باشد و در حال حاضر مورد استفاده قرار نگیرد می بایستی به مالکین آن عودت داده شود.

۲. اگر نهر به صورت طبیعی در ملک شاکی جاری شده و سپس متروکه گردیده باشد در صورت احراز مالکیت شاکی زمین موصوف به ملکیت ایشان بر می گردد.

۳. اگر در زمینی نهری به صورت طبیعی جاری شده و اکنون متروکه باشد چنانچه دارای مالکی نبوده باشد حسب مفاد ماده «۸» آیین نامه بستر و حریم رودخانه ها و ... متعلق به دولت است و فقط جهت اجرای طرحهای آب و برق، آن هم به صورت اجاره می توان نسبت به واگذاری آن اقدام نمود.

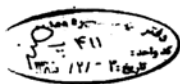
با عنایت به مراتب فوق خواهشمند است دستور فرمائید به موضوع رسیدگی و این دفتر را از نتیجه آگاه فرمایند.

رسول آرامش
مدیرکل دفتر حقوقی

شماره: ۹۲/۴۹۰
تاریخ: ۸/۰۲/۰۲

اسکن شد

(۳۲) نامه مشاور وزیر در خصوص واگذاری مدیریت بستر و حریم رودخانه ها و مسیل ها به
شهرداریها

شماره: ۱۱۸۳۵/۳۱/۸۰
تاریخ: ۱۹/۲/۸۵
پیوست:

دفتر وزیر

بسمه تعالی

جناب آقای دکتر الهام

رئیس محترم دفتر ریاست جمهوری

با سلام

بازگشت به نامه شماره ۳۸۴۰ مورخ ۸۵/۱/۲۰ در خصوص واگذاری مدیریت بستر و حریم رودخانه ها و مسیلهای به شهرداریها به استحضار می رساند:

۱- به موجب ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱، بستر انهار طبیعی و رودخانه ها و مسیلهای اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته و از امور حاکمیتی محسوب شده است و استحضار دارند که امور حاکمیتی به وسیله شهرداریها که مدیریت امور شهرها را از طرف مردم یک شهر به عهده دارند قابل اعمال نمی باشند. این موضوع در نظریه ابرازی معاونت حقوقی و امور مجلس دولت نیز مورد اشاره قرار گرفته است.

۲- یک رودخانه یا مسیل جریان واحدی را تشکیل می دهد و از سرچشمه تا انتهای آن باید تحت مدیریت واحدی قرار داشته باشد و هر گونه تغییر یا محدودیت و یا توسعه در یک نقطه آن در قسمتهای بالادست و پائین دست آن تأثیر گذار می باشد. لذا شهرداری یک شهر تنها در داخل محدوده همان شهر نسبت به رودخانه می تواند اعمال نظر نماید در حالی که رودخانه ها از چندین شهر عبور می کنند و مدیریت خارج از محدوده شهر و داخل محدوده شهر رودخانه باید توسط دستگاه واحدی اعمال گردد تا جان و مال مردم در مواقع سیلابی در معرض خطر قرار نگیرد و نمی توان تصور کرد که عرض بستر و مسیر یک رودخانه در خارج محدوده شهر با داخل محدوده شهر متفاوت باشد.

۳- متأسفانه شهرداریها در سالهای اخیر بدون توجه به موازین فنی و احکام قانونی و نظریه های ابراز شده دفتر حقوقی قوه قضائیه و معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری (تصاویر پیوست) در بستر رودخانه ها و مسیلهای دخالتهای زیادی کرده و حتی در داخل بستر بعضی از رودخانه ها مبادرت به احداث بنا و پاساژ و پارکینگ و ... نموده اند (به عنوان نمونه در تهران، پاساژ میرداماد بر روی

رودخانه مقصودییک و مراکز تجاری در رودخانه کن) و تلاش وزارت نیرو برای جلوگیری از ساخت و سازهای مذکور علیرغم نظریه معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری و حتی اجرای دستورات مقامات قضایی در این مورد به نتیجه نرسیده است و قطعاً وقوع سیلابها در آینده به این سازه ها و اشخاصی که در آنها حضور داشته باشند لطمات جانی و مالی وارد خواهد نمود. یکی از پدیده های جوی بارشهای نقطه ای و شدید و مداوم است که در چند سال اخیر چند مورد به وقوع پیوسته است. به عنوان نمونه، در سیل گلابدره واقع در منطقه شمیران آب رودخانه دربند وارد بازار شمیران و حتی مسجد همت شد. در آن روزها و پس از وارد شدن مصیبتهای زیاد، تمام مسئولین و مردم یقین پیدا کردند که اجرای قانون و عدم استفاده از بستر و حریم رودخانه ها که در قانون پیش بینی شده است به نفع مردم و در جهت حفظ جان و مال آنان بوده است ولی بعدها به مرور این تفکر قوت می گیرد که از بستر و حریم رودخانه ها برای سازه های مسکونی و تجاری و ... بهره گیری شود و وقایع تلخ اتفاق افتاده فراموش می گردد.

۴- در برخی موارد، اقدامات شهرداریها روی رودخانه ها موجب گردیده که مجاورین رودخانه برای حفظ جان و مال خود به عملیات اجرایی شهرداری معترض گردند و با توسل به مقامات قضایی و ارجاع امر به کارشناسان، دستور توقف عملیات اجرایی شهرداری را صادر نمایند. مانند اقداماتی که شهرداری شمیران در بازه ای از رودخانه دربند برای احداث سقف روی رودخانه انجام می داد که باعث محدود شدن فضای رودخانه و عدم عبور سیلاب، دادگاه حکم به جلوگیری از اقدامات شهرداری صادر نموده و هزینه های هنگفت انجام شده بی نتیجه به هدر رفته است. بنابراین حتی اگر دولت علیرغم وظایف قانونی خود نتواند یا نخواهد از اقدامات شهرداریها جلوگیری کند، مردم به موقع از حقوق خود دفاع می کنند و اقدامات خلاف موازین فنی و قانونی را متوقف می نمایند.

۵- با صدور نظریه معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری مبنی بر اینکه بستر و حریم رودخانه ها در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و اداره و مدیریت آن با وزارت نیروست و توضیحات ارائه شده و با توجه به اصل ۴۵ قانون اساسی و ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب، مدیریت یکپارچه بستر و حریم رودخانه ها باید حفظ شود و منافع و مصالح کشور نیز چنین اقتضایی دارد. بعلاوه، امور حاکمیتی قابل تفویض به دستگاههای غیر مسئول نمی باشد و در قوانین برنامه سوم و چهارم توسعه به دفعات تصریح گردیده که امور حاکمیتی از شرکتهای دولتی به وزارتخانه ها احاله شود. لذا آنچه مورد درخواست شهرداران محترم کلان شهرها قرار گرفته، صرفنظر از جهات فنی از نظر قانونی نیز میسر نمی باشد ولی چنانچه شهرداریها در محدوده شهر و با استفاده از مقررات تبصره ۳ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب و ماده ۱۰ آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی پیشنهادهایی داشته باشند،

وزارت نیرو و شرکتهای آب منطقه‌ای آنها را بررسی و با لحاظ مسائل فنی و تخصصی و مهندسی رودخانه تعاملات لازم را با آنها به عمل خواهند آورد.

مزید استحضار، پیشنهاد مشابهی در سال ۱۳۸۰ توسط شهرداری تهران مطرح شده بود که با عنایت به ابلاغیه شماره (۲۵۳۸۸/۳۲۷۷) دبیر هیئت دولت در جلسه مورخ ۸۱/۱۲/۴ هیئت وزیران مطرح و به تصویب نرسید. (تصویر پیوست)

به پیوست گزارش تصویری از برخی اقدامات شهرداری های کشور در این خصوص ارائه می گردد.

سید مهدی شریه هاشمی
معاون وزیر
مدیرکل دفتر وزارتی و بازرسی

رونوشت:

- معاونت امور آب به انضمام سوابق
- معاونت حقوقی، امور مجلس و پشتیبانی
- دفتر وزارتی و بازرسی

(۳۳) نامه معاون رئیس قوه قضائیه در خصوص قید میزان حریم رودخانه ها و انهار و .. در اسناد مالکیت اشخاص

شماره: ۳۴۳۳۲۵۸۷۱۵۶۷۱
تاریخ: ۱۳۸۵/۴/۲۱
ضمیمه:

چاپ روزنامه رسمی
(۲۸) عمومی (۹-۸) ت

بخشنامه

مدیر کل محترم ثبت اسناد و املاک استان ...

پیرو بخشنامه شماره ۸۴/۱/۶-۱/۴۱/۱۱ در خصوص کسر حریم انهار از اسناد مالکیت املاک مجاور رودخانه ها از آنجائیکه بر اساس تصمیم پنجمین جلسه شماره ۵-ج/۱/هـ/ش - ۸۵/۵/۲۹ شورای هماهنگی امور حقوقی سازمان ثبت و مستنداً بنامه های شماره ۸۴/۱۰/۲۰-۱۴۲۳۴/۴۰۰/۴۱۴ و ۸۵/۵/۱۰-۳۹۲۲۷/۴۱۰ اداره کل امور آب استان تهران و اداره کل دفتر حقوقی وزارت نیرو، ضرورت کسر اراضی در حریم کمی و کیفی از اسناد مالکیت وجود ندارد لذا مقرر میدارد بجای کسر حریم از اسناد مالکیت املاک مجاور انهار، مساحت و حدود کل ملک مورد نظر با قید مقدار حریم انهار، در اسناد مالکیت و ثبت دفتر املاک درج و مقدار حریم بعنوان حقوق ارتفاقی وزارت نیرو منظور شود. بنابراین مفاد بخشنامه مارالذکر بشرح فوق اصلاح می گردد.

حسینعلی امیری
معاون رئیس قوه قضائیه و
رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

۱- رونوشت مطبوعاً: به شماره ۸۵/۵/۱۰-۳۹۲۲۷/۴۱۰ بگوزارت محترم نیرو جهت استحضار. حتمی

وزارت نیرو
دفتر ثبت اسناد و املاک
شماره: ۵۷۴۸۵
تاریخ: ۱۳۸۵/۴/۲۱

(۳۴) رای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص ابطال بخشی از آیین نامه مربوطه به نحوه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها و انهار و مسیله ها و مرداب ها و برکه های طبیعی

۸۶/۱/۱۸

شماره هـ/ ۵۰۳/۸۳

تاریخ: ۱۳۸۵/۷/۳۰ شماره دادنامه: ۵۳۷.۵۳۸.۵۳۹ و ۵۴۰

کلاس پرونده: ۵۰۳/۸۳، ۷۵۲ و ۱۹/۸۴ . ۱۹۴

مرجع رسیدگی: هیات عمومی دیوان عدالت اداری.

شکات: آقایان ۱- محمود ترابی ۲- محمد خلدی ۳- فیروز ملکی ۴- سازمان بازرسی کل کشور. موضوع شکایت و خواسته: ابطال بند (خ) ماده یک، ماده ۲، ماده ۳، ماده ۵، ماده ۶، ماده ۹، ماده ۱۳ و ماده ۱۵ تصویب نامه شماره ۳۶۰۴۶/ت ۲۳۶۸۷ هـ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ و بند یک تبصره بند ۲ تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ هیات وزیران.

رای هیات عمومی

الف: به شرح نظریه شماره ۸۵/۳۰/۱۶۸۹۵ مورخ ۱۳۸۵/۵/۱۱ شورای نگهبان موضوع بند (خ) ماده یک و ماده ۳ و ماده ۱۵ تصویب نامه شماره ۳۶۰۴۶/ت ۲۳۶۸۷ هـ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ و بند یک تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۵/۱۱ فقهای شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد. اطلاق بند (خ) ماده (یک) آیین نامه نسبت به مواردی که نهر احداثی در آخر ملک شخصی و مجاور ملک غیر احداث شده باشد از نظر اثبات حریم برای این نهر حتی نسبت به ملک غیر خلاف موازین شرع شناخته شد. بالتبع این اطلاق نسبت به موارد دیگر آیین نامه همچون ماده ۳ و ماده ۱۵ آیین نامه نیز خلاف موازین شرع است. همچنین ایراد شرعی مزبور نسبت به اطلاق بند یک اصلاح آیین نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ هیات وزیران نیز وارد است.

بنابراین بند (خ) ماده یک، ماده ۳ و ماده ۱۵ تصویب نامه شماره ۳۶۰۴۶/ت ۲۳۶۸۷ هـ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ و بند یک تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ هیات وزیران بنا به علل و جهات و در حد مقرر در نظریه مذکور مستنداً به قسمت اول ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می شود.

ب- با توجه به مندرجات لایحه جوابیه وزارت نیرو و حکم صریح ماده ۳۲ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱ که مقرر داشته است «وزارت نیرو می تواند سازمانها و شرکتهای آب منطقه ای را به صورت شرکتهای بازرگانی راساً یا با مشارکت سازمانهای دیگر دولتی با شرکتهائی که با سرمایه دولت تشکیل شده اند ایجاد کند. اساسنامه این شرکتها به پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیات وزیران خواهد رسید» و اینکه حسب تبصره ماده مزبور تعیین حوزه عمل شرکتها و سازمانهای آب منطقه ای به عهده وزارت نیرو محول شده و تفکیک و تقسیم وظایف و مسئولیتهای خاص آن وزارتخانه بین سازمانها و

موسسات و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارتخانه مزبور با رعایت مقررات مربوط و در جهت اجرای مطلوب تکالیف محول با لحاظ جنبه های فنی و تخصصی امور مذکور از جمله وظایف سازمانی آن وزارتخانه است. بنابراین مواد ۲، ۵، ۶ و ۹ از جهت اینکه تعیین حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها و برکه های طبیعی موجود و علامت گذاری نهائی حد بستر و حریم و ضرورت قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن، در حوزه هر شرکت را به عهده آن شرکت محول نموده است. مغایرتی با قانون ندارد و خارج از حدود اختیارات قوه مجریه نمی باشد.

ج - مفاد ماده ۱۳ آیین نامه مورد اعتراض در باب الزام واحدهای دولتی به استعلام بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله‌ها، مردابهای و برکه های طبیعی قبل از اجرای طرحهای مربوط به خود و همچنین تبصره الحاقی به ماده ۲ اصلاح آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی آبیاری و زهکشی مصوب ۱۳۸۲ که کلیه مراجع تعیین کننده کاربری و صادر کننده پروانه استقرار فعالیت را مکلف به کسب نظریه شرکت آب منطقه‌ای مربوط نموده است. متضمن وضع قاعده امره ای در جهت تضییع یا سلب حق نیست و بدین جهت مغایرتی با قانون ندارد.

د - نظر به اینکه وضع قاعده امره در باب الزام اشخاص به پرداخت هرگونه وجه به واحدهای دولتی اختصاص به حکم صریح قانونگذار یا ماذون از قبل دارد، حکم مقرر در ماده ۹ آیین نامه مورد اعتراض در قسمتی که متضمن الزام اشخاص به پرداخت هزینه کارشناسی به شرکت‌های آب منطقه ای بر اساس تعرفه وزارت نیرو می باشد خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات قوه مجریه در وضع مقررات دولتی تشخیص داده می شود و مستنداً به قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می گردد.

علی رازینی

رئیس هیات عمومی دیوان عدالت اداری

(۳۵) نامه معاون حقوقی امور مجلس و پشتیبانی در خصوص قید میزان حریم رودخانه ها و
انهار و .. در اسناد مالکیت اشخاص

تاریخ: ۸۴/۲/۲۴
شماره: ۷۰۰ ۴/۴۱۰
پیوست: در رد

بسمه تعالی

جناب آقای مهندس زرگر

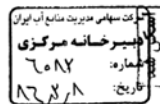
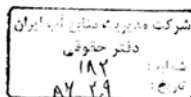
معاون محترم وزیر در امور آب

و مدیر عامل شرکت سهامی مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران

با سلام

با توجه به آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها و ... مصوب ۷۹/۸/۱۱ و با عنایت به جلسات متعدد و پیگیریهای مکرر از سازمان ثبت اسناد و املاک کشور جهت قید میزان حریم رودخانه ها و انههار و ... در اسناد مالکیت اشخاص، بخشنامه پیوست به شماره ۱/۴/۳۳۶۵۷ مورخ ۸۵/۶/۲۸ توسط معاون محترم رئیس قوه قضائیه و رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور صادر گردیده است. خواهشمند است دستور فرمائید ضمن ابلاغ بخشنامه مزبور، نسبت به همکاری و تعامل نزدیک شرکتهای زیر مجموعه با ادارات ثبت استانی و رعایت مقررات مربوطه و حفظ حقوق دولت اقدامات لازم انجام پذیرد.

علی یوسف پور
معاون وزیر امور مجلس و پشتیبانی

تهران: خیابان ولیعصر، ابتدای بزرگراه نیاپیش، رویروی درب جنوبی پارک ملت، ساختمان وزارت نیرو، گنجینه: ۱۳۳۳۳۳۳۳

تلفن: ۸۱۶۰۰۰۰ URL: <http://www.moe.org.ir> E-mail: info@moe.org.ir

رود ۵ - ۱۲/۳۶

(۳۶) بند الف رای صادره از هیات عمومی دیوان عدالت اداری درخصوص ابطال بخشهایی از آئین نامه بستر و حریم

تاریخ: ۸۶/۹/۱۱
شماره: ۹۹۶۰/۸/۱۰

پوسته:

بسمه تعالی

جناب آقای مدنیان

سرپرست محترم دفتر حقوقی

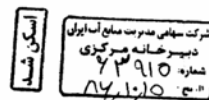
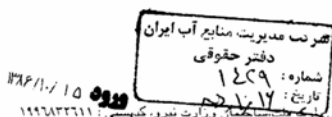
شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران

با سلام

عطف به رونوشت نامه شماره ۵۶۶۲۸/۱۱۵ مورخ ۸۶/۹/۱۱ در خصوص نامه شماره ۶۶۴۷/۱۱۱ د مورخ ۸۶/۸/۲۲ شرکت آب منطقه ای تهران راجع به آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، آنها را، مسیله ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی موضوع تصویب نامه شماره ۳۳۸۷/ت/۳۶۰۴۶ هـ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ هیات محترم وزیران و اصلاحیه مربوطه اشعار می دارد:

بند الف رای صادره از هیات عمومی دیوان عدالت اداری موضوع دادنامه های شماره ۵۳۷ الی ۵۴۰ مورخ ۸۵/۷/۳۰ به استناد نظریه شماره ۸۵/۳۰/۱۶۸۹۵ مورخ ۸۵/۵/۱۱ شورای محترم نگهبان صادر شده است و بر اساس نظریه مذکور شورای محترم نگهبان بخشهایی از آئین نامه صدرالذکر را «نسبت به مواردی که نهر احدائی در آخر ملک شخصی و مجاور ملک غیر احداث شده باشد از نظر اثبات حریم برای این نهر حتی نسبت به ملک غیر خلاف موازین شرع شناخته است» بنابراین همانگونه که در قسمت ذیل بند «الف» رای هیات عمومی دیوان عدالت اداری تصریح شده است بند «خ» ماده یک، ماده ۳ و ... در حد مقرر در نظریه مذکور» مستنداً به قسمت اول ماده «۲۵» قانون دیوان عدالت اداری ابطال می شود. علیهذا با عنایت به اینکه آئین نامه صدرالذکر در بر گیرنده موارد و مصادیق متعددی است دامنه این حکم شامل سایر موارد از قبیل رودخانه ها، مسیل ها، نهراهای طبیعی یا سستی، مرداب ها و ... نبوده و نظریه شورای محترم نگهبان و رای هیات عمومی محترم دیوان عدالت اداری حاکی از ابقاء مواد آئین نامه و قابلیت اجرایی آن در خصوص کلیه موارد اخیر الذکر بوده و تنها در مواردیکه: اولاً - نهر احدائی باشد ثانیاً - نهر در آخر ملک شخصی و مجاور ملک غیر احداث شده باشد تعیین حریم برای آن بر اساس این آئین نامه وجاهتی نخواهد داشت.

شعبانعلی نوری
مدیرکل دفتر حقوقی

تهران، خیابان ولی عصر، ابتدای بزرگراه نیایش، روبروی درب جنوبی مجتمع مسکونی وزارت نیرو، کدپستی: ۱۹۹۶۸۳۳۶۱۱

(۳۷) نامه مدیر عامل شرکت مدیریت منابع آب درخصوص اجاره بستر و حریم

تاریخ: ۸۶/۱۰/۲۶
شماره: ۶۶۰۵۴/۱۰۰
پیوست:

وزارت نیرو
شرکت مدیریت منابع آب ایران

۸۶/۱۱/۴

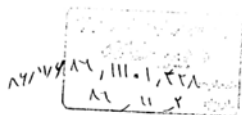
مدیران عامل محترم شرکتهای تابعه و زیر مجموعه

با سلام

از آنجائیکه بعضاً مشاهده گردیده برخی از شرکتهای اراضی و املاک مازاد بر نیاز و بلا استفاده خود را به سایر دستگاههای استانی اعم از عمومی، اداری، دولتی و یا اشخاص ثالث بطور طویل المدت و بصورت اجاره واگذار می نمایند و بالطبع بدلیل مشکلات، محدودیتها و موانع قانونی این قبیل دستگاهها در موعد مقرر مندرج در قرار داد، قادر یا حاضر به تخلیه مورد اجاره نمی باشند، مقتضی است ضمن جلوگیری و احتراز از این اقدام در موارد استثنایی با اخذ مجوز مجمع عمومی و صرفاً با لحاظ مفاد بند «ب» ماده (۴۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ پس از ارزیابی دقیق و ارائه گزارش توجیهی مورد نظر، منافع املاک و اراضی فوق الذکر را در چارچوب ضوابط و مقررات قانونی و با لحاظ شرایط شکلی مندرج در قانون و آئین نامه اجرایی روابط موجر و مستاجر مصوب ۱۳۷۶ حداکثر به مدت یکسال بصورت اجاره واگذار نمایند، بنا به جهات فوق انعقاد هر گونه قرارداد و ایجاد تعهد در این قبیل موارد موکول به بررسی کارشناسی توسط این شرکت و تنفیذ مجمع عمومی خواهد بود.

بدیهی است واگذاری منافع اراضی تحت تصرف و یا مالکیت شرکتها و یا وزارت نیرو خصوصاً در اراضی حریم و بستر بدین ترتیب خواهد بود که انعقاد قرارداد اجاره در بستر فعال بهرنحو و عنوان ممنوع بوده و صرفاً بسترهای قبلی که در حال حاضر متروکه و غیر فعال مازاد یا آزاد شده اند با مساحت بیش از یکصد متر مربع در داخل و خارج از محدوده شهرها بشرط عدم اضرار به غیر و تعارض با منافع و مصالح عمومی و نظام خدمات رسانی مبتنی بر صرفه جویی در منابع آب و با رعایت سایر شرایط مندرج در آئین نامه تعیین بستر و حریم مصوب سال ۱۳۷۹ پس از پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی میسر می باشد. لازم به توضیح اینکه عقد هر گونه قرار داد و واگذاری اراضی و املاک در قالب سایر عناوین حقوقی از جمله حق انتفاع، هبه، معوض، مشارکت و غیره نیز منوط به بررسی دقیق و تأیید موضوع توسط دفتر حقوقی این شرکت و تصویب مجمع عمومی می باشد.

منار محمودی
مدیر عامل

تهران: خیابان فلسطین شمالی، پلاک ۸۱ - کدپستی: ۱۰۰۵۴۳۱۱، تلفن: ۸۸۹۰۱۰۸۱-۱۰، فکس: ۸۸۹۱۶۶۰۰

E-mail: iriwater@wrm.ir Website: www.wrm.ir

(۳۸) نامه مدیر عامل شرکت مدیریت منابع آب در خصوص عدم اخذ هرگونه وجه بابت اعلام بسترو حریم

تاریخ: ۸۶/۱۰/۲۶
شماره: ۶۶۰۹۴/۱۰۰
دارد

وزارت نیرو

شرکت مدیریت منابع آب ایران

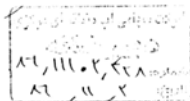
مدیران عامل محترم شرکتهای آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان

با سلام

با عنایت به دادنامه های شماره ۵۳۹، ۵۳۸، ۵۳۷، ۵۴۰، مورخ ۸۵/۷/۳۰ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری و با توجه به ابهامات و سئوالات مطروحه پیرامون ابطال بخشهایی از آئین نامه مربوط به تعیین حریم و بستر مصوب ۱۳۷۹ و اصلاحیه بعدی آن مصوب ۱۳۸۲ توسط برخی از شرکتهای ضمن ارسال تصویرنامه شماره ۷۹۶۰/۴۱۰ مورخ ۸۶/۱۰/۱۱ مدیر کل دفتر حقوقی وزارت متبوع موارد ذیل بمنظور اجرا و رفع شبهات و ابهامات ابلاغ می گردد:

- ۱- از آنجائیکه صرفاً اعلام حریم نسبت به مواردی که نهر احداثی در آخر ملک اشخاص و مجاور ملک غیر احداث شده باشد خلاف موازین شرع اعلام گردیده اظهار نظر و تعیین حریم در سایر موارد مطابق مفاد آئین نامه مذکور و مصوبات مربوطه (بند «خ» ماده یک - ماده (۳) - ماده (۱۵) تصویب نامه شماره ۳۶۰۴۶/ت/۳۶۸۷ هـ مورخ ۷۹/۸/۱۶ و بند یک تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۸۲/۱۲/۱۸) همانند قبل معتبر و لازم الاجرا خواهند بود.
- ۲- با عنایت به ابطال بخشی از اختیارات موضوع ماده (۹) آئین نامه مربوط به تعیین حریم و بستر مصوب ۱۳۷۹، طی آراء صدرالذکر، چون اخذ هرگونه وجه بابت اعلام و تعیین حد بستر و حریم فاقد وجه قانونی اعلام گردیده، لذا اقتضا دارد با لحاظ الزامات این دادنامه اقدامات بعدی مطابق این امر معمول گردد.

ستار محمودی
مدیر عامل

(۳۹) نامه معاون حقوقی امور مجلس درخصوص تعیین بستر و حریم و تشخیص متروکه بودن رودخانه ها و مسیله‌ها (سال ۱۳۸۶)

شماره ۳۲۳۴/۱۶۹۰۰۱
تاریخ ۸۶/۱۳/۱۸
پرست

حوزه معاون حقوقی و امور مجلس

بسمه تعالی

اللهم صل علی محمد و آل محمد

جناب آقای یوسف پور

معاون محترم امور مجلس و پشتیبانی وزارت نیرو

سلام علیکم

عطف به نامه شماره ۸۱۱۴۷/۴۱۰ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۶ آن سازمان در خصوص نحوه واگذاری بستر انهار و رودخانه های متروکه به مجاورین آنها، اعلام می دارد:

به موجب ماده (۲) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۲، بستر انهار و رودخانه ها متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران می باشد که این امر در ماده (۲) آئین نامه ۲۳۴۲ مورخ ۱۳۵۳/۲/۸ و ماده (۱) آئین نامه شماره ۳۶۰۴۶/ت مورخ ۲۳۶۸۷ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ هر دو در خصوص تعیین بستر و حریم رودخانه ها انهار، مسیله‌ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی و ... نیز مورد تاکید قرار گرفته است. همچنین تشخیص متروکه بودن رودخانه ها و انهار مطابق ماده (۱۱) آئین نامه اخیر الذکر در خارج از محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه ای و در داخل محدوده با همکاری شرکت مزبور و شهرداری صورت می پذیرد در موارد بروز اختلاف نیز تشخیص وزارت نیرو معتبر می باشد.

لذا نسبت به اراضی مورد اختلاف ابتدا موضوع باید در کمیسیون موضوع ماده (۴) این آئین نامه مطرح گردیده و در صورتی که این اراضی در محدوده بستر رودخانه ها و ... واقع شده باشند واگذاری آنها مطابق ماده (۸) تصویب نامه شماره ۴۸۲۰۰/۵۲۰ مورخ ۱۳۷۰/۴/۱۲ در خصوص نحوه تعیین بستر و حریم رودخانه ها و انهار و ... و همانطور که در نظریه شماره ۲۴۸۹۳ مورخ ۱۳۷۴/۹/۲۲ این معاونت نیز تصریح گردیده در حدود اختیارات وزارت نیرو و مطابق مقررات این آئین نامه خواهد بود.

بدیهی است در صورت خروج این اراضی از بستر انهار و ... ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی ملاک خواهد بود.

معاون حقوقی و امور مجلس
معاون امور حقوقی

(۴۰) نامه معاون حقوقی امور مجلس در خصوص تعیین بستر و حریم و تشخیص متروکه بودن رودخانه ها و مسیله‌ها (سال ۱۳۸۷)

تاریخ: ۸۷/۲/۲
شماره: ۴۱۰، ۶۱۹
پیوست: دگر

بسمه تعالی

جناب آقای مهندس محمودی

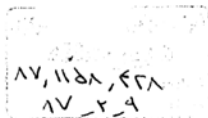
مدیرعامل شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران

باسلام

پیرو رونوشت نامه شماره ۸۱۱۴۷/۴۱۰ مورخ ۸۶/۱۰/۱۶ راجع به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی، به پیوست تصویر نظریه شماره ۳۲۲۴/۱۶۹۰۰۱ مورخ ۸۶/۱۲/۱۱ معاون محترم امور حقوقی حوزه معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری جهت استحضار ایفاد می گردد.

مزید اطلاع بخشنامه شماره ۴۸۲۰۰/۵۲۰ مورخ ۱۳۷۰/۴/۱۲ مندرج در نظریه فوق الذکر، طی دادنامه شماره ۱۷۹ مورخ ۱۳۷۹/۵/۲۳ هیات عمومی دیوان عدالت اداری ابطال گردیده و در حال حاضر تصویب نامه شماره ۳۳۶۸۷/ت/۳۶۰۴۶ هـ مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ و اصلاحات بعدی آن ملاک عمل میباشد.

علی یوسف پور
معاون حقوقی امور مجلس و پشتیبانی

دروغ ۴ - ۱۳۸۷/۲/۲

تهران، خیابان ولی عصر، ابتدای بزرگراه نیاش، روبروی درب جنوبی پارک ملت ساختمان وزارت نیرو. کدپستی: ۱۹۹۸۳۲۲۱۱

تلفن: ۸۱۶۰۶۰۰۰ URL: <http://www.moc.org.ir> E-mail: info@moc.org.ir

(۴۱) بخشنامه نحوه تملک اراضی واقع در بستر رودخانه ها با سند مالکیت قبل از سال ۱۳۴۷

(مصوب ۱۳۸۷)

بسمه تعالی

وزارت نیرو

شرکت مدیریت منابع آب ایران

تاریخ : ۸۷/۱۱/۱۹
شماره : ۷۰۴۳۱/۱۰۰
پیوست :

مدیران عامل محترم شرکت های آب منطقه ای و سازمان آب و برق خوزستان

با سلام

با عنایت به ضرورت پاسخگویی به استعلامهای واصله در خصوص ادعاهای اشخاص حقیقی و حقوقی مجاور رودخانه ها که اسناد مالکیت و سابقه ثبتی اراضی و املاک ایشان مربوط به قبل از تاریخ تصویب قانون آب و نحوه ملی شدن آن (۱۳۴۷/۴/۲۷) می باشد، مقتضی است ترتیبی اتخاذ فرمائید ضمن اعلام و تعیین حدود بستر و حریم سراسری یا موردی، پس از طی مراحل قانونی و رسیدگی به اعتراضات واصله در کمیسیون ماده (۳) آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها (مصوب سال ۱۳۷۹ هیئت محترم وزیران)، در صورت نیاز به بهره برداری و یا هر نوع استفاده از اراضی موصوف جهت اجرای طرحهای مربوط به امور آب و برق و هرگونه ادعای مالکیت در اعمال حاکمیت دولت (وزارت نیرو) بر اراضی مذکور، بدو مراتب جبران خسارت و ضرر و زیان ناشی از عدم امکان استفاده از حقوق مکاتبه اشخاص حقیقی و حقوقی با ذکر کلیه مشخصات، برآورد ریالی، ارزیابی کارشناس رسمی جهت تأمین اعتبار و تخصیص بودجه سالانه در دستور کار آن شرکت قرار گیرد.

بدیهی است در صورت اعتراض قانونی به تعیین حدود بستر و حریم رودخانه ها با طرح شکایت در خصوص حدود بستر و حریم اعلامی علیه وزارت نیرو در محاکم قضائی، پرداخت هرگونه وجه تا قبل از قطعیت موضوع و تثبیت بستر و حریم تعیین شده فاقد محمل قانونی خواهد بود.

ستار جمشیدی

مشاور وزیر نیرو و مدیرعامل

رونوشت:

☐ جناب آقای مهندس عطارزاده معاون محترم وزیر نیرو در امور آب و آبفا جهت استحضار

☐ معاونت توسعه مدیریت و امور مجامع جهت اطلاع

☐ دفتر حقوقی بانضمام سوابق

☐ معاونت حفاظت و بهره برداری